
GAZİ UNIVERSITY
Gazi
1926

BABALARIN VE BÜYÜKBABALARIN TUTUMLARI, BABALIK ROL ALGILARI VE BABALARIN ÇOCUKLARINA OLAN İLGİSİNİN İNCELENMESİ

Fatma Köse

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HAZİRAN, 2024

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren on iki (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Fatma

Soyadı : Köse

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Babaların ve Büyükbabaların Tutumları, Babalık Rol Algıları ve Babaların Çocuklarına Olan İlgisinin İncelenmesi

İngilizce Adı : Examination of Fathers' and Grandfathers' Attitudes, Fatherhood Role Perceptions and Fathers' Interest in Their Children

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynaklar kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Fatma Köse

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Fatma Köse tarafından hazırlanan " Babaların ve Büyükbabaların Tutumları, Babalık Rol Algıları ve Babaların Çocuklarına Olan İlgisinin İncelenmesi " adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Temel Eğitim Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN

(Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi) .....

Başkan: Prof. Dr. Ayşe Dilek ÖĞRETİR ÖZÇELİK

(Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi) .....

Üye: Doç. Dr. Mine Canan DURMUŞOĞLU

(Okul Öncesi Eğitim Ana Bilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi) .....

Tez Savunma Tarihi: 06/05/2024

Bu tezin Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü ……...

Canım Aileme…

TEŞEKKÜR

Üniversite ikinci sınıftan beri tanışmak ve tanımak istediğim canım hocamın, danışmanım olması benim en büyük şansım olmuştur. Ders döneminden tez sürecine kadar her konuda ilgi ve desteğini hissettiren, benim her defasında yapabileceğime olan inancımı artıran, akademik bilgisiyle, sabrıyla, ilgisiyle, kişiliğiyle ve disipliniyle bana her anlamda yol gösteren kıymetli hocam Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN' e yürekten teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Beni akademiye yönlendiren, tecrübeleriyle her zaman destek olan, araştırmam boyunca beni cesaretlendiren, samimiyetini ve yakınlığını hep hissettiğim canım hocam Dr. Şengül PALA' ya sonsuz teşekkürlerimle.

Araştırmama değerli görüşleri ve önerileriyle katkı sağlayan jüri üyelerim Sayın Prof. Dr. Ayşe Dilek ÖĞRETİR ÖZÇELİK ve Sayın Doç. Dr. Mine Canan DURMUŞOĞLU hocalarıma teşekkür ederim.

Tez sürecimin her anında beni destekleyen ve cesaretlendiren, yapabileceğime olan inancımı artıran tüm derdime ortak olan canım arkadaşım Şerife GÜNGÖR' e teşekkürü bir borç bilirim.

‘‘Ben yüksek lisans yapmak istiyorum.’’ dediğim andan itibaren arkamda duran, tez sürecimde benimle birlikte koşup yorulan, vazgeçtiğim anda başaracağıma inanıp beni destekleyen her anım da her saniyemde iyi ki dediğim canım ailem; biricik annem, canım babam ve kardeşlerime sonsuz teşekkürler. İyi ki varsınız.

Fatma KÖSE

BABALARIN VE BÜYÜKBABALARIN TUTUMLARI, BABALIK ROL ALGILARI VE BABALARIN ÇOCUKLARINA OLAN İLGİSİNİN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Fatma Köse

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Haziran 2024

ÖZ

Bu çalışma babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarını, babalık rol algılarını ve babaların çocuklarına olan ilgisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 yılında Kayseri'de ikamet eden 4-6 yaş aralığın da çocuğu olan babalar ve onların babalarından oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleminde belirli ölçütlere yer verildiği için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışılacak babalar belirlenirken veri zenginliğini sağlamak amacıyla ayrıca kartopu örnekleme yöntemi de kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 315 baba ve onların kendi babası olmak üzere 315 büyükbaba araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada çocuk, babaların ve büyükbabaların demografik bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ‘‘Babalar için Kişisel Bilgi Formu’’, ‘‘Büyükbabalar için Kişisel Bilgi Formu’’, babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek üzere ‘‘Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği – PARI’’ ve babaların ve büyükbabaların babalık rolü algısını belirlemek amacıyla “Babalık Rolü Algı Ölçeği” kullanılmıştır. Babaların

çocuklarına yönelik ilgisini belirlemek amacıyla ‘‘Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği’’ kullanılmıştır. Elde edilen veriler uygun istatistik programında, toplam puanlar da betimsel istatistikler, ilişkisiz ölçümlerde t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile analiz edilmiş olup; anlamlı çıkan farklılıklarda hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunu belirlemek için Scheffe karşılaştırma testi kullanılmıştır. Değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla ise Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan istatistiklerde anlamlılık düzeyi olarak 30’dan küçükse düşük düzeyde, ,30-,70 arasında ise orta düzeyde ve ,70’ den büyükse yüksek düzeyde ilişki olduğu belirtilmiştir. Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarını, babalık rol algılarını ve babaların çocuklarına olan ilgisini incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucunda, babalar ve büyükbabalar benzer bir bakış açısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Betimsel istatistiklere bakıldığında babaların ve büyükbabaların daha çok demokratik tutum tercih etmesi ile birlikte çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu, aşırı kontrol ve katı disiplin faktörlerinde büyükbabaların daha yüksek puan aldıkları, demokratik tutum faktöründe ise babaların daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Babaların aşırı kontrol faktörüne ilişkin tutumlarının, büyükbabaların aşırı kontrol ve katı disiplin faktörlerindeki tutumlarıyla ve babanın demokratik tutumu ile büyükbabanın demokratik tutumu arasında ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında babaların ve büyükbabaların babalık rol algıları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve Olumlu Algılar, Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı faktörlerinde ve BRAÖ Toplam puanlarında babaların daha yüksek puan aldıkları Olumsuz Algılar faktöründe ise büyükbabaların daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Babaların babalık rolü algıları ile büyükbabaların babalık rolü algısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu büyükbabaların babalık rolüne ilişkin olumlu algıları artıkça babaların da olumlu algılarının arttığı; olumsuz algılarının artıkça babalarında olumsuz algılarının sonucuna ulaşılmıştır. Babaların çocuğa yönelik ilgilerine ilişkin değerleri incelendiğinde ise en yüksek ortalamaya “Kontrole Yönelik İlgi” faktörünün sahip olduğu görülmüştür. Davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktöründe de yüksek ortalamalar elde ederken, okula yönelik ilgi faktöründe ise orta düzeyde puan ortalaması elde edilmiştir. Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Babaların tutumları artıkça çocuğa yönelik ilgileri de artmıştır. Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişkiye göre, babalık rolü algısı olumlu yönde artıkça babanın çocuğa yönelik ilgisi de artmıştır. Babalık rolündeki olumsuz algılar artıkça, babanın çocuğuna yönelik ilgisinin de azaldığı belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler : Baba, Büyükbaba, Ebeveyn Tutumu, Babalık Rolü, Baba İlgisi
Sayfa Adedi : xvii+ 198
Danışman : Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN

EXAMINATION OF FATHERS' AND GRANDFATHERS' ATTITUDES, FATHERHOOD ROLE PERCEPTIONS AND FATHERS' INTEREST IN THEİR CHILDREN

(M.S. Thesis)

Fatma Köse

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

June 2024

ABSTRACT

This study aimed to investigate fathers' and grandfathers' child-rearing attitudes, perceptions of fatherhood, and fathers' interest in their children. The study group of the research consisted of fathers and their living fathers residing in Kayseri in 2021-2022 and having children aged 4-6. Purposeful sampling method, one of the purposeful sampling methods, was used in the study sample due to the inclusion of certain criteria in the sample. The criteria of the study were the age of the children, the health status of the grandfathers, and their volunteerism. In order to ensure data richness, snowball sampling method was also used in determining the fathers to be worked with. Within the scope of the research, 315 fathers and their own fathers, making a total of 315 grandfathers, participated and constituted the sample of the research. In this research, in order to determine the demographic information of children and fathers, "Father's Personal Information Form" developed by the researcher, in order to determine the demographic information of fathers' fathers, "Grandfather's Personal Information Form" developed by the researcher, "Fatherhood Role Perception Scale" to

determine the fathers' and grandfathers' perception of fatherhood role and "Family Life and Child-Rearing Attitude Scale - PARI" were used to determine the child-rearing attitudes of fathers and grandfathers. "Parent-Child Interest Scale" was used to determine the fathers' interest in their children. The data obtained were analyzed using a suitable statistical program. Total scores were analyzed with descriptive statistics, t-test and One-Way Variance Analysis (ANOVA) in unrelated measurements; Scheffe comparison test was used to determine which groups had a significant difference in significant differences. Pearson Correlation coefficient was calculated to determine whether there is a significant relationship between the variables. In the statistics, the significance level was determined as low level if it was less than 30, medium level if it was between 30-70, and high level if it was higher than 70.The research conducted to examine fathers' and grandfathers' parenting attitudes, perceptions of fatherhood roles, and their interests in their children revealed that fathers and grandfathers share a similar perspective. Descriptive statistics indicate a significant difference in parenting attitudes between fathers and grandfathers, with fathers showing a preference for more democratic attitudes. Grandfathers scored higher in the factors of excessive control and strict discipline, while fathers scored higher in the democratic attitude factor. The study also found that fathers' attitudes towards excessive control were associated with grandfathers' attitudes towards excessive control and strict discipline, as well as with the father's democratic attitude and the grandfather's democratic attitude. There was a significant difference in perceptions of fatherhood roles between fathers and grandfathers. Fathers scored higher in factors related to Positive Perceptions, Perceptions of Fatherhood Role in Child Sexuality, and Total BRAÖ scores, while grandfathers scored higher in the Negative Perceptions factor. Furthermore, a significant relationship was observed between fathers' perceptions of fatherhood roles and grandfathers' perceptions of fatherhood roles. As grandfathers' positive perceptions of fatherhood roles increased, fathers' positive perceptions also increased; conversely, as grandfathers' negative perceptions increased, fathers' negative perceptions also increased. Moreover, when the values regarding fathers' interests in children were examined, it was observed that the factor with the highest average was 'Control-Oriented Interest'. While high averages were also obtained in the interest factor for behavior development, a moderate level of average score was obtained in the interest factor for school. A significant relationship was observed between fathers' parenting attitudes and their interests in their children. As fathers' attitudes increased, their interests in their children also increased. According to the relationship between fathers' perceptions of fatherhood roles and their interests in their children, as positive perceptions of fatherhood roles increased, fathers' interests in their children also increased. It was determined that as negative perceptions of fatherhood roles increased, fathers' interest in their children decreased.

Keywords : Father, Grandfather, ParentalAttitude, Paternal Role, PaternalInvolvement

PageNumber : xvii+ 198

Supervisor : Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU ..... **i**

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI ..... **ii**

JÜRİ ONAY SAYFASI ..... **iii**

TEŞEKKÜR ..... **v**

ÖZ ..... **vi**

ABSTRACT ..... **viii**

İÇİNDEKİLER ..... **x**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xiv**

BÖLÜM I **1**

GİRİŞ **1**

Problem Durumu **1**

Araştırmanın Amacı **6**

Araştırmanın Önemi **7**

Sınırlılıklar **9**

Varsayımlar **10**

BÖLÜM II 11

KAVRAMSAL ÇERÇEVE 11

Babalık Kavramı ve Babalık Rolü Algısı 11

Günümüzde Değişen Babalık Rolü 13

Çocuğun Gelişiminde Babanın Önemi 15

Baba Çocuk İlişkisi 20

Baba Çocuk İlişkisini Etkileyen Etmenler 21

Babanın Çocuğun Hayatına Katılımıve Baba İlgisi 25

Anne Baba Tutumları 28

BÖLÜM III 35

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR 35

Türkiye' de Yapılan Araştırmalar 35

Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar 44

BÖLÜM IV 53

YÖNTEM 53

Araştırmanın Modeli 53

Çalışma Grubu 54

Veri Toplama Araçları 58

Babalar için Kişisel Bilgi Formu 59

Büyükbabalar için Kişisel Bilgi Formu 59

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) 59

Babalık Rolü Algı Ölçeği 61

Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği 61

Verilerin Toplanması **65**

Verilerin Analizi **66**

BÖLÜM V **69**

BULGULAR VE TARTIŞMA **69**

Babaların ve Büyükbabaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarına İlişkin Bulgular ve Tartışma **70**

Babaların ve Büyükbabaların Babalık Rol Algılarına İlişkin Bulgular ve Tartışma **94**

Babaların Çocuklarına Olan İlgisine İlişkin Bulgular ve Tartışma **122**

Babaların ve Büyükbabaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Babalık Rolü Algıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ve Tartışma **136**

Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Çocuklarına Yönelik İlgileri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ve Tartışma **141**

Babaların Babalık Rolü Algıları ile Çocuklarına Yönelik İlgileri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ve Tartışma **145**

BÖLÜM VI **149**

SONUÇ VE ÖNERİLER **149**

Öneriler **159**

KAYNAKLAR **161**

EKLER **191**

EK-1. Etik İzin **192**

EK-2. MEB İzni **194**

EK-3. Babalık Rolü Algı Ölçeği İzni **195**

EK-4. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği İzni **196**

EK-5. Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi Ölçeği İzni 197

EK-6. Aydınlatılmış Veli Onam Formu 198

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. *Araştırmaya Katılan Babaların Demografik Bilgilerine İlişkin Dağılımlar* 55

Tablo 2. *Araştırmaya Katılan Büyükbabaların Demografik Bilgilerine İlişkin Dağılımlar*57

Tablo 3. *Babalara Uygulanan Ölçekler İçin Elde Edilen Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları*.....63

Tablo 4. *Büyükbabalara Uygulanan Ölçekler İçin Elde Edilen Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları*.....64

Tablo 5. *Araştırmada Verilerin Çözümlenmesi Sürecinde Hesaplanan İstatistikler:* 68

Tablo 6. *Çalışmaya Katılan Babaların ve Büyükbabaların PARI Ölçeği Puanları Betimsel İstatistikleri* 70

Tablo 7. *Araştırmaya Katılan Babaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Yaşlarına Göre ANOVA Sonuçları* 72

Tablo 8. *Araştırmaya Katılan Babaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları* 74

Tablo 9. *Araştırmaya Katılan Babaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları* 76

Tablo 10. *Araştırmaya Katılan Babaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Çocukların Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları*.....78

Tablo 11. *Araştırmaya Katılan Babaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Çocuk Cinsiyetine Göre İlişkisiz Örneklem t-Testi Sonuçları*.....80

Tablo 12. *Araştırmaya Katılan Büyükbabaların PARI Faktör Puanlarının Yaşlarına Göre ANOVA Sonuçları*.....82

Tablo 13. *Araştırmaya Katılan Büyükbabaların PARI Faktör Puanlarının Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları*.....84

Tablo 14. *Araştırmaya Katılan Büyükbabaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları*.....86

Tablo 15. *Araştırmaya Katılan Büyükbabaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Çocukların Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları*.....88

Tablo 16. *Araştırmaya Katılan Babaların ve Büyükbabaların PARI Ölçeğine Göre İlişkisiz Örneklem t-Testi Sonuçları*.....90

Tablo 17. *Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Büyükbabaların Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*.....92

Tablo 18. *Çalışmaya Katılan Babaların ve Büyükbabaların BRAÖ Puanları Betimsel İstatistikleri*.....94

Tablo 19. *Araştırmaya Katılan Babaların BRAÖ Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Yaşlarına Göre ANOVA Sonuçları*.....97

Tablo 20. *Araştırmaya Katılan Babaların BRAÖ Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları*.....99

Tablo 21. *Araştırmaya Katılan Babaların BRAÖ Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları*.....102

Tablo 22. *Araştırmaya Katılan Babaların BRAÖ Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Çocukların Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları*.....104

Tablo 23. *Araştırmaya Katılan Babaların BRAÖ Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Çocuk Cinsiyetine Göre İlişkisiz Örneklem t-Testi Sonuçları* 106

Tablo 24. *Araştırmaya Katılan Büyükbabaların BRAÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Yaşlarına Göre ANOVA Sonuçları* 108

Tablo 25. *Araştırmaya Katılan Büyükbabaların BRAÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları* 111

Tablo 26. *Araştırmaya Katılan Büyükbabaların BRAÖ Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları* 114

Tablo 27. *Araştırmaya Katılan Büyükbabaların BRAÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Çocuğunun Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları* 116

Tablo 28. *Araştırmaya Katılan Babaların ve Büyükbabaların BRAÖ Göre İlişkisiz Örneklem t-Testi Sonuçları* 118

Tablo 29. *Babaların Babalık Rolü Algıları ile Büyükbabaların Babalık Rolü Algıları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları* 120

Tablo 30. *Çalışmaya Katılan Babaların "Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgi Ölçeği" Puanları Betimsel İstatistikleri* 123

Tablo 31. *Araştırmaya Katılan Babaların ÇYAİÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Yaşlarına Göre ANOVA Sonuçları* 124

Tablo 32. *Araştırmaya Katılan Babaların ÇYAİÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları* 127

Tablo 33. *Araştırmaya Katılan Babaların ÇYAİÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları* 130

Tablo 34. *Araştırmaya Katılan Babaların ÇYAİÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Sahip Oldukları Çocukların Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları* 132

Tablo 35. *Araştırmaya Katılan Babaların* ÇYAİÖ *Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Çocuk Cinsiyetine Göre İlişkisiz Örneklem t-Testi Sonuçları* 135

Tablo 36. *Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Babalık Rolü Algıları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*.....136

Tablo 37. *Büyükbabaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Babalık Rolü Algıları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*.....139

Tablo 38. *Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Çocuklarına Yönelik İlgileri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*.....142

Tablo 39. *Babaların Babalık Rolü Algıları ile Çocuklarına Yönelik İlgileri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*.....145

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine, sınırlılıklarına ve tanımlara ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Doğum öncesi dönemden başlayarak yetişkin bir birey olana kadar çocuğun geçirdiği süreçlere bakıldığında aile, üzerinde titizlikle durulması gereken bir kurumdur (Küçükali, 2018, s. 2). Türk Dil Kurumu (Türk Dil Kurumu [TDK] , 2021) tanımında aileyi, ‘‘Evlilik ve kan bağına dayanan, karı, koca, çocuklar, kardeşler arasındaki ilişkilerin oluşturduğu toplum içindeki en küçük birlik.’’ olarak ifade edilmiştir.

Aile içinde yaşadığı toplumdan bağımsız düşünülemez. Aile bir bütün olarak ele alındığında, toplumun özelliklerini taşımaktadır. Yasalarla belirlenen görevlerinin dışında birçok işlevi vardır. Toplum da yer alan gelenek ve göreneklerini, değer yargılarını, önyargılarını, istek ve inançlarını kısaca kültürünü benimsemektedir (Yörükoğlu, 2008, s.84).

Aile, çocukların hayatlarını şekillendirme gücüne sahip olması sebebiyle son derece önemlidir (Tezel-Şahin & Özbey, 2007, s. 39). Çocuğun eğitim ve gelişimi aile de başlamaktadır (Bayraktar, Güven & Temel, 2016, s. 756). Çocuğun fiziksel ve bilişsel gelişimlerini olumlu bir şekilde tamamlayabilmesi için desteklemekle birlikte (Küçükali,

2018, s. 2) sevgi, güven gibi temel duygusal ihtiyaçlarının giderilmesi, sağlıklı bir şekilde kişilik gelişimi ve sosyalleşmesi de ancak aile atmosferinde gerçekleşmektedir (Tezel-Şahin & Özbey, 2007, s. 39).

Toplumda meydana gelen her türlü gelişim ve değişimlerden etkilenmektedir. Bireye atfedilen roller ilk aile de ortaya çıkmaktadır. Ailede başlayan kadına ve erkeğe ait roller, ailenin benimsediği kalıplar doğrultusunda ilerler ve zamanla yeniden değişim meydana gelir. Bu kadınlık ve erkeklik rolleri gelenek ve göreneklerin etkisiyle sürekli değişim içerisinde olsa da, bunların kazanılmasında aile önemi bir rol oynamaktadır (Onur & Koyuncu, 2004; Yıldız, 2019, s.7).

Geleneksel kültüre göre yaşayan anne-babalara atfedilen rollere bakıldığında anneden çocuk doğurması, çocuğu beslemesi, çocuğun ihtiyacı olan her türlü kişisel bakımını sağlaması, çocuğu büyütmesi ile birlikte evdeki işlerle ilgili sorumlulukları da yerine getirmesi beklenirken; babadan ailenin maddi ihtiyaçlarını karşılaması, ev dışında çalışması, olası bir duruma karşı aileyi koruması, dış çevre ile ilişki kurması beklenmektedir (Telli & Özkan, 2016, s.128).

Sanayi ve ekonominin gelişmesi, geniş aile yapısından çekirdek aileye dönüşmesi, kadın ve erkeğe atfedilen rollerinin ve statünün değişmesi, kadının çalışmaya başlaması, eğitim alması, kadının evin işleri ya da annelikten tamamen sorumlu olmadığının toplumun benimsemeye başlanmasıyla geleneksel babalık modeli etkisini yitirirken yerine çağa uygun bir babalık ortaya çıkmıştır (Kuzucu, 2011; Zeybekoğlu, 2013, s. 297).Yeni modele göre bu rol, babaların çocuğun yaşamına daha aktif katılmasıyla sonuçlanmaktadır. Babalık, çocuklarına karşı sert ve uzak olan (Ünal & Kök, 2015, s. 1149), sadece maddi olarak çocukla bağ kuran bir ilişki yapısından çıkarak günümüzde, çocuğun yanında olup, onun bakım ve sorumluluklarının paylaşıldığı bir modele dönüşmüştür (Şenol, 2020, s. 56).

Çocukların gelişimi için baba ile çocuğu arasındaki ilişki, anne ile çocuğu arasındaki ilişki kadar önemlidir. Çocuğun yeni duygu ve düşünceleri öğrenmesinde, doğruyu yanlıştan ayırt

etmesin de, ileride iyi bir anne veya iyi bir baba olmasında, anne kadar babanın da rolü büyüktür (Şenol, 2020, s. 56).

Özellikle son yıllarda gözlemlenmeye başlayan babalık rollerindeki gelişmeleri etkileyen birçok faktör olduğu belirtilmiştir. Bu faktörler; babanın eğitimi, baba olma yaşı, mesleği, gelir durumu, psikolojik durumu, çocuğunun yaşı ve cinsiyeti, aile tipi, çocuk sayısı, babalığa ilişkin bilgi alma, annenin ev içerisindeki konumu ve tutumları, babanın üstlendiği ebeveyn rolüne dair düşüncesi olarak sıralanmaktadır (Kuzucu, 2011, s. 83).

Ebeveynlik rollerini etkileyen bir diğer unsur da babanın kendi babasıyla olan ilişkisidir. Çocuklar küçük yaşlardan itibaren babalığı ve nasıl baba olunduğunu gözlemleyerek erkeklerin aileleri ve topluluk içindeki rollerini ve onlar için ne anlama geldiğini öğrenebilirler (Polenick, DePasquale, Eggebeen, Zarit & Fingerman, 2018; Roy, 2014). Çocuklar ailesinin sosyal değerlerini, inanış ve tutumları algılarlar ve çoğu zaman anne babalarından bu davranışları görürler. Ebeveynlerin insanlara karşı tutum ve davranışları, onların çocuk yetiştirme stillerini yansıtmaktadır (Le Compte, Le Compte & Özer, 1978). Şu ana kadar yapılmış olan çalışmalar babaların çocuklarını yetiştirirken kendi babalarıyla olan ilişkilerini ve deneyimlerini model aldıklarını ortaya koymaktadır. Bir babanın kendi babasıyla ilişkisi, ya babasıyla özdeşleşme ya da telafi etme yoluyla açığa çıkabilir. Bu modellemelerde babalar kendi babalarıyla olumlu olan ilişkilerini çocuklara da uygularken, olumsuz deneyimlerini kendi çocuklarında telafi ettikleri veya bunların bir kombinasyonunu oluşturduğu varsayılmaktadır (Doherty, Kouneski & Erickson, 1998; Ünlü, 2010). Kendi babalarının hatalarını telafi eden babalar kendi rol tanımlamasına, bağlılık duygusuna ve öz-yeterliliğine katkıda bulunmaktadırlar (Ünlü, 2010).

Babaların kendi babalarıyla olan deneyimleri, babalığa dair inançlarını,babalığın önemini ve babalık rollerine yönelik tutumlarını etkileyebilir. Babanın hayatında kendi babalarının katılımının fazla olması, babası daha az ilgilenen erkeklere göre yetişkinliğinde daha iyi yaşama kalitesi sağlayabilmektedir (Guzzo, 2011; Yeung, Duncan & Hill, 2000). Çocukluk

döneminde ilgili bir babaya sahip olmak, ebeveyn olduğunda babanın çocuğunun hayatına katılımını da olumlu yönde etkilemektedir.

Erkeklerin, kendi babalarıyla olan deneyimleri, babalarının çocuk yetiştirme sürecine katılımına ilişkin algıları babalık tutumlarını etkilemektedir. Örneğin, uzun saatler çalışan bir baba çocukları tarafından ilgisiz olarak algılanabilir, kendi babalarından algıladıkları aynı içe kapanık veya tarafsız ebeveynlik tarzını benimseyebilirler. Tersine, eğer kendi babaları düzenli olarak onlarla ilgileniyorsa (yani, ev ödevlerine yardım ediyor, onları yatağına yatırıyor, sorunlarla ilgileniyorlarsa) ve babalarına yakın hissediyorlarsa, kendi çocuklarına doğrudan bakmanın ve onları beslemenin doğal,babaların yapması gereken bir şey olduğunu hissedebilirler (Forste, Bartkowski & Jackson, 2009; Guzzo, 2011).

Çocukların, ileriki yaşamlarında kılavuzluk eden çocuk yetiştirme tutumları, anne ve babanın uyguladığı ödül ve ceza ile somutlaşmaktadır. Ebeveyn tutumları arasında çocukluk dönemindeki aşırı reddedici ve aşağılayıcı tutumlar, ceza verildiğinde ceza sonrası rahatsız edici ebeveyn davranışları, çocuğu psikolojik ve fiziksel baskı altında tutma, aşırı koruyucu davranılması, ana-babaların tutarsızlıkları çocukta soruna yol açabilmektedir (Alisinanoğlu & Ulutaş, 2003, s.66).

Ebeveynlerin olumlu çocuk yetiştirme tutumları sergilemeleri, çocuğun geliştirdiği davranışı, kişisel özgüveni, ileriye dönük karar alma ve hedef belirleme kabiliyetleri üzerinde oldukça önemlidir (Canter, 2000; Güler-Yıldız, 2021, s. 49; Güngör, 2000).

Çocukların yaşları küçüldükçe anne ve babasına olan fiziksel ve duygusal gereksinimleri artmaktadır. Bu sebeple ebeveynlerin özellikle 0-6 yaştaki çocukları ile kurdukları ilişkiler dikkat etmeleri çocuğun sosyal, psikolojik ve kişilik gelişiminde olumlu yönde etkileyecektir (Öngider, 2013, s. 437).

Babalık davranışı doğuştan kazanılan bir davranış değildir (Çağdaş, 2015). Ailenin temellerini oluşturan ebeveynlerden “baba” genellikle bu yapının dışında kalırken, şuanki şartlar altında farklılaşarak, çocuğun gelişmesinde ve eğitilmesinde etkin bir rol üstlenmektedir (Kılıç-Aydın, 2016, s. 7; Tezel-Şahin, 2003).

Baba, çocuğun hayatının önemli ve vazgeçilmez bir parçadır. Çocuğun büyüme ve gelişmesinin en hızlı olduğu, desteğe ve rol modele en çok ihtiyaç duyduğu okul öncesi dönemde babanın varlığı, tutumu ve ilişkileri göz önüne alındığında çocuk için kritik önem taşımaktadır.

Erkeklerin babalığa dair inançları, becerileri ve fikirleri ise ebeveynleriyle, özellikle de büyük ölçüde babası ile olan ilişkisine göre şekillenmektedir (Beaton & Doherty, 2007; Floyd & Morman, 1998). Erkeklerin babalarıyla yaşadıkları deneyimler, babalığın önemi hakkındaki düşüncelerini ve baba rollerine yönelik tutumlarını etkilemektedir. Çocuğun babasıyla kurduğu ilişki, hem çocukluk hem de yetişkinlik dönemindeki yaşamı üzerinde etkilidir. Anne babaların çocuklarını nasıl yetiştirecekleri, kendi yetiştiriliş tarzlarının bir yansımasıdır (Karabeyeser, 2013). Floyd ve Morman (1998) babası ile çocukken olumlu ilişkiler geçiren erkeklerin, bu yakınlığı kendi çocuklarına da gösterdiklerini belirtmektedir (Jessee & Adamsons, 2018).

Babanın sevgisini ilgisini hisseden çocukların yaşamın ilk yıllarında itibaren güvenli bağlanması, olumlu benlik saygısı, bilişsel, toplumsal, sosyal ve duygusal olgunluğun oluşması, ilerleyen yıllarda ise akademik olarak daha başarılı olmasını sağlamaktadır (Özbey, 2010). Çocuğun gelişiminde babanın ilgilenme derecesi, çocuk ile zaman geçirmesi kritik önem taşımaktadır. Babanın çocuk ile ilgilenmesi, problem davranışlarını azaltmakta, çocukların daha az depresyon davranışlar sergilemesine ve genel olarak yaşam doyumları artmaktadır (Allen & Daly, 2002).

Bu noktadan hareketle babaların, çocuk yetiştirme tutumlarını anlamak ve babalık rolleriyle ilişki kurabilmek için kuşaklar arası aktarımı da dikkate almak gerekmektedir. Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları, babalık rol algıları ve babaların çocuklarına olan ilgisinin ortaya konulması araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarını, babalık rol algılarını ve babaların çocuklarına olan ilgisini incelemektir. Bu amaca yönelik olarak şu alt sorulara cevap aranmaktadır.

1. Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları nasıldır?
2. Babaların çocuk yetiştirme tutumları demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
6. Babaların ve büyükbabaların babalık rol algıları nasıldır?
7. Babaların babalık rol algısı demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Büyükbabaların babalık rol algısı demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
9. Babaların ve büyükbabaların babalık rol algıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
10. Babaların babalık rolü algıları ile büyükbabaların babalık rolü algısı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
11. Babaların çocuklarına olan ilgisi nasıldır?
12. Babaların çocuklarına olan ilgisi demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

13. Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
14. Büyükbabaların, çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
15. Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
16. Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Çocuklar etraflarındaki yetişkinleri gözlemleyerek davranış kalıplarını öğrenirler. Çocukluk döneminde, ebeveynlerinin tutum ve davranışlarına ilişkin algılarını bilinçli ve bilinçsiz olarak model alırlar (Daly, 1993; Guzzo, 2011). Ebeveyn olduklarında ise baba olmayı kendi babalarını gözlemleyerek ve onları model alarak öğrendiklerini yansıtırlar (Albukrek, 2002, s. 51). Erkekler, temelde babalarıyla olan deneyimlerini, kendi ebeveynlik yaklaşımları için bir ölçüt olarak kabul ederler (Guzzo, 2011; Nicholson, Howard & Borkowski, 2008). Bu nedenle, nasıl baba olacaklarını bu ölçüte göre değerlendirirler. "İyi" babalara sahip olan erkeklerin, kendilerinin de iyi bir baba olacağı aksi durumda kötü bir babaya sahip olan babanın da ona benzeyeceğini öngörürler (Guzzo, 2011). Bu açıdan bakıldığında öncelikle insan gelişimini etkileyen ebeveyn tutumlarının, kuşaktan kuşağa aktarımı ve günümüzdeki etkisinin nasıl olduğuna odaklanmak oldukça önemlidir.

Dünya genelinde anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin araştırmalarda, kendi ebeveyn tutumları ile algıladıkları ebeveyn tutumlarına yer verilmektedir. Anne babaların kendi ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili araştırmalar (Atalay-Yalçın, 2010; Mızrakçı, 1994; Poyraz, 2007; Tepe & Demir, 2019; Vapur, 2006; Yılmaz, 2004) sınırlılık göstermektedir. Yapılan çalışmalarda ise ebeveynlerin algıladıkları çocuk yetiştirme

tutumlarına ya da bu tutumlara büyük ebeveynlerin etkisi incelenmiştir. Araştırmalarda ise büyük ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarına çok az yer verilmiştir. Bu çalışma babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarını inceleneceği için farklılık göstermektedir. Ayrıca babaların tutumlarının büyükbabaların tutumlarından etkilenme durumunu da ortaya koyduğu için çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Yaşadığımız zamanda sürekli ve hızlı bir şekilde meydana gelen teknolojik ve ekonomik alanlardaki gelişmeler, ailenin ve toplumun yapısını onu oluşturan kişilerin, amaç ve yükümlülüklerinde değişimlere sebep olmaktadır (Zeybekoğlu, 2013). Bu değişimden erkeklerin babalığa ve babalık rollerine yükledikleri anlamlar etkilenmektedir. Ülkemizde babalık ve babalık rol algısı üzerine çalışmalar (Kuzucu, 2011; Mercan & Tezel-Şahin, 2017; Telli, 2014; Zeybekoğlu, 2013) daha çok eğitim ve öğretim, sosyoloji, psikoloji gibi alanlarda yoğunlaşarak baba bebek/çocuk bağlanması, babaların çocuğun hayatına katılımı, yapılan baba eğitim programları, baba çocuk ilişkisi ve iletişimi, gibi konularda yapılmış olduğu görülmektedir. Bu çalışma da babaların rol algıları ile birlikte büyükbabaların da rol algıları incelenmiştir. Büyükbabanın algıladığı babalık rolü ile babanın algıladığı babalık rolü arasındaki ilişkiyi de ortaya koyması bakımından çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Bebeklikten ergenliğe kadar olan süreçte çocuğun yeni şeyler öğrenmesinde ve gelişmesinde anne ve baba ilgisi kritik öneme sahiptir. Çocuğa yönelik anne baba ilgisi ile ilgili yapılan çalışımalar genellikle (Sucuoğlu, Özkal, Yıldız-Demirtaş & Güzeller, 2015; Kadal, 2019; Karaaslan, 2020; Tuzcuoğlu, Cengiz & Küsmüş, 2019) eğitim ve öğretim, çocuk sağlığı ve psikoloji alanında yapılmıştır. Çocuğun davranış problemlerine, yeme alışkanlıklarına etkisi üzerinde durulmuştur. Yapılacak bu çalışma da babaların çocuklarına yönelik ilgisi inceleneceği için önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca babaların çocukları ile ilgilenme durumlarının çocuk yetiştirme tutumları ve babalık rol algılarından etkileyip etkilemediği de inceleneceği için diğer çalışmalardan farklılık göstermektedir.

Birey, içerisinde yaşanılan toplumdan bağımsız olarak düşünülemez. Geçmişten günümüze getirilen bilgi, birikim ve kültür bireylerin davranışları üzerinde etkili olmaktadır. Aile kültürün oluşturulmasında ve aktarılmasında kritik öneme sahiptir. İleride nasıl bir yetişkin olacağımıza dair ipuçları çocukluk döneminde gözlemlenen, model alınan ve ilk olarak ailede daha sonra ise sosyalleştiğimiz çevrede ortaya çıkmaktadır. Aile de problemlerin karşılıklı konuşarak çözüldüğüne şahit olan çocuğun, yetişkin olduğunda da problemler karşısında diyalog kurmayı tercih edecek, problemlerin çatışma ve şiddet ile çözülmeye çalışıldığına maruz kalan çocuğun ise yetişkinlikte bir problem çözme yöntemi olarak şiddeti kullanacaktır. Bu sebeple ailenin önemi, çocukla kurulan iletişimin önemi, ilgi ve sevginin hissettirilmesi çocuğun gelişimi açısından, yetişkin olduğunda ise toplum açısından önem arz ettiği düşünülmektedir. Yapılan çalışmalar çocuğun hayatın anne kadar babanın da önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Zaman içerisinde babaların rollerin de değişiklikler görülse de babanın baba olmaya yüklediği anlam, davranış ve alışkanlıklar temelde kendi babalarıyla olan ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Bu durumun kuşaktan kuşağa aktarılması ve gelecek nesillere de referans olması çalışma için önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın babaları ve büyükbabaları ele alarak farklılık gösterdiği ve önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, büyük ebeveynin babalık rolü algısının ve çocuk yetiştirme tutumunun, babanın çocuk yetiştirme tutumuna ve babalık rolü algısına olan etkisinin incelenmesi ve babanın çocuğu ile ilgilenmesi çerçevesinde ele alınması bütüncül bir bakış oluşturulması açısından önemlidir.

Sınırlılıklar

- Araştırma verilerinin toplanması, 2020 yılı içerisinde başlatılmış olup tüm dünyada etkisini gösteren Covid-19 pandemi sürecinde gerçekleştirilmiştir. Yapılan akademik araştırmalar da bu durumdan etkilenmiştir. Araştırma süreçlerinde, belirlenen örneklemlere ulaşmak zorlaşmıştır. Kurumlardan izin alma süreci uzamıştır. Araştırmada okullar vasıtasıyla kişilere ulaşmak zor hale gelmiştir.

- Araştırma da ölçüt örnekleme yöntemiyle ölçütleri karşılayan Kayseri ili ve merkez ilçelerinde çocuğu Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokullarına devam eden 4-6 yaşında çocuğa sahip olan babalar ve onların babaları ile sınırlıdır.
- Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formları, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinden, Babalık Rolü Algı Ölçeğinden ve Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgi Ölçeğinden elde edilen verilerle sınırlıdır.

Varsayımlar

Araştırmanın varsayımları aşağıda belirtilmiştir.

- Araştırmada kullanılan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinin babaların ve büyükbabaların çocuklarına yönelik tutumlarının ne şekilde olduğunu belirleyeceği varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan Babalık Rolü Algı Ölçeğinin babaların ve büyükbabaların babalık rolü algılarını belirleyeceği varsayılmaktadır.
- Araştırmada kullanılan Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgi Ölçeğinin babaların çocuklarına yönelik ilgilerini belirlediği varsayılmaktadır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Babalık Kavramı ve Babalık Rolü Algısı

Toplum içerisinde birey olarak yer alan çocuğun hayatında karşılaşacağı en önemli kişiler hiç şüphesiz anne ve babasıdır. Ebeveynlik kuşakları birbirine bağlayan ve bireyler arasında yaşam boyu devam eden karşılıklı etkileşimlerdir. Ebeveynlik kavramı, zaman içinde toplumdaki kültürel ve sosyoekonomik değişimleri yansıtacak şekilde değişime uğramıştır. Annelik ve babalık kültürün oluşmasında ve aktarılmasında aracıdır (Kağıtçıbaşı, 2012). Lerner, Rothbaum, Boulas ve Castellini (2002)' ye göre; temelde ebeveynlik, çocuğun ihtiyaçlarını karşılama, bakım verme, onlara gerekli olanaklar sunarak hayatta tutma, toplumsallaşma gibi birçok işlev içermektedir (Elibol, 2007).

Annelik ve babalık, bebeğin gözlerini dünyaya açışı ile başlamaktadır. Çoğunlukla anne olmaya ve baba olmaya dair duygu ve davranışlar sonradan edinilmektedir (Draper, 2007; Ergin & Özdilek, 2014). Babalık, annenin gebeliğiyle başlayıp, hayatın son anına kadar ilerleyen bir süreçtir (Özkan, Çelebioğlu, Üst & Kuru Direk, 2016; Yıldız, 2019, s. 103).

Erkekliğin anlaşılması en karmaşık hali, babalıktır. Baba olmak, anneninki gibi doğumla olmadığı için soyut kalmaktadır. Anneyle bebek fiziksel olarak bağlanırken babayla bu denli açık ve belirgin bir ilişkisi olmadığı için, babalar annenin onayına ve kabulüne ihtiyacı olduğunu varsaydığında bir belirsizlik ortaya çıkmaktadır (Zeybekoğlu, 2013, s. 306).

Alan yazın incelendiğinde, anneler tüm dünyada ve Türkiye'de esas olarak çocuğun bakımı, ihtiyaçları ve eğitimiyle ilgilenen bireyler haline gelmiş, babaların çocukların hayatındaki rolü geri planda kalmıştır (Taşkın, 2011). Oysaki babalık, erkeklerin sadece üreme davranışı olmamakta, hamilelik ve postpartum döneminde edinilen ebeveynliğin davranışsal bir sürecidir (Çitil- Canbay, 2020, s. 9; Ergin, 2014; Pontes vd., 2009).

Ebeveyn olmak; ekonomik kazanım, stres, ilişki kalitesi, fiziksel ve zihinsel esenlik dahil olmak üzere yaşamın birçok alanını kapsayan etkileri ile önemli bir yaşam akışı geçişidir (Clausen, 1986; Cowan & Cowan, 1992; Nomaguchi & Milkie, 2017; Umberson & Karas Montez, 2010; Torche & Rauf, 2021).

Annelikle birlikte çocuk bakımının ve gelişiminin en kritik bileşenlerinden birisi olan babalık, sadece ebeveynlik becerileri değildir. Bu becerileri oluşturan toplumsal ilişkiler, insanların erkek, kadın ve çocuk kimlikleri de bu kavramlarının oluşumunu etkilemektedir (Bozok, 2018, s. 9).

Babalığın algılanışı, uygulanış pratiklerini, babanın üzerinde etkili olmakla birlikte çevre ve kültürün etkisi de yadsınamamaktadır. Toplumdan topluma ülkeden ülkeye babalığın algılanışı değişmektedir. Babalık Japonya'da otorite ve disiplin olarak kavramsallaştırırken (Kutz, 1994), Amerika'da beslenme ve bakımına katılım göstererek (Bronte Tinkew, Carrano & Guzman, 2006), Zimbabwe'de ise erken dönemden itibaren çocukla oyun oynayarak (Engle,1997) şekillendirmek olarak algılamaktadırlar. Türkiye' de ise babalık algısı, evin geçimini sağlayan, koruyan bir otoriteydi. Ancak zamanla değişime uğramakta ve babalık algısı değiştikçe babalık rollerine ilişkin bakış açısı da değişmektedir.

Geçmişten günümüze erkeklerin babalıkları incelendiğinde, uzun bir süre sadece otorite ve disiplin iken, bir dönem oyun arkadaşlığı rolünü alırken, son zamanlarda ise daha katılımcı olmaya çalışan ve çocuğun bakımını paylaşan baba modeli ile karşımıza çıkmaktadır. Babanın çocuğunun bakımına verdiği katkının çocuğun gelişimini olumlu etkilediğini ortaya koyan araştırmalar, babanın da benlik algısını da yükseltmektedir. Scolovene ve Sherwen

(1995), bir babanın çocuğuna en az annesi kadar iyi düzeyde bakabildiklerini ifade etmişlerdir (Bal, 2014, s. 7).

Günümüzde Değişen Babalık Rolü

Geleneksel aile yapısına göre anne ve baba rolleri birbirinden ayrılmaktadır.Bu sebeple, baba imgesi, anneye oranla oldukça farklılık göstermektedir. Baba ailenin karar mekanizması olarak görülmekte aynı zamanda evin geçimini ve disiplini sağlamak ile görevlendirilmektedir (Özkan, 2014, s. 24). Babalar için çocuk bakımı, maddi ihtiyaçları karşılamak ve disiplin uygulamak ile sınırlıyken bu görevlerini yerine getirdiklerinde çocuklarıyla ilgili tüm sorumluluklarını yerine getirdikleri varsayılmaktadır (Barnett & Baruch, 1988'den aktaran Kuzucu, 2011). Çocuklar babalarından göremedikleri için sevgiyi annelerinde bulmaya çalışırken, babalarını yeterince tanıyamamaktadır (Özkan, 2014, s.24).

Tarihsel olarak bakıldığında toplumun sanayileşmesi 19. yüzyılda gerçekleşmiştir. Babaların kısıtlı ve mesafeli çalışma hayatında azalmalar meydana gelirken, sanayileşme ile birlikte babaların çalışma alanı da genişlemiş anneler ise çocuklarının bakım ve sorumluluğunu üstlenmişlerdir (Cooksey & Fondell, 1996). 20. yüzyılın ikinci yarısına bakıldığında iş hayatında babaların, çocuk bakımında ise annelerin öne çıkmaya devam ettiği görülmektedir (Ekici, 2017). Bu dönemlerde babalar ile ilgili çalışmalar yetersiz olmakta, çocuk ile ilgili çalışmalar anneler üzerinden yapılmaktadır.

Babaların aile yaşamındaki önemi ile ilgili çalışmalar 1980'li yıllardan önce başlamasa da uluslararası düzeyde 1990'lı yıllarda konu olmuştur. Kadının çalışma hayatına girmesiyle tüm gününü ev dışında geçirmesi, buna bağlı olarak ev ile ilgili sorumlulukları eşiyle paylaşması, ekonomi de meydana gelen değişimlerin kadın ve erkek rollerini etkilemesi, kadının eğitim seviyesinin yükselmesi gibi faktörler babalık rolünün değişmesinde etkili olmuştur (Güngörmüş, 2006).

Modern hayat ile birlikte yaşam koşullarında meydana gelen değişimle, kadınların iş hayatına katılımları artıkça erkeklerinde ev içerisindeki rol ve sorumlulukları değişmektedir.

Çocuklarının bakımına ve hayatına katılımına ilişkin beklentiler artmaktadır (Nquyen, 2018). Çocuk bakımından öncelikli olarak kadınların sorumlu olduğuna inanan geleneksel babalar bile çocuklarının hayatlarına kendi babalarından daha fazla katılım göstermiştir (Richman & LaRossa,1988; Kuzucu, 1999). Babalar, geleneksel babalık rolü algısından çıkıp yeni ve modern babalık rolü algısına geçiş yapmışlardır. Geçmişte babalar ailenin ekonomik yükünü üstlenirken, günümüzde modern babalık rolü algısıyla birlikte evle ve evlilikle ilgili sorumluluklara eşitlikçi bir bakış açısı ile yaklaşarak paylaşımda bulunmaktadır (Yan, Schoppe-Sullivan & Kamp Dush, 2018). Ayrıca babaların çocuğunun bakımına, gelişimine ve eğitimine isteyerek katılmakta, ilgi ve ihtiyaçlarına karşı daha duyarlı olmaktadır (Belli, Didişen & Yılmaz, 2021).

Günümüzde babalar, tek sorumluluğu evin giderlerini karşılamaktan çok, çocukların temel ihtiyaçlarına, eğitim faaliyetlerine, oyun ve etkinliklerine, ev içerisindeki işleri de yapan paylaşımcı figüre dönüşmüştür. Meydana gelen dönüşüm, erkeklerin babalık rolünde ve babalığı algılamalarındaki davranışlarını düzenlemeyi sağlamıştır (Duran, 2010'dan aktaran Karataş, 2014). Ayrıca babalar, aileyi duygusal açıdan da destekleyen bir rol edinmişlerdir. Çocuklarıyla birebir ilgilenmesi ve onların bakım ihtiyaçlarına cevap vermesi beklenmeye başlanmıştır (Aksoy & Tatlı, 2019, s. 3; Tichenor, McQuillan, Greil, Contreras & Shreffler, 2011). Modern babalık rolü algısı baba katılımının pozitif yordayıcısı haline gelmiştir (Semiz, 2022). Özetle babalar, kendi babalarıyla karşılaştırıldığında, çocuk yetiştirmede baba rolüne ilişkin yeni bir benlik imajı ve algısı geliştirmiş, çocuklarının hayatlarına aktif katılımı çocukları ve kendileri için olumlu bir yatırım olarak görmeye başlamışlardır (Ministerium, 2016).

Değişen babalık rolü, annelik rolü ile geleneksel babalık rolünün bir karışımı olmakta (Haris & Morgan, 1991), günümüzde babalar çocuklarının yaşamına doğrudan ve aktif bir şekilde katılmaktadır (Poyraz, 2007). Geçmişe oranla günümüzde babalık rolünü incelediğimizde çocuklarının bakımlarını eşleriyle paylaşmaları görülmektedir (Kılıç, 2016, s. 8; Tamis-LeMonda & Cabrera, 2002).

Çocuğun Gelişiminde Babanın Önemi

Okul öncesi dönem, olarak ele alınan 0-6 yaş çocuğun gelecekteki gelişimini ve yaşamını etkilemektedir. Çocuğun erken yaşlardan itibaren büyümesini destekleyen ve onun için gerekli olumlu çevre koşullarını yaratan ana figürler çocuğun ebeveynleridir (Arslan, 2022). Yaşamının ilk yıllarından itibaren ebeveynlerin rolü tartışmasız çok önemlidir (Öngider, 2013, s. 437). Çok hızlı büyümenin gözlendiği çocukluğun ilk yıllarında, çocukların en verimli ve gelişimin temellerini oluşturan zamanın, ebeveynleri ile birlikte geçen zamanlar olduğu kanıtlanmıştır. Çocukların sağlıklı bir gelişim gösterebilmeleri için, hayatlarında anne ve babaya ikisine birlikte ihtiyaçları vardır. Babanın varlığı onunla birebir iletişim halinde olması çocuklar için çok önemlidir (Taşkın, 2011). İlgili babanın çocuğun gelişimi üzerinde hem kısa vadede hem de uzun vadede olumlu sonuçlar meydana getirdiği bilinmektedir (Pleck, 1997).

Babanın çocuğun hayatında varlığını hissettirmesi, çocuğun hayatına yüksek seviyede katılım göstermesi bilişsel, sosyal duygusal, psikolojik ve okul başarısını olumlu yönde etkilemektedir (Belli, Akçay & Yılmaz, 2021). Sadece çocukluk döneminde değil aynı zaman da çocukluktan sonraki dönemlerde de etkili olmaktadır. Çocukluk döneminde babasıyla kaliteli vakit geçiren bireyin, yetişkinlikte davranış problemlerinin azaldığı, okula karşı daha olumlu bir tutum geliştirdiği, eğitimsel ve mesleki başarı elde etmesine destek olduğu ortaya çıkmıştır (Lynn, Grych & Fosco, 2016). Babanın çocuğu ile kurduğu sıcak ve yakın ilişki, çocuğun davranışları üzerinde etkili olurken, babanın çocuğu ile ilgilenmesi çocuğun saldırgan ve önyargılı karar vermesi azaltmaktadır (Ziv & Arbel 2020).

Yapılan araştırmalar, babanın çocuğun gelişimine pek çok açıdan etki ettiğini ve babanın çocuğuyla birlikte geçirdiği sürenin değil, bu zamanı nasıl geçirdiğinin önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır (Seçkin & Oral, 2020).

Dolayısıyla babanın çocuğun gelişim alanlarında desteklemesi, çocuk ile nitelikli zaman geçirmesi ve çocuğun hayatına olumlu deneyler kazandırması çocuğun gelişimi için önem

arz etmekte ve babanın davranışları çocuğun tüm yaşamını etkilemektedir (Özyürek & Gürleyik, 2016).

Çocuğun Zihinsel Gelişiminde Babanın Önemi:

Çocuğun hayatının ilk evrelerinde babanın davranışlarının kalitesi, ilerleyen süreçler de çocuğun zihinsel yapısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Babanın çocuğun temel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya istekli olması, çocuğun zekâ gelişimini pozitif yönde artırmaktadır (Çetin, 2006). Babanın çocuğuyla çocuk olması, birebir etkinlik ve aktiviteler yapması zihinsel gelişimine katkı sağlamaktadır (Bursa Sağlık Müdürlüğü, 2008). Babanın zengin uyarıcı çevre koşullarını çocuğa sağlamada çok önemli bir rolü vardır. Çocuğun çevreyi keşfetmesinde babalar annelere göre daha özgür bir ortam sunarlar (Deleş & Kaytez, 2020).

Babalar çocuklarına vakit ayırarak, gezilere katılarak, oyun oynayarak, birlikte kitap okuyarak, ödevlere destek olarak, film izleyerek ve çocuğun duyguları hakkında onunla konuşarak bilişsel gelişimlerini olumlu olarak etkilemekte ve desteklemektedir (Wilson & Prior, 2011). Babaların çocuklarıyla gerçekleştiği etkinliklerin nitelik olarak yüksek düzeyde olması çocukların sadece bilişsel gelişimlerini desteklemekte sınırlı kalmamakla birlikte sorunlarını içselleştirme ve öz düzenleme becerilerini kazanmalarını sağlamaktadır (Mc Wayne, Downer, Campos & Harris, 2013).

Erken çocukluk döneminde babası tarafından ilgi gören ve desteklenen çocukların, yeterince ilgi göremeyen çocuklara oranla okula hazırbulunuşluklarının daha yüksek olduğu, daha sabırlı oldukları ve okul kaygıyla ve stresiyle daha kolay başa çıkabildikleri belirtilmiştir (Taşkın, 2011). Yapılan araştırmalar da babası olmayan çocukların akademik başarılarının düşük olduğuna dikkat çekilmektedir (Kuzucu, 2011). Zia, Malik ve Ali (2015), yaptıkları çalışmada, babası olmayan ya da kendisiyle hiç ilgilenmeyen babaya sahip olan kız çocuklarının, akademik başarılarının ve IQ puanlarının da düşük olduğu görülmüştür. Lambert ve Hart (1976) incelemelerinde, annesinin ve babasının birebir ilgilendiği ve

desteklediği çocukların okul başarısının, sadece annenin desteklediği çocuklara oranla yedi ay ileride oldukları sonucuna ulaşmışlardır (Kuzucu, 2011).

Çocuğun Sosyal ve Duygusal Gelişiminde Babanın Önemi:

Baba ile çocuğun etkileşim içinde aktif vakit geçirmesi, çocuklara bağımsız hareket etmeye teşvik etmesi ve onlara zengin bir çevre sunması, başta sosyal ve duygusal olmak üzere bütün gelişim alanlarını desteklemektedir (Uyanık, Kaya, Kızıltepe & Yaşar, 2016).

Bebeğinin bakımına katılmasıyla, babalık rolünü daha kolay benimserken, bebeğin de ilk sosyalleşmesine yardımcı olmaktadır. Genel olarak bakıldığında, sosyal ve duygusal gelişim çocuk ile ebeveyni arasında kurulan etkileşim ve iletişime göre oluşmaktadır.Babası ile sıcak bir ilişki kurduğuna inanan, davranışlarının onaylandığını fark eden ve suçlanmadan benimsenen çocuğun, olumlu kimlik gelişimi göstermeye, öğrenmeye ve gelişim göstermeye açık olduğu belirlenmiştir (Bal, 2014, s.13).

Çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde, baba ile çocuğun arasında ki pozitif ve samimi ilişkinin olması etkilidir. Babanın tutum ve davranışları, çocuğun kişiliği ve özgüveni gelişirken olumlu ve olumsuz şekilde etkileyebilmektedir (Çetin, 2006). Çocuğun kendi hakkındaki değer yargılarını ve düşüncelerini oluşturan benlik algısı, doğduğu andan itibaren önce ailesi ile sonra ise bulunduğu toplum tarafından şekillendirilmektedir. Aile tarafından benimsenen çocuk ilerleyen zamanlarda kendini önemli ve değerli biri olarak hisseder ve bu sayede benlik algısı olumlu bir yönde gelişir.

Çocukların babalarını model aldığı düşünüldüğünde, babaların sergilediği tutum ve davranışlar, olayları çözme şekilleri ve aralarındaki ilişki çocuğun gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir. Babaya dair olumlu algılar geliştiren, babasının varlığını yanında hisseden ve benimsendiğine inanan çocuk, etrafındaki çevreye ve gelişip öğrenmeye açık olacağı bilinmektedir (Bakanay, 2007).

Çocuğun Dil Gelişiminde Babanın Önemi:

Baba çocuk arasındaki etkileşim, babanın çocuğuna ilgi göstermesi ve hayatında var olması çocuğun zihinsel gelişimi ile birlikte sözel ve dil becerilerini de pozitif yönde etkilemektedir (Güngörmüş, 2006). Annelerin ve babaların çocukları ile konuşmasında farklılıklar olabilmektedir. Anneler direk konuşurken, babalar annelere oranla tekrarlamadan farklı biçimlerde konuşmaktadırlar (Kruper & Uzgiris, 1987; Rutherford & Przednowek, 2012). Babalar annelere oranla oyun oynarken, konuşurken daha fazla jest yapmakta, abartılı yüz ifadeleri kullanmakta ve seslendirme yapmaktadırlar. Babaların bu becerileri kullanarak çocukla basit oyunlar oynaması çocuk ile baba arasındaki temasın artmasını ve çocuğun iletişim becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır (Louis & Kumar, 2015).

Baba ile kurulan olumlu ilişkinin, iki ila üç yaş arası çocukların bilişsel ve dil gelişimlerine faydalı olduğu belirlenmiştir (Tamis LeMonda vd., 2004'den aktaran Uzun, 2019). Babanın davranışlarının kalitesi, çocuğun bakımına etkin bir şekilde dahil olması ve çocukla yaşamının erken dönemlerinden itibaren geçirilen kaliteli zamanın çocuğun dilsel zekası üzerinde olumlu etkisi vardır (Güngörmüş, 2006).

Pancsofar ve Vernon-Feagans (2006) yaptıkları çalışma da anne ve babaların iki ile üç yaş arası çocukların dil gelişimleri üzerinde nasıl etkili olduklarını incelemişlerdir. Sonuç olarak, annelerin babalara oranla daha az gelişimlerine destek oldukları, babaların ise çocukların kelime haznesini arttırdığı ve dil gelişimini desteklediği belirlenmiştir. Babaların çocukları ile konuşmaları daha fazla yönerge, daha açıklayıcı, açık uçlu sorular ve geçmişteki olaylara atıflar içermektedir. Bu sayede babaların çocukları ile konuşma biçimleri çocukların yaratıcı düşünme becerilerini geliştirirken özgüvenlerini de artırmaktadır (Cabrera & Tames Le-Monda, 2002).

Çocuğun Cinsel Gelişiminde Babanın Önemi:

Yaşamın ilk yıllarından itibaren çocukların cinsiyetlerine bakılmaksızın baba ile kurdukları bağ cinsel kimlik gelişimi açısından çok önemlidir (Lamb, 1977). Cinsiyetleri ne olursa olsun anne-çocuk etkileşim şekli benzerlik gösterirken, baba çocuğun cinsiyetinden

etkilenerek, açığa çıkan davranışları cinsiyete bağlı olarak farklı biçimler de desteklemektedir (Kuzucu, 2011; Trauber, 1979). Anneye oranla babalar, cinsiyetçi bakış açısının güçlendirilmesinde ve geleneksel mesajların aşılanmasında önemli bir rol oynamaktadır (Broenstein & Cowan, 1988).

Erken çocukluk döneminde babaların çocuklarıyla özellikle erkek çocuklarıyla kurdukları ilişkiler, çocuğun gelişiminde ve yetişkinlik boyunca uzun süreli etkileri sebebiyle önem taşımaktadır (Choi, Kim, Capaldi & Snodgrass, 2021). Erkek çocukları babalarını örnek alarak cinsiyetine uygun tutum ve davranışlarda bulunmayı, erkekliğe ilişkin ve erkeksi davranışları öğrenmektedirler (Sorakın, 2019). Babasız ailelerde, babalık rol modelini üstlenecek bir figürün de olmaması özellikle erkek çocuklarının cinsel gelişimini olumsuz etkilenmektedir (Lamb, 2010; Tezel Şahin, 2003).

Çocukken erkekler nasıl davranmaları gerektiğini babalarını izleyerek ve onların hareketlerinin benzerlerini yaparak öğrenirler. Erkeklik anlayışının temelini babanın problemler karşısındaki izlediği yöntem, aile içinde bulunduğu ortamdaki kuralları uygulama şekli ve bütün davranışları oluşturmaktadır (Çatıkkaş, 2008).

Babanın çocuğun hayatına dahil olmadığı, çocukla etkileşim kurmadığı durumlarda çocuğun sürekli anne ile vakit geçirmesi, annenin hareketlerini taklit edip model almasına sebep olacaktır. Bu yüzden erkek çocuğunun cinsiyet kimliği konusunda kafa karışıklığı yaşamasına ve maskülen kimliği olumsuz etkileyip yitirmesine neden olacaktır (Çetin, 2006). Babanın çocuğun hayatına katılımının, cinsel kimliklerinin oluşmasında olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir (Riley, 2001; Şahin, 2012).

Kızların ilk yakın temaslarının olduğu ve hayatlarına dahil olan erkeğin, babaları olması onlar için çok önemlidir. Çünlü baba ile kız çocuğunun kuracağı bu ilişki ilerleyen zamanlarda, diğer erkekler ile kuracağı ilişkilerin niteliğini ve biçimini belirlemektedir. Babanın çocukların cinsiyetine göre tutum ve davranışlarını şekillendirmesi, çocukların cinsiyet rollerini öğrenmesinde etkili olmaktadır. Babası olan kızların, babasız büyüyen kızlara oranla daha kadınsı (feminen) hareketlere sahip olduğu belirlenmiştir. Babanın

sevgisini elde etmek için annesiyle özdeşleşleşen kız çocuğunun erken çocukluk döneminde cinsiyetine ilişkin rolleri benimsediği ortaya çıkmıştır (Poyraz, 2007).

Baba Çocuk İlişkisi

Bebek doğduğu andan itibaren çevresindekiler ile etkileşim kurmaya başlar. İlk olarak anne ve babası ile etkileşim kurarken daha sonra etrafındaki diğer bireyler ile etkileşim kurmaktadır (Özmert, 2006; Sorakın-Ballı, 2019, s. 12). Babanın bebek ile olan ilişkisi sanılanın aksine bebeklik döneminin sonunda başlamamakta; gebelik döneminde anneye destek olarak başlamakta ve hayat boyu devam etmektedir (Bayer, 2020, s. 37; Tezel Şahin, 2007; Yavuzer, 1998). Babanın çocuğun doğum anına şahit olması, çocuk ile baba arasında kurulacak ilişkinin sağlam temellere oturmasını desteklemektedir. Babanın bebeğini kucaklayıp, göz teması kurması bebeğinin bakımına katılması ve ona bağlanmasıyla bebeğin ihtiyaçlarının karşılandığı çevre sunmaktadır. Bu sayede çocuğun çevreye ve kendine olan güveninin oluşmasına ve daha güçlü baba çocuk ilişkisinin kurulmasına yardımcı olmaktadır (Cummings, Merrilees & Ward-George, 2010; Uçar-Çabuk, 2017, s. 48).

Babalar annelere göre, çocuk ile kurdukları ilişkilerinde bulundukları çevreden ve yetiştikleri kültürden ekstra etkilenmektedir. Geçmişte geleneksel bakış açısı ile kurulan baba çocuk arasındaki ilişki ile şuanki ilişki arasında birçok farklılık mevcuttur. Şehirlere göç etme sonucunda aile yapılarında meydana gelen değişim, geleneksel bakış açısını kırarak modernleşmiştir.

Baba çocuk ilişkisindeki değişim, ailenin eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzeyinde meydana gelen değişimler (Özyürek & Tezel Şahin, 2010), bu değişimlerin cinsiyet rol algılarını etkilemesi, kadının ev dışarısındaki hayata katılması, aile yapısının küçülmesi (Aktürk, 2015), çocuğun fiziksel ve kişisel özelliklerinden de etkilenmektedir. Ayrıca evde olumlu bir atmosferin olması, anne ile babanın evliliklerinin kalitesi de babanın çocuk ile kuracağı ilişkinin üzerinde oldukça etkilidir (Özsoy-Yanbak, 2019, s. 36).

Çocuğun yaşı ne olursa olsun, kendisiyle kurulan iletişimin kalitesi, çocukta kendine güvenmesi ve çocukta saygı gelişimine kaynak olmaktadır (Yavuzer, 2011). Lewis ve Lamb (2003), babanın çocuğun yaşamına aktif katılımının, anneye oranla yetişkinliğe uyumunu kolaylaştırdığını belirtmiştir (Özsoy-Yanbak, 2019, s.37). Ebeveynler ve çocuklar arasındaki etkileşim ve ilişki, çocukların gelişimi ve sonraki yaşam deneyimleri için çok önemliyken, daha da önemlisi, bu ilişkilerin kendilerinin gelecekte gösterecekleri kendi ebeveynlik tarzlarını ve tutumlarını etkilemesidir (Beaton & Doherty, 2007; Ünlü, 2010).

Yapılan boylamsal çalışmalarda, çocuklar ve ebeveynler arasındaki ilişkinin olumsuz etkilerinin bir nesilden diğerine geçtiğini göstermiştir. Hops, Davis, Leve ve Sheeber (2003) yaptığı çalışmada hırçın ve saldırgan ebeveynlik tutumunun bir nesilden diğer nesillere aktarıldığı sonucuna ulaşmıştır. Üç kuşak ile gerçekleştirilen bu çalışma da birinci kuşağın sergilediği agresif ve olumsuz ebeveynlik tutumları ile aynı ebeveynlik türü arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. İkinci kuşakta ebeveynlerin agresif ebeveynlik tutum ve davranışları sergilediği ve kendi çocuklarına da yani agresif ve saldırgan davrandıkları sonucu ortaya çıkmıştır (Ünlü, 2010).

Baba Çocuk İlişkisini Etkileyen Etmenler

Baba olmak içerisinde birçok boyutu barındırmaktadır. Babanın çocuk ile kurduğu ilişkiler biyolojik temellidir, gelişimseldir ve birden fazla bağlamda birbirine bağlı koşullardan etkilenmektedir. Bu sebeple küçük yaşlardan itibaren ilişkileri değerlendirmek gerekmektedir. Çocuk ile kurulan bağ önemlidir, çünkü bu bağ yaşam boyu bireysel gelişimleri üzerinde etkili olmaktadır (Cabrera, 2019; Tamis-LeMonda vd., 2004).

Çocuğun gelişimi üzerinde etkili olan baba çocuk ilişkisi birçok faktörden etkilenmektedir. Bu faktörler babanın kendisiyle, anneyle, çocukla ilgili etmenlerden ve hatta toplumun yapısal özellikleri ile ilgili olabilmektedir. Babanın yaşı, eğitim düzeyi (Tezel Şahin & Özbey, 2007), sosyoekonomik durumu (Karaduman & Çığ ,2019), çalışma koşulları, ebeveynlik algısı (Kırman & Doğan,2017), babalığa ilişkin tutumu ve babalık görevinde

algıladığı yeterliği (Seçer, Çeliköz & Yaşa, 2007), babanın sosyal-kültürel çevresi, kendi ebeveynlerinin davranışları gibi geçmiş yaşantıları (Lamb, 2000), kişilik özellikleri (Smith vd., 2007), babanın kendine biçtiği toplumsal cinsiyet rolleri (Holmes & Huston, 2010), ilk kez baba olma yaşı (Telli & Özkan, 2016); annenin çalışma saatleri, statüsü, çalışıyor olması, cinsiyet rol tutumu (Kuzucu, 2011), anne ile babanın arasındaki ilişkinin kalitesi (Pekel-Uludağlı, 2017), annenin eşini sürece dahil etmesi, annenin kişilik özellikleri, anne-çocuk arasındaki ilişki (Karaduman & Çığ, 2019) etkili olurken; çocuğun cinsiyeti, doğum sırası (Kırman & Doğan, 2017), çocuğun mizacı, yaşı, kardeş sayısı gibi faktörler de baba ile çocuk arasındaki ilişkiyi ve babanın ilgi düzeyini etkilemektedir.

Babanın yaşının, baba çocuk arasındaki ilişki üzerindeki etkisi tartışmalıdır. Bazı araştırmacılar, geç yaşta baba olan erkeklerin daha fazla tecrübe ve doyuma sahip olmasından kaynaklı daha fazla katılım göstermekte, (McGrath, Mortensen, Pedersen, Ehrenstein & Petersen,2013), bazı araştırmacılar ise genç yaşta baba olanların daha fazla çocuklarıyla ilgilenmekte olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Ünlü, 2010).

Telli ve Özkan (2016)'a göre ise babanın ilk kez baba olma yaşı artıkça çocuğa yönelik ilgileri de artmaktadır. Babanın sosyoekonomik durumu, babalık davranışlarını etkileyen önemli bir unsurdur. Çocuğa sunulan kaynakları, fiziksel bakıma katılımları, eğitimi ile ilgilenmeleri, babanın tutum ve davranışları üzerinde etkili olmakta, üst sosyoekonomik düzeydeki babalar çocuklarına daha fazla ilgi ve olanak sunmaktadır (AÇEV, 2017). Eğitim düzeyi yüksek babaların çocuklarının eğitimine ilgi gösterme olasılıklarının daha yüksek olduğu, çalışmayan babaların ise çalışan babalara göre küçük çocuklarıyla ilgilenme olasılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Flouri & Buchanan, 2003). Babanın iş hayatı, zaman baskısı, profesyonel sorumlulukları ve çalışma şartları çocuklarına ayırdıkları zamanı etkileyebilmekte ve yeterli ilgiyi göstermelerini zorlaştırabilmektedir (Kuzucu, 2011). Baba olmaktan duyulan memnuniyet arttıkça, babaların çocuklarına duygusal yakınlık gösterdiği, bakım ve gelişimleriyle ilgilendiği, çocuklarının ihtiyaçlarını karşıladıkları ve daha kaliteli zaman vakit geçirdikleri gözlemlenmektedir (AÇEV, 2017).

Kwok ve Liye (2015) göre, bir babanın çocuğunun büyümesinde kendisinin hayati öneme sahip olduğuna, anneyle aynı düzeyde sorumluluğu paylaşması gerektiğine inanması, çocuğuna yönelik ilgisini de arttırmaktadır. Babaların inanışları, toplumsal beklentileri ve kültür geçmişleri de çocuklarıyla kurdukları ilişkiyi etkilemektedir (Şanlı & Öztürk, 2015). Babanın kendine biçtiği toplumsal cinsiyet rolleri baba çocuk ilişkisi üzerinde etkili olurken (Holmes & Huston, 2010), babalığa ilişkin tutumları da babanın ilgisini ve katılımını etkileyen unsurlardandır (Karaduman & Çığ, 2019). Babaların çocukları yetiştirirken etkilendikleri önemli etkenlerden biride, kendi babalarının özellikleridir (Şenol & Erdem, 2018). Erkeğin geçmişteki aile ilişkisi öyküsü babalık rolü algısını (Forste, Bartowski & Jackson, 2009), kendi babasının ebeveynliğine ilişkin tutumları ise çocuğun bakımına katılımını şekillendirmektedir (Kuzucu, 2011). Küçük yaşlardan itibaren çocuğun anne babasını gözlemlemesi ve kendine rol model alması, babaların neyi, nasıl ve niçin yaptığını önemli hale gelmektedir (Gözün-Kahraman & Yuvacı, 2018). Babalar, kendi babalarını model alarak babalık rollerini benimseyebilir veya tam tersine, farklı bir baba figürü oluşturmayı tercih edebilirler (Sayar, 2010). Babaların kendi babalarıyla yakın ve olumlu ilişki kurduklarında, babalık rollerine ilişkin olumlu algılarının arttığı, babası ile kurduğu ilişki uzak ve mesafeli olduğunda ise babalık rolüne ait olumlu algıların azaldığı belirlenirken, bazı babalar kendi babalarıyla yaşadıkları olumsuz deneyimleri telafi etmek amacıyla çocuklarıyla daha sıcak ve yakın bağlar kurmaya çalışmaktadırlar (Gonzalez & Barnett, 2023). Babaların babalık sorumluluklarına karşı sahip oldukları algıya, kendi babalarının hangi sorumlulukları alıp almadıkları ilişkin deneyimleri de etki edebilmektedir. Bu sebeple erkeğin babalık rolünü nasıl gördüğü ve nasıl oluşturacağı aslında kendi babasının sahip olduğu algı ve tutuma göre şekillenebilmektedir. Babanın sahip olduğu olumsuz rol modeli, algıyı veya deneyimi yıkıp yerine olumlu olanı koyabilmek ciddi bir çaba gerektirecektir (Öneren Şendil, 2019).

Ebeveynlerin çocukların hayatına olan katkıları sadece çocuklarıyla kurdukları ilişki ve iletişimi ile sınırlı değildir. Babanın çocuğu ile ilişkisini etkileyen başlıca unsurlarda biri de aile içi değişkenlerle doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Araştırmalar anneyle baba

arasındaki ilişkinin kalitesi ile babanın ebeveynlik tanımları ve ebeveynliğe dair tutumlarının güçlü ve pozitif yönde bir ilişkili olduğunu göstermiştir (Mc Bride vd., 2005). Babanın eşiyle ilişkilerini sıcak ve güvenilir olduğu zamanlarda çocuklar ile daha kaliteli zaman geçirdiği ve daha çok oynadığı görülmüştür (Cowan vd., 2009). Eş-ebeveyn ilişkisi iyi olduğunda babaların çocuklarıyla ilgilenme olasılıkları daha yüksektir (Coiro & Emery, 1998; Flouri, 2006). Eş desteği baba katılımını şekillendirmektedir, baba çocuk etkileşimini kalitesi ve seviyesi annenin babayı sürece dahil etmeye gönüllü olmasıyla doğrudan alakalıdır (Pleck & Masciadrelli,2004). Annenin özellikleri açısından bakıldığında, annenin eğitim düzeyi yüksek olduğu ve annenin yaşının daha büyük olduğu durumlarda babalar çocuklarıyla daha fazla ilgilenmektedir (Pleck, 1997). Annenin çalışması babaların çocuklarına olan ilgileri üzerinde etkili olmaktadır (Linnenberg, 2012). Anneler çalışmadığı durumlarda babaların eve para getirme, annenin ise çocuğun bakımındaki görevine ilişkin cinsiyet kalıp yargıları etkili olabilmektedir (Craig & Mullan, 2011).

Çocuğun cinsiyeti babanın ilgisi üzerinde belirleyici rol oynayabilmektedir. Babalar, erkek çocuklarının yaşamlarına daha fazla katılım göstermektedir (Ivrendi & Işıkoğlu, 2010; Lamb, 2000). Çocuğun kişilik özelliklerive sosyal beceri babanın ilgisini etkilemektedir.Çocuğun sosyal becerinin baba katılımının miktarını önemli ölçüsü artırdığını tespit etmiştir (Holmes & Huston, 2010). Çocukla ilgili faktörler arasında babanın ilgisini ve katılım düzeyini etkileyen diğer değişken ise çocuğun yaşıdır. Yapılan bazı araştırmalara göre çocuklar büyüdükçe babaların çocuklarının hayatına katılım miktarında bir azalma olmaktadır (Karaduman & Çığ, 2019). Doğum sırasına göre ise babalar ilk doğan çocuklara, tek çocuklara, sonradan doğan ve küçük çocuklara göre daha fazla ilgilenmektedir (Çakır & Şen, 2012). Çocuk sayısı arttıkça, babanın her bir çocuk için ayırdığı süre azaldığından tek çocuğu olan babalar, daha ilgilidir. Bu nedenle kardeş sayısı, babanın çocukla doğrudan meşgul olma süresiyle olumsuz olarak ilişkilidir (Sımsıkı & Şendil, 2014).

Babanın çocuğunun hayatına katılımı ve çocuğuyla birebir ilgilenmesini etkileyen birçok faktör vardır ancak bu faktörlerin dışında çocuğun baba ile kurduğu ilişki onu gelecekte

güçlü aile bağları olan, psikolojik temelleri sağlam olan, sevmeyi ve sevilmeyi öğrenmiş bir yetişkin yapacaktır.

Babanın Çocuğun Hayatına Katılımıve Baba İlgisi

Çocuğun gelişiminde baba önemli bir unsurdur. Bu sebeple babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanı yeterince yetkin bir iletişim içinde geçirmeleri çocuğun gelişimi açısından oldukça önemlidir (Şahin, 2012). Babanın var olduğu ulaşılabildiği, birebir etkileşim içinde olduğu ve çocuğu ile ilgili sorumluluk aldığında gelişimini desteklediği, çocuğun hayatına davranışsal olarak katılım sağladığı bilinmektedir (Lamb, 1979). Lamb, Pleck, Charnov ve Levine (1987), teorisine göre babanın ulaşılabilir olması, çocuğun babasına fiziksel olarak ulaşabilmesini birebir iletişimden ziyade babanın fiziksel ve psikolojik olarak buna hazır olmasını ifade etmektedir. Etkileşim ise babanın çocuğun ile bir arada ve birebir iletişim kurarak geçirdikleri süreci ifade etmektedir. Burada babanın doğrudan çocuk ile oyun oynamak ve kitap okumak gibi etkinlikler paylaşılan etkileşimi işaret etmektedir. Sorumluluk ise babanın çocuğun bakımında bakımından ve iyi olmasından sorumlu ve haberdar olması gibi ortak ebeveynlik rolünü de içerisine alan belli görevler yer almaktadır. Yapılan araştırmalar, sadece babanın davranışsal olarak tek boyutlu bir baba katılımından ziyade Palkovitz (1997) baba katılımını, baba ve çocuk arasındaki ilişkinin bir parçası olarak ele alınması gerektiğini hem nicelik hem niteliği üzerinde durarak bilişsel, duyuşsal ve davranışsal alanlarda ele almıştır.

Babanın çocuğun gelişimine pek çok açıdan etki ettiğini ve babanın çocuğuyla birlikte geçirdiği sürenin değil, bu zamanı nasıl geçirdiğinin önemli bir belirleyici olduğu ortaya çıkmaktadır (Seçkin & Oral, 2020). Bu nedenle Pleck (2012), Lamb ve arkadaşlarının modelindeki baba katılım boyutlarının daha kapsamlı bir biçimde detaylandırması amacıyla revize etmiştir. Pleck (2012)'e göre baba katılımı üç ana boyut ve ek olarak iki yardımcı boyutu içermektedir. Yeni model, babanın çocukla katılımının üç temel bileşenini önermektedir: (1) çocuğun gelişimini teşvik etmeye yönelik etkileşimlerle ilgili olan olumlu

katılım ; (2) babanın olumlu katılımının altında yatan sıcaklık ve duyarlılık ; ve (3) çocuk faaliyetlerinin izlenmesini ve karar alma süreçlerine katılımı içeren kontrolden oluşmaktadır. Sorumluluk bileşeninin farklı boyutlarını açıklığa kavuşturmak için iki yardımcı bileşen eklenmiştir : (4) dolaylı bakım , çocukla ilgili görevlerle ilgili ancak doğrudan etkileşim olmaksızın, örneğin çocuk için mal/hizmet satın alma ve ayarlama ve ayrıca çocuğun sosyal bağlantılarının yönetimsel rolü; ve (5) ebeveyn bilinciyle ilgili, inisiyatif almayı ve çocuk bakımı ve refahı için neyin gerekli olduğunu izlemeyi içeren süreç sorumluluğudur (Pleck, 2010). Ana boyutlar, olumlu etkileşim etkinlikleri, sıcaklık duyarlık ve kontrolden oluşurken, yardımcı boyutlar; sosyal ve maddi bakım ve süreç sorumluluklarını kapsamaktadır. Olumlu etkileşim etkinlikleri, sıcaklık ve duyarlılık boyutu, ilk modelde yer alan etkileşim boyutunu karşılamakta iken, kontrol boyutu, sosyal ve maddi bakım ise ilk modeldeki sorumluluk boyutuna denk gelmektedir (Pleck, 2010). Süreç sorumluluğu ise diğer boyutlara aracılık etmekte olup, babanın çocuğun katılımına yönelik ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığını izlemesi ve karşılanmıyorsa bunların karşılandığından emin olmak için harekete geçmesi anlamına gelirmektedir (Pleck, 2012).

Burada dikkat çeken aile dinamikleri için de nasıl değerlendirildiğidir. Yüksek katılım ve daha fazla katılımdan ziyade karşılıklı ve nitelikli bir katılımın çocuğun gelişimi açısından önemi vurgulanmaktadır. Bu da ancak etkileşimin pozitif, gelişimsel olarak kolaylaştırıcı, sevgi dolu, sıcak ve duyarlı olduğu zaman geçerli olmaktadır (Palkovitz, 2002).

Babanın çocuğu ile kaliteli ve nitelikli zaman geçirmesi çocuğu ile ilgilenmesiyle bağlantılıdır. İlgi, babanın süreç içerisinde çocuğun ve çocuğun ihtiyaçlarının farkında olmasıdır. İlgili bir baba, çocuk için neyin önemli olduğunu bilir ve bu ihtiyacı karşılamak için etkileşime girer (Kadal, 2019). Çocuk ile iletişim kurmak, çocuğu dinlemek ve anlamak,çocukla oynamak, birlikte ortak vakit geçirmek,çocuğun ihtiyaç duyduğu anda zihinsel/duygusal ve fiziksel olarak hazır olmak,çocuğun bakımının sorumluluğunu almak ve ihtiyacı olanı sağlamak, ilgili babalığın başlıca bileşenleridir (Bozok, 2017).

Tarihsel ve kültürel süreçler babanın çocuk ile ilgilenmesi üzerinde etkili olurken, annenin ve babanın çocuklarına bakım ve ilgi gösterme şekillerinde de farklılık meydana getirmiştir. Genellikle anneler çocukların günlük ve rutin bakımıyla ilgilenirken, babalar oyun ve spor faaliyetleri gibi etkinlikler ile çocuklarının hayatlarına dahil olmaktadırlar (Öngider, 2013). Geçmişte babanın rolü, sadece çocuğun maddi ihtiyaçlarını karşılamak ve onu disiplin etmeye çalışmakken, günümüzde çocuğunun sorumluluğunu alan ve çocuğuyla paylaşımda bulunan baba rolünü almaktadır (Kuzucu, 2011). Zamanla çocuğa verilen değer artmakta, babalar çocuklarına karşı daha hoşgörülü olmakta ve olumsuz disiplin yöntemlerini kullanmamakta , çocuklarını bir birey olarak görmeye ve buna bağlı olarak daha fazla hak ve özgürlük tanımaktadırlar (Koçak, 2004). Bu sayede baba ile çocuk arasında güvenli bir bağ kurulmaktadır. Çocukların davranışları ve yakın çevreleri ile kurdukları ilişkileri üzerinde babaların desteğinin ve ilgisinin oldukça önemli etkileri olduğu düşünülmektedir (Bilir & Sop, 2016). Çocuklarına ilgisini ve sevgisini gösteren, onların özerkliklerini ve bilişsel gelişimlerini destekleyecek şekilde davranan babalar sayesinde çocuklar sosyal, kolay iletişim kurabilen, mutlu, araştırmacı, bağımsız ve uyumlu kişiliklere sahip olmaktadır (Poyraz, 2007). Ayrıca babaları tarafından ilgilenilen, değer gören ve önemsenen çocukların daha sağlıklı gelişim gösterdikleri ve gelecekte daha az uyum problemi yaşadıkları belirlenmektedir (Ekici & Çalışandemir, 2021).Güler (2021) ebeveynlerin davranışları ile çocukların problem davranışlarını incelediği çalışmada, babaların çocukları ile ilgilenme düzeyleri arttıkça çocukların davranış problemlerinin azaldığı, kendi çocukluğunda mutlu ve huzurlu bir aile ortamın da büyüyen babaların çocukları ile daha fazla ilgilenme davranışını gösterdiği belirtmektedir. Yapılan çalışmalar gösteriyor ki, babaların kendi çocukluklarında babalarıyla olan ilişkileri yetişkin olduklarında kendi çocukları ile olan ilişkilerini etkilemektedir. Babanın çocukluğunda kendi babası ile sıcak ve yakın ilişki kurması, baba olduğunda kendi çocuklarıyla olan ilişkilerinde de daha katılımcı olmalarını sağlamaktadır (Brown, Kogan & Kim, 2018).

Babanın çocuğun hayatına katılımıyla ortaya çıkan ebeveyn tutumları, çocuğun bilişsel ve fiziksel gelişimini, sosyal ilişkilerini, öz düzenleme becerilerini ve duygusal yeterliliğini

etkilemektedir (Singley, Cole, Hammer, Molloy, Rowell & Isacco, 2018). Çocuğun tüm gelişim alanlarında ilerlemesi büyük oranda aile ortamı ve anne babanın çocuğa sunduğu çevre olanakları ve fırsatlara bağlıdır (Erkan, 2011). Ebeveynlerin çocuklarının eğitimi, okulu ve öğretmenleriyle ilgilenmesi çocukların akademik performansında olumlu gelişmelere sebep olmaktadır. Anne- babalar okuldaki aktiviteler ve etkinlikler hakkında çocukları ile sohbet ederek hem çocuklarının yanında olmakta hem de onları denetlemektedir. Evde çocukları ile ilgilenmeleri çocukların öğrenmelerine teşvik etmekte ve desteklemektedir (Şengönül, 2019).

Anne-baba çocuğunun geleceği için planlar yapar, çabalar ve kendi çevresinde gördüğü iyi veya kötü davranış biçimlerini sentezleyerek kendi çocuk yetiştirme şeklini oluşturur. Çocuk yetiştirme biçimleri her ebeveynin bireysel özelliklerine göre değişmekte, Ebeveynlerin geçmişleri, kişilikleri ve birbirleriyle olan ilişkileri çocuklarına olan ilgilerini belirmektedir (Kadal, 2019).

Anne Baba Tutumları

İnsanın ilk gözünü açtığı ve yetiştiği çevrenin özellikleri, o ortamdaki yaşadığı deneyimlerin ve kurduğu ilişkilerin niteliği gelişimi üzerinde oldukça büyük bir etkiye sahiptir. Uygun çevre şartları, kişinin gelişimi üzerinde olumlu etki yaratırken, uygun olmayan çevre şartları kişinin gelişimine çeşitli şekillerde ket vurabilmektedir. Kişinin yakın çevresiyle kurduğu ilişki, onun dünyaya ve kendisine ilişkin algılarını şekillendirmektedir (Sezer, 2010).

Çocuk yetişirmenin en dikkat çeken unsuru ailedir (Karabulut Demir & Şendil, 2008). Ebeveyn tutumu, çocuğun yetiştirilme sürecinde anne babanın yaptığı davranışlar, inanışlar çocuktan yapmasını bekledikleri ve onlara yönelik oluşturdukları tavırlar olarakta ifade edilebilir (Yılmaz, 2000). Ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumlarının şekillenmesinde, kendi çocukluk anıları ve çocukken anne-babasının ona karşı davranış biçimleri etkili olmuştur (Erol, 2019, s. 25; Yücedağ, 1994).

Ebeveynlerin tutum ve davranışları çocukların tüm hayatını etkiler. Anne babanın aşırı verici olması çocuğun kendi ayakları üzerinde durmasını engellerken, az ilgi gösterilmesi de ihtiyaç duyduklarında çocuğun desteksiz kalmasına neden olmaktadır. Böyle tutarsız ve dengesiz davranılması, çocuklarda istenilmeyen ve uygun olmayan davranış kalıplarının gelişmesini desteklemektedir. Anne babaların davranış biçimlerinin tutarlı ve dengeli olması, çocuğun tavırları, özgüveni, iletişim kurma ve karar verme becerileri ile akademik başarısı üzerinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır (Çağdaş & Seçer, 2010; İnci & Deniz, 2015; Özyürek & Tezel Şahin, 2010;).

Ebeveyn tutumları; aile modeli, eğitim seviyesi, çalışma şartları, sosyoekonomik düzey, yaşanılan ortam ve kültür gibi birçok unsurdan etkilenebilmektedir. Çocuğun bireysel özellikleri, yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı gibi özellikler de anne-babanın çocuğa karşı olan tutumunu şekillendirmektedir (İnci & Deniz, 2015). Anne ve babaların değişen yaşam şartlarıyla beraber onlara yüklenen kültürel ve sosyal rollerdeki farklılıklar, ebeveynlerin çocuk yetiştirme stilleri üzerinde etkili olmakta ve çeşitliliğe sebep olmaktadır (Kalaylı, Akduman & Özyürek, 2023).

Alan yazın incelenildiğinde ebeveyn tutumlarının çocukların davranışlarında ve gelişiminde (Demiriz & Öğretir, 2007, s. 106) etkili olduğu görülmektedir. Babaların olumlu ebeveyn tutumları çocukların bilişsel, olumlu sosyal ve öz düzenleme becerilerindeki artışları gösterirken, olumsuz ebeveyn tutumları çocukların dışsallaştırma sorunlarını artırırken, bilişsel becerilerinin azaldığının göstergesiydi (McWayne, Downer, Campos & Harris, 2013). Olumsuz ebeveyn tutumları çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyen , reddedici tutum aşırı koruyucu tutum, aşırı hoşgörülü tutum mükemmelliyetçi tutum, tutarsız tutum, baskıcı otoriter tutum olarak ele alınabilir. Olumlu ebeveyn tutumu ise çocuğun sağlıklı gelişimini sağlayan demokratik ebeveyn tutumu olarak ele alınabilir (Çağdaş, 2012; Doğan, 2013; Güler-Yıldız, 2021, s. 49-50).

Otoriter Anne Baba Tutumu:

Ev ortamında ebeveynler tarafından nedeni açıklanmadan çocuğa neredeyse her konuda kurallar ve yasaklar konulur. Bu kurallara ve yasaklara uyulmadığı takdirde çocuğa sözlü ve fiziksel cezaların verildiği (Demiriz & Öğretir, 2007, s. 107) katı bir disiplinin hâkim olduğu ebeveyn tutumudur (Arslan, 2018, s.18).

Anne baba tutumlarının çocuğun kişilik yapı ve gelişiminde büyük önemi vardır. Otoriter tutuma sahip ebeveynlerin eleştirileri çocuğun kişiliğine yönelik yapılması (Demiriz & Öğretir, 2007, s. 107) çocuğun sağlıksız kişilik yapısı geliştirmesine sebep olmaktadır. Babaların otoriter ebeveyn tarzı benimsemesi ve çocuğu ile çatışmalı iletişim kurması çocuğun davranışları üzerinde olumsuz yönde etkili olurken çocuğun agresif bir davranış şekli benimsemesine yol açmaktadır (Ziv & Arbel, 2020).

Otorite içinde yetişen çocuklar kaygılı ve huzursuzdur iletişim becerileri yetersiz, özgüvenleri düşüktür, sosyal ilişkiler de ise çekingen ya da saldırgan tutum sergilerken başkalarına bağımlı olan ve kendi kararlarını alamayan (Güler-Yıldız, 2021, s. 50-51; Yavuzer, 2001) bireyler olmaktadır.

Demokratik Anne Baba Tutumu:

Çocuğu sağlıklı bir gelişim göstermesini sağlayan ve ebeveyn tutumları içinde en çok tercih edilmesi beklenilen tutum olduğu söylenebilir (Özpolat, 2020). Ebeveynler arasındaki davranışlar dengelidir. Evde uyulması gereken kurallar vardır. Ancak kurallar gerekli durumlarda esnetilebilmektedir (Güler, 2010, s. 38 -39). Kararlar alınırken çocuğa da söz hakkı verilmektedir (İnan Kızıltepe, Uyanık, Özsüer & Can Yaşar, 2013). Çocuklar kendilerinin bir birey olduğunu ve değerli oldukları bilinci ile büyümektedir (Akbay-Postoğlu, 2020).

Anne ve babanın çocukların ihtiyaçlarına karşı dikkatli ve özenli olduğu (Altay & Güre, 2012, s. 2700), ev ortamın da dostluğun hakim olduğu çocuğa söz hakkının verildiği ve kararlarına saygı duyulduğu ebeveyn tutumudur (Arı, Bayhan & Artan, 1995;Güler- Yıldız, 2021, s. 50). Bu ortamda büyüyen çocuklar kendi kararlarını alabilen, özgüveni yüksek

(Durmuş, 2006, s. 36), problemleriyle başa çıkabilen (Atalay & Özyürek, 2020),fikirlerini özgürce ifade eden yaratıcı ve girişimci (Erol, 2019; Pekşen Akça, 2012),sorumluluk alan, bireysel olarak iş yapabilecek cesareti olan dengeli ve sağlıklı birey bilincinde yetişmektedirler (Schaffer & Digeronimo, 2009).Demokratik aile yapısında yetişen çocuklar küçük yaşlardan itibaren rahat biçimde büyüdüklerinden kişiler arası ilişkilerinde daha rahat olmakta ve dışadönük yaratıcı olma özelliğini kazanabilmektedir (Schmidt, Polak & Spooner, 2005)

Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu;

Ebeveynlerin çocuklarını tehlikelere karşı koruması ve çocuklarıyla ilgilenmesi normal iken aşırı koruması ve gerektiğinden fazla kontrol etmesi istenmeyen davranışlara sebep olmaktadır. Ebeveynlerin çocuk adına kararlar alması özgüven gelişimini olumsuz etkilemekte bununla birlikte çocuklar bütün ihtiyaçlarını ebeveynlerden istemeye yönelmektedirler (Güler, 2010, s. 40). Büyüdüklerinde ise aldıkları her kararı ailelerine sorma ihtiyacı hisseden, en küçük şeylere endişelenen bireyler haline gelirler (Kılıçarslan, 2008).

Ebeveynler çocuklarına sonsuz bir duygusal bağ ile bağlanırken onlar için gereğinden fazla kaygılanırlar. Bu sebeple çocuklarını aşırı koruma ihtiyacı duyarlar (Atabey, 2017; Babaroğlu, 2014). Çocuğun problemlerini onun yerine çözerler (Kalaylı vd., 2023). Ebeveynler çocuklarını korudukları düşüncesiyle çocuğun her türlü hareket ve davranışlarına kısıtlama getirmektedir.

Bu tutumla yetiştirilen çocuklar, genellikle diğer insanlara bağımlı, utangaç, kendine güvensiz istekleri yapılana kadar ağlayan inatçı ve sorumsuz (Yavuzer, 2011), bir kişilik geliştirebilmekle beraber beklenmeyen olaylar karşısında hayal kırıklığı, güvensizlik ve isyankâr davranışlar sergileyebilmektedirler.

Dengesiz Tutarsız Anne Baba Tutumu;

Anne babadan birinin hoş gördüğü davranışa diğerinin sert tepkide bulunup görüş ayrılıkları yaşadığı durumlarda (Çınar, 2010; Demirtaş, 2020) ya da anne babanın benzer durumda bazen ılımlı bazen ise sert tepki vererek nasıl tepki vereceği konusunda kararsız olmasından ortaya çıkan ebeveyn tutumudur.

Ebeveynlerin aynı davranışlara farklı zamanlarda farklı tepkiler verdiği bir ortamda büyüyen çocuk iyi ve kötüyü ayırt edemeyen, doğru davranışın ne olduğunu seçemeyen (Altay, 2002; Güler-Yıldız, 2021, s. 52; Keser, 2000; Zembat & Unutkan, 2001) anne babanın mevcut psikolojik durumuna göre davranan sağlıksız bir kişilik ve ahlak yapısı geliştirebilmektedir (Sağlam, 2017). Bu tutarsız tepkilere anlam veremeyen çocuklarda zaman içerisinde özgüven duygusu zedelenmektedir (Bee, 2009). Böyle bir aile ortamında yetişen çocuklar iç çatışmaları olan, kararsız, güvensiz, şüphe duyan, dengesiz kişilik yapısına sahip olabilirler (Erol, 2019, s. 27).

Aşırı Hoşgörülü Anne Baba Tutumu;

Bu tutumu benimseyen anne babalar, çocuklarına karşı aşırı toleranslı davranır, onlara sınırsız özgürlük tanırlar ve bu sebeple ilerleyen zamanlarda kontrollerini yitirirler (Altay & Güre, 2012, s. 2700). Çocuklarına karşı hoşgörülü davrandıklarını düşünen ancak boş verme davranışı gösteren pasif ebeveynlerdir (Yörükoğlu, 2008).

Anne ve babalar çocuklarının doğru ve yanlış davranışları ile ilgilenmemekte, sınırsız özgürlük tanıyarak aslında onları ihmal etmektedir (Sümer Gündoğdu, Aktürk & Helvacı, 2010). Ebeveynlerin çocuğun her istediğini yapması aile içindeki rollerin de değişmesine sebep olmaktadır. Ebeveynlerin davranışları çocuklarının isteklerine göre şekillenmektedir (Ağır vd., 2005; Akbay-Postoğlu, 2020; Boyacı, 2012; Feldman, 2005).

Aşırı hoşgörülü tutum benimseyen ebeveynlerin çocukları anne ve babalarına saygısız (Mutallimova, 2014), kendilerine ve çevresindeki diğer insanlara karşı güvensizlik duyan, anti sosyal kişilik özellikleri gösteren, her istediği yapıldığı için tatmin olmayan doyumsuz

kişilik yapısı ve benmerkezci davranış özellikleri geliştirebilecekleri ifade edilmektedir (Çağdaş & Şahin Seçer, 2015; Sağlam, 2017).

Mükemmeliyetçi Anne Baba Tutumu;

Mükemmeliyetçi ebeveynler çocuklarından beklentileri hep yüksek olan, onların yaptıkları ile yetinmeyen hep daha iyisini ve daha fazlasını yapmasını istemeyen bireylerdir. Bu tutuma sahip olmalarının temelinde ebeveynlerin kendilerinin yapmayı isteyip yapamadıklarını çocuklarında görmek istemeleri yer almaktadır (Erol, 2019; Yamanoğlu, 2009).

Ebeveynlerin beklentileri çocukların kapasitelerinin çok üzerindedir. Bu tutumda anne babalar, çocuğun her şeyi mükemmel yapmasını ister. Çocuk ise ebeveynin uyguladığı katı ve baskıcı tutum içerisinde kendinden bekleneni yapamadığı zaman başarısızlık, yetersizlik ve güvensizlik duygusunu tadar (Erol, 2019). Gelecekte hiçbir şeyden mutlu olmayan, ebeveynleri gibi mükemmeliyetçi bir bireyler olabilmektedirler.

Reddedici Anne Baba Tutumu;

Ebeveynlerin birtakım nedenlerle çocuğun varlığını kabul etmemesi, bakım ve ihtiyaçlarını karşılamayarak çocuğu yönelik ihmal ve istismarların yer aldığı ebeveyn tutumudur (Yavuzer, 2001). Çocuğun sevgiye ve ilgiye en ihtiyaç duyduğu dönemde kabul görmemesi özgüven kaybına ve kendini değersiz hissetmesine neden olabilmektedir (Çağdaş, 2012). Reddedilen çocuklar ruhsal açıdan duygusal kırgınlıkları olan ve ilerde intihara meyilli psikolojik sorunları olan bireylere dönüşebilmektedir (Demirtaş, 2020; Yılmazer, 2007). Temel ihtiyaçları dahi karşılanamayan çocuklar; çevresi tarafından akbul edilmeyen, saldırgan tutum ve davranışlara sahip, pasif,hakkını savunamayam, içe dönük bir kişilik yapısına saip olabilirler (Demirtaş, 2020; Özgüven, 2001).

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırma konusu ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Türkiye' de Yapılan Araştırmalar

Literatür incelendiğinde erkeklerin çocuk yetiştirme tutumları, babalık rol algıları ve çocuğa yönelik ilgileri arasındaki ilişkiyi bir arada ele alan bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu nedenle ayrı bir şekilde ele alınarak çalışmalar incelenmektedir.

Türkiye'de, çoğunlukla anne baba tutumlarına odaklanılmaktadır. Büyük ebeveynlerin ebeveynlik tutumları ile ilgili yeterli çalışma yapılmadığı görülmektedir. Babaların algıladığı ebeveynlik tutumları ve büyük ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili çalışmalara ve bulgularına yer verilmektedir.

Durmuş (2006), 3 ile 6 yaş arası çocuğu olan anne ve babaların kişilik özellikleri ile ebeveynlik tutumlarını incelemek amacıyla yapılan bu araştırmada,300 anne ve babanın katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma da demografik bilgileri toplamak amacıyla "Anket Formu", ebeveyn tutumlarını belirlemek amacıyla "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)" ve kişilik özelliklerini saptamak amacıyla "Sıfat Tarama Listesi (ACL)" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, ilköğretim mezunu ebeveynlerin daha çok aşırı koruyucu ve baskı disiplin içeren anne baba tutumu sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca

ebeveynin yaşı arttıkça düzen ve liderlik özelliklerinin belirginleştiği ve bu özelliklerinde artış görülmüştür. Baskı disiplin tutumu görüldükçe bireylerin tedbirli, çekingen, çatışmalardan kaçındığı bunun için ise kendi isteklerinden vazgeçtiği, toplumsal ilişkilerinde endişe duydukları belirlenmiştir.

Poyraz'ın (2007), babalığın üzerinde kendi anne babasının davranışlarının etkisini incelemek amacıyla yaptığı çalışmaya toplam 389 baba katılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak ''BRAÖ'' ve ''ABTE'' kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizine göre babaların babalık rolü algısında; cinsiyet, aile yapısı, eğitim durumu, maddi durumu, ilk kez kaç yaşında baba olduğu, toplam çocuk sayısına göre etkilendiği belirlenmiştir. Yapılan araştırmadaki veriler göz önünde bulundurulduğunda babalık rolü algısında meydana gelen artış; otoriter ebeveyn tutumlarında da artışa sebep olmaktadır.

Seçer, Çeliköz ve Yaşa (2007), 5-6 yaş çocuğu olan babaların bazı kişilik özelliklerinin babalığa yönelik tutumları üzerindeki etkisi incelemek amacıyla yaptıkları çalışmalarına, 285 baba katılmıştır. Araştırma da "Ebeveynliğe Yönelik Tutum Ölçeği'' kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, babaların babalığa ilişkin tutumlarının olumlu olduğu, ilk baba olma yaşı ve eğitim düzeyi babanın genel tutumunu etkilediği görülmüştür. Babanın eğitim düzeyi, yaşı ve çocuk sayısı babalığa yönelik ilgisi üzerinde etkili olurken, ilk baba olma yaşı yeterlilik algısını ve babalığa olan doyumu üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Atalay Yalçın (2010), tarafından yapılan çalışma da genç yetişkinlerin, algıladıkları ebeveyn davranışlarıyla çocuk yetiştirme tutumlarının ilişkisi incelenmiştir. Örneklemi, 3- 6 yaşında çocuğu olan 249 anne ve 211 baba olmak üzere 460 ebeveynden oluşmuştur. Veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu; Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği ve Algılanan Ana-Baba Davranışları Envanteri kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda babasız büyüyen ebeveynlerin, çocuğun bakımına katılımlarını etkilediği, çok kardeşe sahip olan ailede büyüyen ebeveynlerin, kendi çocukları üzerinde sıkı disiplin ve aşırı kontrolcü davrandıkları elde edilmiştir. Eğitim yüksek ve çalışan anne babaların daha kontrolcü davrandıkları, sıkı disiplin uygulamayı daha fazla tercih ettikleri saptanmıştır.

Sak, Şahin-Sak, Atli ve Şahin (2015), okul öncesi dönem çocuğu olan anne babaların ebeveynlik tutumlarını incelemek amacıyla yapılan araştırma da hem nicel hem de nitel veriler toplanmıştır. Araştırmaya 258 anne ve baba katılmıştır. Veri toplama aracı olarak Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) ve görüşmeler için araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ebeveynlerin cinsiyetleri, yaşları, yaşadıkları yer, sahip oldukları çocuk sayısı ve eğitim durumları ebeveynlik tutumları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca anne ve babaların, kendi ebeveynlik tutumlarının bilincinde oldukları ve bu tutumları etkileyen faktörlerden en çok yetiştirilme tarzları ve psikolojik durumları olduğu belirlenmiştir.

Çeçeli (2018) tarafından,48-60 ay arası çocuklara sahip ebeveynlerin kendi anne ve babalarından algıladıkları ebeveyn tutumları ve bağlanma stilleri ile kendi tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile yapılan araştırmaya 117'si kadın 83'ü erkek toplam 200 kişi katılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları olarak, Aile Bilgi Formu, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Anketi-PARI, Anne-Baba Tutum Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi uygulanmıştır. Bulgular sonucunda kendi ebeveynlerinden gördükleri baskı ve disiplin arttıkça, çocuklarına uyguladıkları disiplinin ve kontrol denetleme tutumlarının arttığı görülmüştür.

Kalaylı, Akduman ve Özyürek (2023), ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi ve etkileyen değişkenlerin incelenmesi amacıyla yaptıkları çalışmaya 36-72 aylık 324 çocuğun anne ve babaları katılmıştır. Araştırmada "Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (PAS)" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda babaların aşırı hoşgörülü ebeveyn tutumları arttıkça demokratik ebeveyn tutumlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca babaların otoriter ebeveyn tutumları arttıkça demokratik ebeveyn tutumlarının arttığı saptanmıştır. Annelerin çocuklarına yönelik aşırı hoşgörülü ebeveyn tutumları arttıkça otoriter tutumların arttığı ve demokratik ebeveyn tutumlarının azaldığı belirlenmiştir. Ebeveynlerin tutumları arasında anlamlı ilişki olduğu ve tutumları etkileyen etmenlerin çocuğun doğum sırası, ebeveyn eğitim düzeyi, aile yapısı ve annenin çalışma durumu olduğu belirlenmiştir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde Türkiye'de okul öncesi çağ da çocuğu olan babaların, babalık rolleri ile ilgili hem nitel hem de nicel çalışmalar mevcuttur. Bu bölümde ilgili araştırmalara ve ilgili bulgularına yer verilmektedir.

Kuruçırak (2010), tarafından yapılan araştırmada, 4-12 ay aralığında bebeği olan babaların algıladıkları roller ve bebeğin hayatına katılımını, incelediği çalışmanın örneklemi 260 babadan oluşmaktadır. Araştırmada babalara ‘‘Babaların Bebek Bakımına Katılım Soru Formu’’ ve ‘‘Babalık Rolü Algı Ölçeği’’ uygulandıktan sonra görüşmeler yapılmıştır. Bulgulara göre babaların bebeklerinin genel bakımlarına, ilgi ve oyun aktivitelerine katılımları fazla iken fiziksel bakımlarına az katılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca; babalığa dair algılarının yüksek olduğu ve bebek bakımına dahil olmasıyla pozitif ve etkili bir ilişkinin varlığı belirlenmiştir. Yapılan bireysel görüşmelerden edilen verilere göre babaların, annelerin çalıştığı durumlarda, genellikle haftasonları bebekleri ile ilgilendikleri ve etrafındaki insanların olumlu geri dönütlerinden etkilendikleri saptanmıştır.

Telli (2014), tarafından yapılan çalışmada, babalık rolü algıları ile bu algıların oluşmasın da etkili olan faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemi Giresun ilinde ikamet eden ve anaokulunda 3-6 yaş grubu çocuğu olan 482 babayı kapsamaktadır. Araştırma da ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’ ve ‘‘Babalık Rolü Algı Ölçeği’’ kullanılmıştır. Bulgulara göre babaların rol algılarının iyi düzeyde olduğu belirlenirken, babaların; eğitim ve çalışma durumu,geliri, mesleği, aile yapısı, çocuğu isteyip istememe durumu, ilk baba olma yaşı, toplam çocuk sayısı ve babalığa ilişkin bilgi edinme durumlarından etkilendiği ortaya çıkmıştır. Kendi babasıyla olan ilişkisi, yaşı ve evlilik yılının babalık rolü algısı üzerinde etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türkoğlu ve Gültekin Akduman (2016) çalışmalarında babaların babalık rolü algılarıyla 48-60 ayda olan çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla, 533 çocuk ve babaların katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada “Genel Bilgi Formu”, “Sosyal Beceri Ölçeği” ve “Babalık Rolü Algı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre eşlerinin yaşları arttıkça babaların babalık rolü algısı da artmıştır, çocukların cinsiyeti ve yaşı ise sosyal becerilerini üzerinde anlamlı farklılık oluşturmuştur.

Çocukların sosyal becerileri ile babaların babalık rol algısı arasında pozitif ilişki saptanmıştır.

Kakaliçoğlu (2019), tarafından yapılan araştırmada toplumsal cinsiyet alanında meydana gelen değişimlerin babaların tecrübeleri ve rolleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma, İstanbul ilinde ikamet eden, 2-20 yaş arası çocuğa sahip, üniversite mezunu, çeşitli sosyoekonomik sınıftan olan erkekler arasından seçilen 18 babayla yüz yüze derinlemesine mülakatlar yapılarak gerçekleştirilmiştir. Babalara 8 maddelik bir form uygulanmıştır. Mülakatlar sonunda araştırmacı bulguları tematik analize tabii tutularak yorumlamıştır. Araştırmanın sonucunda babalar, şimdiki babalığın geçmişteki döneme oranla değiştiğini ve toplumsal cinsiyet rollerinde bir değişim yaşandığını belirtmişlerdir. Aile hayatında eşleriyle çocukları için ortak sorumluluk paylaşan eşitlikçi bir yaşam alanını savunmakta, mesafeli, katı, sevgisini gösteremeyen otoriter baba figürünü dayanan ataerkil aile modelini ise reddettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların bakımına aktif katılım gösterdikleri bu süreçte cinsiyet ayrımına gitmedikleri ortaya çıkmıştır. Çocukların yaşları ve eşlerinin çalışıp çalışmama durumunun babaların katılım şekillerini ve düzeylerini etkilediği bulunmuştur. Babaların bazıları, çocuklarının çoğu ihtiyaçlarını karşılasalar bile bu görevlerin annenin sorumluluğunda olduğunu savunması, hala babaların geleneksel rollerinden vazgeçemediklerini göstermektedir.

Güzel (2019), baba çocuk ilişkisi ile babalık rolü algısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 1015 baba olşturmaktadır. Araştırma da babalara, "Kişisel Bilgi Formu", "Çocuk Ebeveyn İlişki Ölçeği Baba Formu" ve "Babalık Rolü Algı Ölçeği" uygulanmıştır. Araştırma sonucuna göre, çalışma grubundaki babaların pozitif ve yüksek babalık rolü algılarına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaya katılan babaların çocuklarıyla olan ilişkilerinin ise negatif yönlü ve olumsuz olduğu, babalık rolü algıları ile çocuk ebeveyn ilişkileri arasında ise pozitif yönlü, düşük düzeyli bir ilişki olduğu saptanmıştır. Babaların babalık rol algıları ve çocuklarıyla kurdukları ilişki üzerinde; annenin ve babanın öğrenim durumu, yaşları, meslekleri, gelir durumları, algılanan

sosyoekonomik düzeyi, ailelerinin cinsi ve çocuk sayısı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gül (2019), 3 ila 6 yaş arası çocuğa sahip anne ve babaların babalık rolüne ilişkin algılarının ve babalık rolünün yeterliliğine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla toplam 800 ebeveynden bilgi alınmıştır. Hem nitel hem nicel olmak üzere karma yöntem uygulanan çalışma da Demografik Bilgi Formu ve Babalık Rolü Algı Ölçeği kullanılmıştır. Nitel veri toplama aşamasında ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma da annenler kendi babaları ve eşlerinin babalık rolleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirtirken babalar da kendilerinin ve babalarının babalık rolleri arasındaki gördükleri benzerlik ve farklılıkları belirtmişlerdir. Araştırmanın sonucunda babalık rollerinin duygu içerikli konularda benzerlik gösterdiği görülürken, çocuğun hayatına ve bakımına katılma ve çocuk ile vakit geçirme gibi konularında farklılıkların olduğu görülmüştür. Ebeveynler kendi babalarının, çocuğun hayatına katılımları konusunda geride kaldıklarını belirtmişlerdir.

Karayılmaz (2020) 3-6 yaş aralığında çocuğu olan ve kırsal bölgede yaşayan babaların babalık rol algılarıyla çocuğunun bakımına katılımları arasındaki ilişkiyi incelenmek amacıyla yapılan araştırmaya 291 baba katılmıştır. Araştırma da ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’, ‘‘Babalık Rolü Algısı Ölçeği’’ ve ‘‘Baba Katılım Ölçeği’’ kullanılmıştır. Araştırma sonucunda babaların babalık rolü algıları evlilik yılına, yaşlarına, medeni durumlarına, çocuğun cinsiyetine, toplam çocuk sayısına, eğitim durumuna, aylık gelirine ve mesleklerine göre farklılaşmaktadır. Kırsal bölgede yaşayan babaların babalık rolüne ilişkin olumlu algıları arttıkça, çocuklarının bakımlarına katılımlarının da arttığı görülmüştür.

Özyeşer Cinel ve Tezel Şahin’in (2021a), 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların ve kendi babalarının babalık rol algılarını incelemek amacıyla yaptıkları araştırmaya 40 baba katılmıştır. Babalar ile yüz yüze görüşme yapılarak yürütülen nitel araştırma sonucunda, babalar kendi çocuklarının cinsiyetinden etkilenmezken, büyükbabalar çocuklarının cinsiyetinden etkilenmişlerdir. Hem babalar hem de büyükbabalar, çocukları olduğunda

mutluluk ve heyecan gibi benzer duygular yaşamışlardır. Babalar kendilerinin çocuklarının hayatında yaşam tecrübesi katan bir kahraman olarak görmekteyken, kendi babalarını çocuklukta geçim sıkıntısı çeken görevi ise eve ekmek getirmek olarak görmüşlerdir. Babalar kendi çocukluklarında babalarıyla çok zaman geçiremediklerini, kendilerinin ise çocuklarıyla daha çok ilgilenip zaman geçirmekte olduklarını belirtirken, günümüzde büyükbabaların torunlarına daha çok zaman ayırdıklarını belirtmiştirler.

Güzel ve Tüfekci (2021) 3-6 yaş grubunda çocuğu olan babaların babalık rolü algıları ile baba çocuk ilişkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılan çalışmaya 1015 baba katılmıştır. Araştırmada ‘‘Kişisel Bilgi Formu’’, ‘‘Babalık Rolü Algı Ölçeği’’ ve ‘‘Çocuk Ebeveyn İlişki Ölçeği’’ kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre, ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça babaların babalık rolü algıları artmıştır. Baba mesleği ve gelir düzeyi yüksek babaların olumlu algıya sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca aile yapısı, ilk baba olma yaşı, çocuğun yaşı ve çocuk sayısı babaların babalık rolü algıları üzerinde etkili olduğu saptanmıştır. Baba çocuk ilişkisi ve babalık rolü algısı arasında negatif ilişki görülse de olumlu role sahip babaların çocuklarıyla olan ilişkilerinin de olumlu yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye’ de çocuğa yönelik anne baba ilgisi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde ise genellikle eğitim ve öğretim, çocuk sağlığı ve psikoloji alanında yapılmıştır. Çocuğun davranış problemleri, yeme alışkanlıkları ve okul başarısı konuları üzerinde durulmuştur.

Vardar (2015), ilkokula devam eden çocukların başarısı üzerine anne ve baba ilgisinin etkisini incelemek amacıyla 562 anne ve baba ile çalışmıştır. Araştırmada Georgiou (1999) tarafından geliştirilen ve Vardar (2015) tarafından Türkçeye uyarlama çalışması yapılan, “Anne Baba İlgisi Ölçeği’’ kullanmıştır. Araştırmacı, hazırladığı anketle ailenin eğitim ve sosyoekonomik durumu, yapısı, eğitime bakış açısı, okuma alışkanlıkları, aile üyeleri arasındaki ilişkiler ve çocuğa sağladığı imkânları içeren aileye ilişkin özelliklerin çocukların okul başarıları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda ise anne baba ilgisinin çocukların okul başarısı etkilediği tespit edilmiştir.

AÇEV (2017), tarafından Türkiye'de Babalığı Anlamak amacıyla gerçekleştirilen seride, Türkiye'de babalığın uygulanma biçimlerini, kaynaklarını ve erkeklikle ilişkisini incelenmiştir. Serinin ilki olan Türkiye'de Babalık ve İlgili Babalığın Belirleyicileri,0-10 yaş arası çocuğu olan çeşitli yaşlardan ve sosyoekonomik düzeyden (SED) toplam 51 ilden 3235 baba katılmıştır. Araştırma da hem nitel veriler hem de nicel veriler toplanmıştır. Anket çalışmasında, öncelikli olarak demografik bilgiler sorulmuş, Çocuğun Değeri araştırmasında kullanılan anket sorularının bir kısmından, Baba Katılım ve Alabama Ebeveynlik ölçeklerinden ve Çocuk Yetiştirme Anketi'nin Sıcaklık ve Cezalandırma alt ölçeklerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, çocukların gelişimini üzerinde ilgili babaların olumlu etkilerinin olduğunu belirtmiştir. Babaların içinde bulundukları çevre ve toplum tarafından onaylanmaları çocuklarıyla ilgilenmeleri konusunda onlara destek olmaktadır. Babaların uygun çalışma olanakları sağlandığın çocuklarıyla daha çok ilgilendikleri, kötü ve gergin çalışma şartları olduğunda ise çocuklarına yönelik olumsuz yönde etkilediğini saptanmıştır.

Taşyürek Teker (2019), okul öncesi eğitimi alan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip babaların ilgi düzeyleri ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmaya 156 çocuk ve babaları katılmıştır. Araştırma da babalar "Baba İlgi Ölçeği" ve "Kişisel Bilgi Formu", öğretmenler ise "Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğini'' doldurmuşlardır. Yapılan analizlerin sonucunda, çocuğun devam ettiği okul türü çocuğun sosyal becerileri üzerinde etkili olurken, babanın sahip olduğu çocuk sayısı babanın ilgisi üzerinde etkili olduğu ve anlamlı farklılıklar yarattığı belirlenmiştir. Ancak babanın çocuğu ile ilgi düzeyi ve çocukların sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Kadal (2019), anne-baba ilgisinin çocuğun davranış problemlerine etkisini incelemek amacıyla yaptığı çalışmanın, örneklemini İstanbul ilindeki 396 çocuk ve ebeveynleri oluşturmuştur. Araştırmada, "Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği" ve "Okul Öncesi Davranış Sorunları Tarama Ölçeği" kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, babaların ilgisini yaşı, öğrenim düzeyi ve kardeş sayısı etkilerken, annelerin ilgi düzeylerini öğrenim

düzeyi, çocuğun cinsiyeti, kardeş sayısı, ekonomik durum, aile yapısının etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca anne-baba ilgisiyle, çocukların davranış problemleri arasında ters ilişkinin olduğu, ebeveynleri çocuklarına yönelik ilgisinde meydana gelen artışın çocuktaki problemli davranışları azalttığı saptanmıştır.

Karaaslan (2020), okul öncesi dönemde anne-babaların ilgisinin çocukların yemek yeme davranışıyla bağlantısını belirlemek için yaptığı çalışmanın örneklemini 357 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırmada, ‘‘Kişisel Bilgi Formu”, ‘‘Çocuklarda Yeme Davranışı Değerlendirme Ölçeği’’ ve “Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; ebeveyn ilgisinin çocuğun yaşı, çocuğun doğum sırası çocuğun devam ettiği okul, annenin çalışma durumu, babanın yaşı ve ebeveynlerin eğitim düzeyi değişkenleri arasında anlamlı farklılaşmalar belirlenmiştir. Çocuğun yeme davranışı ile babanın okula yönelik ilgi alt boyutu ve annenin yeme davranışı hakkındaki görüş ve davranış alt boyutu arasında pozitif ve “düşük” bir ilişkinin varlığına ulaşılmıştır.

Özyeşer Cinel ve Tezel Şahin (2021b), babaların ve büyükbabaların çocuklarının hayatına katılım durumlarını incelemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırma da 45 baba ile görüşülmüş ve araştırmacıların hazırladığı “Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, babalar kendi babalarına göre çocuklarının sağlıkları ve bakımlarıyla daha çok ilgilendiklerini belirtmekte ayrıca babaların doğumda ve doğumdan sonra da eşlerine destek olurken kendi babalarının annelerine yardımcı olmadıklarını belirtmişlerdir.

Özyürek, Güney ve Keser (2023) babaların çocuklarına karşı ilgi ve istismar bilgi ve farkındalık düzeylerini ve etkileyen faktörler arasındaki ilişkiyi incelemeyi amacıyla yaptıkları çalışmaya 97 okul öncesi çocuğa sahip baba katılmıştır. Çalışmanın verileri ‘‘Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği’’ ve ‘‘Ebeveyn İstismar Farkındalık Ölçeği’’ kullanılarak toplanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, babanın çocuğuna yönelik ilgisini etkileyen en önemli faktörün yaş değişkeni olduğu belirlenmiştir.Yaşı küçük olan babaların çocuklarına yönelik ilgilerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca babaların çocuklarına

yönelik ilgilerinin ve istismar farkındalıklarınorta düzeyde olduğu; ve ilgileri ile istismarbilgi düzeyleri arasında ilişki bulunamamıştır.

Taşkıran (2023), 48-72 ay aralığındaki çocukların anne ve baba ilgilerinin çocuğun duygusal zekâ becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yaptıkları araştırmaya 291 çocuk ve bu çocukların anne babaları katılmıştır. Araştırma da çocukların ve ailelerin demografik bilgilerini belirlemek amacıyla ‘‘Genel Bilgi Formu’’, anne-babaların ilgilerini belirlemek için ‘‘Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği’’ ve çocukların duygusal zekâlarını belirlemek için ‘‘Sullivan Çocuklar için Duygusal Zekâ Ölçeği’’ kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, anne ilgisinin çocukların duygusal zekâ becerileri üzerinde etkili olduğu ancak baba ilgisini çocukların duygusal zekâ becerileri üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca baba ilgisinin çocuğun doğum sırası, kardeş sayısı, baba yaşı ve baba eğitim düzeyi gibi demografik özelliklerden etkilendiği tespit edilmiştir.

Yurt Dışında Yapılan Çalışmalar

Anne baba tutumlarıyla ilgili uluslararası alan yazında yapılmış araştırmalar incelendiğinde; ebeveyn çocuk ilişkisi, büyük ebeveynlerin tutumu, sosyoekonomik düzeye, problem davranışlara, demografik özelliklere odaklanmaktadır. Bu bölümde ilgili araştırmalara ve ilgili bulgularına yer verilmektedir.

Evans’ın (1997) düşük sosyo-ekonomik düzeydeki babaların tutum ve davranışlarını incelemek amacıyla yaptığı çalışmanın örneklemini 3-8 yaş aralığında çocuğu olan 60 baba oluşturmaktadır. Araştırmada babaların baba rolüne yönelik tutumlarını ve katılımlarını ölçmek için araştırmacı tarafından bir görüşme formu geliştirilmiştir. Elde edilen verilere göre araştırmanın sonucunda; babalara göre, babaların görevi çocuğun eğitimi hakkında karar vermek, çocuğun bakımı için para kazanmak ve çocuğa zihinsel beceriler öğretmekken, annenin görevi ise çocukların fiziksel bakımını karşılamaktır. Babanın ailedeki rolünün daha çok geleneksel bir tutumda olduğu tespit edilmiştir. Çocuğun

cinsiyetinin babanın tutum ve davranışları üzerinde etkili değilken, annenin çalışıp çalışmamasının, babaların tutum ve davranışları üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir.

Winsler, Madigan ve Aquilino (2005), erken çocukluk döneminde anne ve babanın ebeveynlik stilleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları incelemek için yapılan çalışmanın örneklemini 28 çocuk ve çocukların anne babalarından oluşmuştur. Çalışma da eşlerinin ve kendilerinin nasıl anne ve baba olduklarını değerlendirmişlerdir. Ebeveynler ‘‘Ebeveynlik Stilleri ve Boyutları Anketini (PSDQ)’’ doldurmuşlardır. Veriler incelendiğinde ebeveynlerin çocuk yetiştirmeyle ilgili olan tutumlarının birbirlerine benzediği sonucuna ulaşılmıştır. Babalar eşlerini kendilerine göre daha otoriter ve daha izin verici algılarken, anneler sadece kendilerini babalara göre daha otoriter algılamıştırlar.

Guzzo (2011) tarafından yeni ebeveyn olan babaların kendi babaları ile deneyimleri ve babaya karşı tutumlarını incelemek amacıyla yaptığı çalışmada babanın varlığı, baba tipinin, çocuğun hayatına dahil olmasının ve yeni babanın babalığa yönelik tutumlarıyla nasıl ilişkili olduğu incelenmiştir. Araştırmanın örneklemi 3585 babadan oluşmuştur ve çalışmanın sonucunda 15 yaşına kadar kendi babasıyla yaşayan babaların ebeveyn olduğunda onu model aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Çok ilgili bir babaya sahip olan yeni babanın, az ilgili bir babaya sahip olan baba ile kıyaslandığında otoriterliği daha az desteklediği görülmüştür.

Degner ve Dalege (2013), son 60 yılda yapılan ebeveyn çocuk ilişkisini ele alan 45.000'den fazla çalışmadan 131 çalışma rastgele seçilmiş ve gruplar arasında ebeveyn tutumlarının, anne babanın sosyalleşmesi ve ilerideki ebeveyn-çocuk benzerliğini ortaya çıkarmak amacıyla yaptıkları meta analiz çalışmasında elde edilen verilere göre ebeveyn tutumları ve çocuklar arasında anlamlı, orta büyüklükte bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca tutumların, çocuk yaşına göre de değiştiği belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, ebeveyn-çocuk tutumlarının çocukluk ve ergenlik boyunca ilişkili olduğunu açıkça göstermektedir. Ebeveyn tutumlarının nesilden nesille aktarıldığı söylenebilmektedir.

Monteiro, Fernandes, Torres ve Santos (2017), okul öncesi çağda çocukları olan Portekizli ailelerde babanın bakım/sosyalleşme faaliyetlerine katılımı ile babanın ebeveynlik tarzları

arasındaki ilişkileri ve babanın eğitim düzeylerinin ve çalışma saatlerinin etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmaya 465 ebeveyn katılmıştır. Çalışma da anneler babanın katılımını değerlendirirken, babalar ise kendi ebeveynlik tarzlarını değerlendirmişlerdir. Babaların katılımını değerlendirebilmek için anneler için ‘‘Ebeveyn Katılımı: Bakım ve Sosyalleşme Faaliyetleri Ölçeği’’ kullanılmıştır. Babalar ise, ‘‘Ebeveynlik Stilleri ve Boyutları Anketi – PSDQ’’yu kullanarak kendi ebeveynlik tarzlarını belirlemişlerdir. Araştırmanın sonucunda babanın yaşı ile öğretme/disiplin ve oyun boyutlarına katılımı arasında negatif bir ilişki bulunmuştur ve yaşlı babalar bu faaliyetlere daha az katılmıştır. Babaların çalışma saatleri, otoriter ebeveynlik tarzı ile öğretme/disiplin ve oyun faaliyetlerine katılım arasındaki ilişkiyi etkilemiştir. Daha az çalışma saati daha çok katılımı sağlamıştır. Eğitim düzeyi yüksek olan babalar kendilerini daha otoriter ebeveynlik tarzına sahip olarak algılamışlardır ve eğitim düzeyi yüksek olan babaların çocuklarıyla daha ilgili olduğu görülmüştür.

Lipowska, Lada-Masko ve Lipowski (2021), Polonyalı Babaların, başa çıkma stratejileri, ebeveyn tutumları ve çocuğunun bireysel özellikleri arasındaki karşılıklı ilişkilerin incelenmesi amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmaya 176 baba kayılmıştır. Babaların çocuklarına yönelik tutumlarını belirlemek için ‘‘Ebeveyn Tutum Ölçeği’’, babaların başa çıkma stratejilerini değerlendirmek için ‘‘Kısa *COPE’’* ve çocukların mizaçlarını değerlendirmek için ‘‘EAS Mizaç Anketi – Ebeveyn Derecelendirmeleri’’ ölçekleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, babanın başa çıkma stratejileri ile çocuk yetiştirme tutumları arasında ilişki tespit edilmiştir. Babalar daha çok tutarsız ebeveyn tutumlarını benimsemiştir. Çocuğun mizaç özelliklerinin, babanın başa çıkma stratejileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi önemli ölçüde değiştirmediğini belirlenmiştir. Ancak sonuçlar, babanın baş etme stratejilerinin ve çocuğunun mizacının, babanın ebeveyn tutumlarını bağımsız olarak etkilediğini göstermektedir. Yapılan araştırma da çocuğun cinsiyetine göre de farklılıklarda bulunmuştur, kız çocuğunun olumlu mizaç özellikleri babanın ebeveyn tutumlarını etkilemiştir.

Uluslararası alan yazında yapılan araştırmalar incelendiğinde okul öncesi çağ da çocuğu olan babaların, babalık rolleri ile ilgili hem nitel hem de nicel çalışmalar mevcuttur. Yapılan çalışmaların boylamsal olması dikkat çekmektedir.

Nkwake (2009), anne istihdamı ve babalık rolü üzerine Uganda'daki çocuk bakımı işlerinde babanın katılımını etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla yapılan çalışmaya, 222 baba ve 246 anne dahil olmuştur. Araştırmacı tarafından hazırlanan anket ile ebeveynlerle röportaj yapılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, annenin çalışmaya başlaması babanın özgüveni, evlilik ilişkisindeki uyumu ve yüksek eğitim düzeyi babanın çocuk bakımına katılımı üzerinde olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumu yüksek olan babaların babalık rolü algılarının daha eşitlikçi bir görüşe sahip olduğu, daha düşük eğitimli olan babaların ise çocuk bakımı konusunda katılımlarının düşük seviyede olduğu ve babalık rolü algılarının daha geleneksel görüşlere sahip olduğu belirlenmiştir.

Harper (2010), Filipinli babaların davranışları ve bu davranışların çocuklar üzerindeki etkisini belirlemek ve babalık rolü algılarını anlamak amacıyla yaptığı çalışmaya, 133 Filipinli baba katılmıştır. Araştırmanın verileri ‘‘Davranış Sorunları İndeksi’’, ‘‘Kardeş İlişkisi Kalitesi Ölçeği’’, ‘‘Öz Bildirim Ölçeği’’, ‘‘Ebeveyn Sıcaklığı Ölçeği’’, ‘‘Sınırlar Ölçeği’’, ‘‘Baba Katılım Ölçeği’’ ve ‘‘Psikolojik Kontrol Ölçeği’’ kullanılarak ölçülmüştür. Araştırmanın sonucuna göre, babaların çocuklarının hayatında önemli bir rol oynadığı belirlenmiştir. Babanın çocuğun hayatına katılımının artmasıyla aile ilişkileri ve kardeşler arasındaki olumlu ilişkilerin arttığı tespit edilmiştir. Babanın sahip olduğu çocuk sayısı ve eğitim durumu babalık rolü algısı üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca babaların psikolojik durumundan ve otoriter ebeveyn tutumlarından erkek çocukları kız çocuklarına oranla daha fazla etkilendiği tespit edilmiştir.

Kwok ve Li (2015), eş desteği ve baba katılımı arasındaki ilişkiyi, babalık rolüne ilişkin inançlar, babalık stresi ve babalık öz yeterliliğinin aracılık rolü ile arasındaki ilişkiyi incelenmek amacıyla yapılan araştırmaya, 2-6 yaş aralığında çocuğu olan 1750 baba ile katılmıştır. Araştırma da ‘‘Babanın Rolü Anketi (ROFQ)’’,‘‘Ebeveynlik Yetkinlik Duygusu

Ölçeği'', ''Ebeveynlik Stres İndeksi-Kısa Formu (PSI-SF)'', ''Ebeveynlik ittifakı Ölçeği'', ''Partner Destek Ölçeği (PSS)'', ''Evlilik Doyumu Endeksi (EYS)'', ''Baba Katılımı Envanteri (IFI-26)'' ve babaların demografik verilerine ilişkin ölçme araçları kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre babaların babalık rolü algıları ile babalığa ilişkin öz yeterlilikleri ve eş desteği hakkındaki olumlu düşünceleri, baba katılımının üzerinde pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eş desteği ile baba katılımı arasında pozitif bir ilişki olduğu bu ilişki de ise babalık rolü algısı ve babalık öz yeterliliğinin aracılık yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Brown, Kogan ve Kim (2018) tarafından kırsal topluluklardaki genç Afro-Amerikan babalar arasında babalığın nesiller arası aktarımını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 132 Afrikalı Amerikalı genç erkekten oluşmuştur. ''Baba katılımı'', ''Yakın İlişki Deneyimleri Ölçeği'', ''Öz Düzenleme Anketi'', ''Olumsuz Çocukluk Deneyimleri Anketi'',''Ağ İlişkileri Envanteri'' kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda kendi babalarıyla yakın, destekleyici ilişkiler olduğunu bildiren genç babaların babalık algıları olumlu ve küçük çocuklarıyla ilişkileri pozitif olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Baba çocuk arasındaki ilişkinin çocuğun cinsiyetine göre farklılık gösterdiği yakın, besleyici baba-çocuk ilişkilerinin kız babaları arasında nesiller arası aktarım için bir mekanizma olarak rolünü vurgulamaktadır.

RahkarFarshi, Valizadeh, Zamanzadeh, Rssouli, Lopez ve Cleary (2018), İranlı anne ve babaların ergen çocukların yetiştirilmesinde babaların rol algılarını incelemek amacıyla yaptıkları araştırmaya 23 anne ve baba katılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan formda yer alan sorular ile ebeveynlerin babalık rollerine ilişkin görüşlerini ve deneyimlerini belirlemek amacıyla röportaj yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre İran'da çocuk yetiştirmede annelerin birincil rol üstlendiği, ancak babaların da çocukların gelişiminde, aralarındaki etkileşimlerin önemli bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. İran toplumunda babaların köklü ve kültürel değerlerden etkilenen, daha otoriter bir rollerinin olduğu dikkat çekmiştir. Babanın çalışma şartları çocuklarıyla ilişki kurma kapasitelerini sınırlamıştır. Annelerin, babalar ve çocukları arasındaki ilişkinin geliştirilmesinde güçlü bir role sahip

olduğu belirlenmiştir. Babaların katılımının ve düzeyinin, ergen gelişimi üzerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Cooper, Ross, Dues, Golden ve Burnett (2019) yapılan çalışma da nesiller arası Afrikalı Amerikalı babaların babalık rolü algılarını ve ebeveynlik uygulamaları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamışlardır. Çalışmaya 185 baba katılmıştır. Araştırma da veri toplama araçları olarak ‘‘Baba Varlığı Ölçeği’’,‘‘Babanın Rolü Anketi’’ ve ‘‘Ebeveynlik Yeterlilik Duygusu Ölçeği’’ kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda babalık rolü algılarının, sadece ebeveynlik yeterliliğine değil, kuşaklar arası faktörleri ve katılımları arasındaki ilişkiye de aracılık ettiğini ortaya koymuşlardır. Babalarıyla daha olumlu etkileşim ve değerlendirme yapan babaların kendi çocukları ile daha fazla ilgilendiklerini soncuna ulaşılmıştır. Babasıyla olumlu bir geçmişe sahip olan babalar, çocuklarının günlük yaşamlarına aktif ve meşgul olarak yansıtan çocuk yetiştirme inançlarına ve onların çocuklarıyla olan ilişkileriyle doğrudan ilişkilendirilmiştir.

Rudelli, Straccia ve Petitpierre (2021) otizm spektrum bozukluğu olan çocuklara sahip babaların, çocuklarının gelişimleri üzerinde etkili olan rollerinin önemine ilişkin algıları ile var olan ebeveynlik deneyimlerine ilişkin duygularını, memnuniyet, öz-yeterlik ve bakım yükü arasındaki ilişki incelenmek amacıyla gerçekleştirilen çalışmaya, 63 baba katılmıştır. Çalışma da ‘‘Babanın Rolü Anketi’’ (ROFQ), ‘‘Çocuk Uyumu ve Ebeveyn Yeterliliği Ölçeği’’, ‘‘Algılanan Sosyal Destek Ölçeği’’ ve Bakıcı Araştırması'nın üç alt ölçeği olan “bakım verme memnuniyeti”, “bakıcı öz yeterliliği” ve “bakım verme yükü” ölçekleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, babaların babalık rolüne ilişkin olumlu algıları arttıkça, çocuğun hayatına katılımı, bakım vermeye ilişkin doyumu ve babalığa yönelik öz yeterlilik duyguları da olumlu yönde artmıştır. Çocukların zorlayıcı davranışları, babaların öz-yeterlik duygularını olumsuz yönde etkilerken, sosyal destekten memnun olan babalar, ebeveynliğe dair algıları olumlu yönde etkilenmiş ve kendilerini aşırı yük altında hissetmedikleri belirlenmiştir.

Uluslararası alan yazında çocuğa yönelik anne baba ilgisi ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde ise genellikle eğitim ve öğretim, akademik başarı, baba katlımı ve ebeveyn çocuk ilişkisi konuları üzerinde durulmuştur.

Flouri (2006) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin, çocuklarının eğitimlerine olan ilgisinin, çocuğun özsaygısı ve kontrol odağı üzerindeki etkisiyle eğitimsel kazanımlarıyla bağlantısını incelemek amaçlanmıştır. Anne ve babanın 10 yaşında çocuğunun eğitimine olan ilgisinin, kontrol odağının ve öz saygısının, 26 yaşında eğitim başarısı üzerindeki uzun vadeli etkisini araştırmak için kullanılmıştır. Çalışma boylamsal bir çalışma olup 1970 İngiliz Kohort Çalışması'ndan elde edilen veriler kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemi 1.326'sı erkek ve 1.578'i kadın katılımcılardan oluşmuştur. Elde edilen veriler ışığında araştırma sonucunda, annenin ilgisi hem kadınların hem de erkeklerin eğitimleri üzerinde etkili bulunurken, babanın ilgisi sadece kadınların eğitim başarısı üzerinde etkili bulunmuştur. Ayrıca babanın çocuğuna yönelik ilgisi, annenin katılımını artırarak erkeklerde eğitim başarısını artırmaktadır.

Holmes ve Huston (2010), olumlu baba-çocuk etkileşimini anlamak amacıyla yaptığı araştırmada, veriler 586 evli babanın, onların eşlerinin ve birinci sınıf çocuğunun katılımı ile toplanmıştır. ''Ebeveyn Modernite Çocuk Yetiştirme ve Eğitim İnançları Ölçeği'' ve ''Anne İstihdamına Yönelik Tutum Anketi'' kullanılmıştır. Babanın ebeveynlik inançları, çocuğun dil becerileri, çocuğun sosyal becerileri, annenin istihdamı ve anne-çocuk etkileşiminin her biri olumlu baba-çocuk etkileşimine olumlu yönde katkı sağlamakta olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Castillo, Welch ve Sarver (2011) yaptıkları araştırma da babalık ve babalığa ilişkin babanın ikametgahı, sosyodemografik özellikleri ve katılımı arasındaki ilişki incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada, çeşitli değişkenleri de kullanarak babanın çocuğuna yönelik ilgisi belirlenmiştir. Araştırmanın katılımcıları yaşları 15 ile 80 arasında değişen ve 0-2 yaş arasında çocuğa sahip 4.898 babadan oluşmuştur. Babaların ikamet durumu, yaşı, ırkı ve etnik kökeni, eğitim durumu, maddi durumu ve baba katılımı arasındaki ilişki sonucunda,

çocukları ile birlikte yaşayan babaların ve yaşı daha büyük olan babaların çocuklarıyla daha fazla ilgilendiklerini tespit edilmiştir.

Jessee ve Adamson'ın (2018), baba-çocuk ilişkisinin kalitesini etkileyen etmenler ve bu baba-çocuk ilişkisinin nesiller arasında aktarılıp aktarılmadığını incelemek için yapılan çalışmanın örneklemini 2970 ABD'li aile oluşturmuştur. Araştırma da babaların kendi çocukluğundaki babasının hayatına katılımı ve babanın kendi çocuğu 1 yaşına geldiğinde büyükbaba ile baba arasındaki ilişki incelenmiştir. Boylamsal olarak yürütülen bu çalışma da çocuklar 9 yaşına geldiğinde baba-çocuk ilişkisi kalitesi tekrar değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda babanın kendi çocukluğunda ebeveyni ile olan arasındaki ilişkinin, kendi çocuğu ile olan ilişkisinin arasında pozitif olduğu bulgulanmıştır. Babanın çocuğun küçük yaştan itibaren çocuğu ile ilgilenmesi gelecekte daha iyi baba çocuk ilişkisi sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda baba kalıpları ve baba-çocuk ilişkilerinin kalitesi nesiller boyunca aktarılma eğiliminde olduğu belirtilmiştir.

Gruchel, Kurock, Bonanati ve Buhl (2022), ebeveyn ilgisinin ve çocukların internet kullanımı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan araştırmaya, 361çocuk ve anne babaları katılmıştır. Araştırma da anne ve babalar ‘‘Rol Oluşturma Ölçeği’’,‘‘Öz -Yeterlik Ölçeği’’, ‘‘İnternet Becerileri Ölçeği’’, çocuklar ise ‘‘Ebeveyn Talimatı Ölçeği’’ ve ‘‘Çocukların İnternet Kullanımı Ölçeği’’ doldurmuşlardır. Araştırmanın sonucunda, ebeveyn ilgisi ile çocukların internet kullanımları arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Ancak ebeveynlerin kendilerini çocuklarına karşı sorumlu hissettikleri ve internet kullanımı hususunda çocuklarına sınırlar koydukları belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, babaların ve büyükbabaların ebeveynlik tutumları, babalık rol algıları ve babaların çocuklarına olan ilgisi arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında babaların, büyükbabaların (yaş, eğitim durumu, çocuk sayısı) ve çocuklarının (doğum sırası, cinsiyet) bazı demografik özelliklerine göre ebeveynlik tutumları, babalık rol algıları ve babaların çocuklarına olan ilgisi arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği belirlemek amacıyla incelenmiştir.

Bu doğrultuda, araştırma nicel araştırmalardan tarama modeli altında yer alan korelasyonel desende yürütülmüştür. Tarama modeli, geçmişte olan veya hala devam eden bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlarken, ilişkisel tarama modeli (korelasyonel) ise, iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında meydana gelen değişimin varlığını belirlemeyi ve değişkenlerin birlikte değişip değişmediği; değişme varsa bunun nasıl olduğu saptanmaya çalışan araştırma türüdür (Karasar, 2012). Kısacası araştırma kapsamında bağımlı değişken olarak ele alınan çocuk yetiştirme tutumları, babalık rol algısı ve babanın çocuğuna yönelik

ilgisi, bağımsız değişken olarak ele alınan demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğinin ve ayrıca birbirleri arasındaki ilişkiye bakılması amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 yılında Kayseri'de ikamet eden 4-6 yaş aralığında çocuğu olan babalar ve onların yaşayan babalarından oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleminde belirli ölçütlere yer verildiği için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örneklem tekniğinde belli özelliklere sahip bireyler, durumlar, olaylar ya da nesneler örnekleme dahil edilir (Büyüköztürk, 2019, s. 94).

Araştırmacı tarafından, çalışma grubunun belirlenmesi amacıyla tercih edilen ölçütler;

- Kayseri ilinde ikamet etmeleri,
- Çocuklarının 4-6 yaş aralığında olmaları,
- Büyükbabaların sağ olmaları,
- Çalışmaya katılmak için gönüllü olmaları şeklinde belirlenmiştir.

Belirlenen ölçütlerin sağlanması amacıyla Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile iletişime geçilmiştir. Çalışma da yer alabilecek anaokulları ve ilköğretime bağlı anasınıfları belirlendikten sonra okullar için Milli Eğitim Bakanlığı'ndan izinler alınmıştır. Öncelikle belirlenen okullardaki okul müdürüne araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Ardından ana sınıflarının öğretmenleri ile görüşülerek araştırmaya katılımları hususunda onayları alınarak gerekli bilgiler verilmiştir. Ailelerle bir toplantı düzenlenerek büyükbabası yaşayan velilere araştırma hakkında bilgi verilmiş ve katılımlarında gönüllülükleri esas alınmıştır. Pandemi dolayısıyla çalışılacak babalar belirlenirken veri zenginliğini sağlamak amacıyla ayrıca

kartopu örnekleme yöntemi de kullanılmıştır. Bu doğrultuda 315 baba ve 315 büyükbaba olmak üzere toplam 630 baba araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur.

Araştırmaya katılan babaların demografik özelliklerinin dağılımları Tablo 1'de sunulmuştur. Büyükbabaların demografik özelliklerinin dağılımları Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Babaların Demografik Bilgilerine İlişkin Dağılımlar

Değişkenler	Kategoriler	f	%
Baba Yaşı	21-25 yaş	12	3,80
	26-30 yaş	46	14,60
	31-35 yaş	97	30,80
	36-40 yaş	84	26,70
	41 yaş ve üzeri	76	24,10
	Toplam	315	100,00
Baba Eğitim Durumu	İlkokul Mezunu	43	13,70
	Ortaokul Mezunu	44	14,00
	Lise Mezunu	112	35,60
	Üniversite Mezunu	116	36,80
	Toplam	315	100,00
Toplam Çocuk Sayısı	1 Çocuk	52	16,50
	2 Çocuk	143	45,40
	3 Çocuk veya üzeri	120	38,10
	Toplam	315	100,00
Çocuk Cinsiyeti	Kız	144	45,70
	Erkek	171	54,30
	Toplam	315	100,00
Çocuk Doğum Sırası	1. Çocuk	141	44,80
	2. Çocuk	97	30,80
	3. Çocuk veya üstü	77	24,40
	Toplam	315	100,00

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların%3,8'inin (n=2) 21-25 yaş aralığında, %14,6'sı (n=46) 26-30 yaş aralığında, %30,8'i (n=97) 31-35 yaş aralığında, %26,7'sinin (n=84) 36-40 yaşında ve %24,1'inin de (n=76) 41 yaş ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan babaların çoğunluğu %30,8'inin de (n=97) 31-35 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında görüşleri alınan babaların %13,7'sinin (n=43) ilkokul mezunu olduğu, %14,0'ının (n=44) ortaokul mezunu olduğu, %35,6'sının (n=112) lise mezunu

olduğu, %36,8’ inin (n=116) üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan babaların çoğunluğunun %36,8’inin (n=116) üniversite mezunu olduğu saptanmıştır.

Araştırma kapsamında babaların sahip olduğu toplam çocuk sayısı açısından incelendiğinde %16,5’inin (n=52) bir çocuğu, %45,4’ünün (n=143) iki çocuğu, %38,1’inin (n=120) üç ve daha fazla çocuğu olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan babaların çoğunluğunun %45,4’ünün (n=143) iki çocuk sahibi olduğu saptanmıştır.

Araştırmaya katılan babaların%45,7’sinin (n=144) çocuğunun kız, %54,3’ünün (n=171) ise erkek olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya dahil olan babaların çoğunluğunun %54,3’ünün (n=171) çocuğunun erkek olduğu belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında görüşleri alınan babaların çocuklarının doğum sırasına göre dağılımları incelendiğinde, çocuklardan %44,8’inin (n=141) birinci sırada, %30,8’inin (n=97) ikinci sırada ve %24,4’ünün (n=77) üçüncü veya üstünde yer almaktadır. Araştırmaya katılan babaların sahip oldukları çocuklarının doğum sırasına göre çoğunluğunun %44,8’inin (n=141) birinci sırada olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2

Araştırmaya Katılan Büyükbabaların Demografik Bilgilerine İlişkin Dağılımlar

Değişkenler	Kategoriler	f	%
Büyükbaba Yaşı	45-55 yaş	45	14,30
	56-60 yaş	62	19,70
	61-65 yaş	53	16,80
	66-70 yaş	70	22,20
	71 yaş ve üzeri	85	27,00
	Toplam	315	100,00
Büyükbaba Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	35	11,10
	Okur Yazar	19	6,00
	İlkokul Mezunu	150	47,60
	Ortaokul Mezunu	43	13,70
	Lise Mezunu	52	16,50
	Üniversite Mezunu	16	5,10
	Toplam	315	100,00
Büyükbaba Çocuk Sayısı	1 Çocuk	3	1,00
	2 Çocuk	32	10,20
	3 Çocuk	82	26,00
	4 Çocuk veya üzeri	198	62,90
	Toplam	315	100,00
Çocuk Doğum Sırası	1. Çocuk	69	21,90
	2. Çocuk	85	27,00
	3. Çocuk	70	22,20
	4. Çocuk veya üstü	91	28,90
	Toplam	315	100,00

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan büyükbabaların %14,3'ü (n=45) 45-55 yaş aralığında, %19,7'si (n=62) 56-60 yaş aralığında, %16,8'i (n=53) 61-65 yaş aralığında, %22,2'si (n=70) 66-70 yaşında ve %27,0'ı da (n=85) 71 yaş ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan babaların çoğunluğu %27,0'ı da (n=85) 71 yaş ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında görüşleri alınan büyükbabaların %11,1'inin (n=35) okur yazar olmadığı, %6,0'sının (n=19) okur yazar olduğu, %47,6'sının (n=150) ilkokul mezunu olduğu, %13,7'sinin (n=43) ortaokul mezunu olduğu, %16,5'inin (n=52) lise mezunu olduğu, %5,1' inin (n=16) üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan büyükbabaların çoğunluğunun %47,6'sının (n=150) ilkokul mezunu olduğu saptanmıştır.

Araştırma kapsamında büyükbabaların sahip olduğu çocuk sayısı açısından incelendiğinde; %1,0'inin (n=3) bir çocuğu, %10,2'sinin (n=32) iki çocuğu, %26,0'inin (n=82) üç çocuğu, %62,9'inin (n=198) dört ve üzeri çocuğu olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan büyükbabaların çoğunluğunun%62,9'inin (n=198) dört ve üzeri çocuğa sahibi olduğu saptanmıştır.

Araştırma kapsamında görüşleri alınan büyükbabaların çocuklarının doğum sırasına göre dağılımları incelendiğinde, çocuklardan %21,9'unun(n=69) birinci sırada, %27,0'ının (n=85) ikinci sırada, %22,2'sinin(n=70) üçüncü sırada ve %28,9'unun (n=91) dördüncü veya üstünde yer almaktadır. Araştırmaya katılan büyükbabaların sahip oldukları çocuklarının doğum sırasına göre çoğunluğunun %28,9'unun (n=91) dördüncü çocuk veya üstü sırada doğduğu tespit edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Babaların ve büyükbabaların ebeveynlik tutumları, babalık rol algıları ve babaların çocuklarına olan ilgisinin incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada çocuk ve babaların demografik bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen ''Babalar İçin Kişisel Bilgi Formu'', babaların kendi babalarının demografik bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen ''Büyükbabalar İçin Kişisel Bilgi Formu'', babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek üzere Schaefer ve Bell (1958) tarafından geliştirilen Le Compte vd., (1978) tarafından Türkçe 'ye uyarlanan ''Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği – PARI'', babaların ve büyükbabaların babalık rolü algısını belirlemek üzere Kuzucu (1999) tarafından geliştirilen ve Kuruçırak (2010) tarafından faktör analizinin yapılan, "Babalık Rolü Algı Ölçeği" kullanılmıştır. Babaların çocuklarına yönelik ilgisini belirlemek üzere Sucuoğlu, Özkal, Yıldız Demirtaş ve Güzeller (2015) tarafından geliştirilen ''Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği'' kullanılmıştır.

Babalar için Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan babaların, demografik özellikleri ile ilgili bilgileri elde etmek amacıyla literatür taraması yapılarak araştırmacı tarafından ‘‘Babalar için Kişisel Bilgi Formu’’ oluşturulmuştur. Formda babanın; yaşı, eğitim durumu, çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti, çocuğun doğum sırası gibi sorular yer almaktadır.

Büyükbabalar için Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılan büyükbabaların, demografik özellikleri ile ilgili bilgileri elde etmek amacıyla literatür taraması yapılarak araştırmacı tarafından ‘‘Büyükbabalar için Kişisel Bilgi Formu’’ oluşturulmuştur. Formda büyükbabaların; yaşı, eğitim durumu, çocuk sayısı, çocuğun doğum sırası gibi sorular yer almaktadır.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)

Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmek için 1958 yılında Schaefer ve Bell tarafından orijinali Parental Attitude Research Instrument (PARI) olan ölçek kullanılmıştır. Ölçekte toplam 115 madde ve 23 alt boyut bulunmaktadır. Ölçeğin Türkçe’ ye uyarlanma çalışmaları ise Le Compte, Le Compte ve Özer (1978), tarafından gerçekleştirilmiştir (Kulaksızoğlu, 1985, s. 65).

Yapılan Türkçe ’ye uyarlama çalışmalarında ölçek Türkçeye çevrilerek madde anlaşılırlığı belirlenmiştir. Hakemler tarafından anlam kaybını önlemek için tekrar İngilizceye çevrilip anlam kaybı olan maddeler çıkarılarak son halini almıştır. Araştırmacılar tarafından ölçeğin geçerlilik ve güvenirliğini saptamak adına, Ankara’da yaşayan 179 anne üzerinde test edilerek anlaşılır haline getirilmiştir. Yapılan güvenilirlik çalışmasında test-tekrar test korelasyon katsayısı 0.58-0.88 arasında bulunmuştur. Ölçek, 60 madde ve 5 alt boyuttan meydana gelmektedir. Oluşturulan alt boyutlar; aşırı koruyuculuk, demokratik tutum ve eşitlik tanıma, ev kadınlığı rolünü reddetme (EKR), geçimsizlik ve sıkı disiplindir.

Maddeleri karışık olarak verilen ölçek; 4'lü likert tipi bir ölçektir. Her ifade için "Çok uygun buluyorum" (4), "Oldukça uygun buluyorum" (3), "Biraz uygun buluyorum" (2), "Hiç uygun bulmuyorum" (1) seçeneklerinden biri işaretlenir. 2., 29. ve 44. maddelere verilen yanıtlar tersine puanlanır. Toplam puan yoktur. Alt boyuttan alınan puanın yüksek olması o boyutun yansıttığı tutumun onaylandığını gösterir (Le Compte vd., 1978).

Ülkemizde ebeveyn tutumlarını belirlemek amacıyla farklı çalışmalarda Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan çalışmaların bazılarında geçerliliği, bazı çalışmalarda ise güvenirliği tekrar test edilmiştir. Küçük (1987) tarafından Türkçe formunun geçerlilik çalışmasında farklı sosyoekonomik gruptan 160 öğrenciye, 152 anneleri ve 138 babalarına ölçeği uygulamış ve farklı değişkenler ile aralarındaki ilişkileri inceleyerek ölçeğin geçerliğini ve güvenirliğini vurgulamıştır (Erşahin, 2019; Öner, 1997). Ölçeğin tüm aile bireylerine uygulanabilen bir ölçek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (Erginoğlu, 2015; Öğretir, 1999).

Ölçeğin alt boyutlarının güvenirliğini ise, Atalay-Yalçın (2010) tarafından genç yetişkinlerin çocuk yetiştirme tutumları ile algıladıkları ana-baba davranışları arasındaki ilişkilerini belirlemek amaçlı yaptığı çalışmada, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin güvenirliğini (>91) yüksek düzeyde güvenilir olarak belirlemiştir. Erginoğlu (2015), anne-babaların tutumlarının çocuğun kardeş ilişkilerine, davranış ve uyum problemlerine etki eden değişkenlerin belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışma da ölçümler sonucunda Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin (>84) güvenilir olduğunu, Çetinkaya (2016) 4-5 yaş arası okul öncesi çocukların sosyal-duygusal uyumu ile anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yaptığı araştırmasında ise ölçeğin (>71) güvenebilir olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Erşahin (2019)' da anne baba tutumları ile 5-7 yaş çocukların bilişsel işlemler performansı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nin (>.80) güvenilir düzeyde olduğu belirtilmiştir.

Babalık Rolü Algı Ölçeği

Babalık Rolü Algı Ölçeği, babaların babalık rolü algılarını belirlemek üzere Kuzucu tarafından (1999) geliştirilmiştir. 5'li likert tipinde 14'ü olumlu 11'i olumsuz olmak üzere toplamda babalık rolü algısını ölçen 25 ifade bulunmaktadır. Yüksek puanlar, yüksek bir babalık rolü algısına sahip olduklarını ifade etmektedir. Babalık Rolü Algı Ölçeği'nin geliştirildiğinde, faktör analizi yapılmamış ve alt gruplar oluşturulmamıştır. Kuruçırak (2010), Babalık Rolü Algı Ölçeği'nin faktör analizini yaparak, sonucunda anlamlı üç alt grup oluşturulmuştur. Bu alt gruplar, babalık rolüne ilişkin olumlu 12 madde, babalık rolüne ilişkin olumsuz 10 madde, çocuğun cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algılarını ele alan 3 madde içermektedir. Faktör analizi sonucunda, ölçeğin 4. maddesi olan "Gerektiğinde çocuğunu döverek cezalandırır." maddesinin hem babalık rolüne ilişkin olumlu hem de babalık rolüne ilişkin olumsuz algılar alt gruplarında yer aldığı saptanmıştır. Maddenin 1. alt grupta aldığı değer 0.357, 2. alt grupta aldığı değer ise 0.347'dir. Madde daha yüksek değer almış olduğu 1. alt grup içinde değerlendirmeye katılmıştır. Orijinal ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı 0.75'tir. Araştırmada yapılan analizde ise ölçeğin Cronbach Alfa Katsayısı 0.90 olarak bulunmuş olup oldukça yüksektir. Babalık Rolü Algı Ölçeği'nin alt grupları Cronbach Alpha katsayıları babalık rolüne ilişkin olumlu algılar alt grubu için 0.84, babalık rolüne ilişkin olumsuz algılar alt grubu için 0.85 ve çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algılar için 0.78 olarak bulunmuş olup oldukça yüksektir (Kuruçırak, 2010, s. 33).

Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği

Araştırmada 4- 6 yaş çocuğa sahip babaların çocuklarına yönelik ilgi düzeylerini ölçmek için Sucuoğlu, Özkal, Yıldız-Demirtaş ve Güzeller tarafından 2015 yılında geliştirilen "Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği" kullanılmıştır. Anne ve babalara uygulanmak üzere 2 farklı form mevcuttur. Annelerin çocuğa yönelik ilgisini ölçmek amacıyla geliştiren form da 34 madde ve 4 alt boyut bulunmaktadır. Bu alt boyutlar; kontrole yönelik ilgi, okula yönelik ilgi, davranış geliştirmeye yönelik ilgi ve ilgileri geliştirmeye yönelik ilgi olarak

belirlenmiştir. Babaların çocuğa yönelik ilgisini ölçmek amacıyla geliştirilen form da ise 40 madde ve 3 alt boyut yer almaktadır. Bu alt boyutlar ise; davranış geliştirmeye yönelik ilgi, kontrole yönelik ilgi ve okula yönelik ilgi, olarak belirlenmiştir.

Anne ve babaların ilgilerini 5'li likert tipi ölçek kullanarak değerlendirme yapılmıştır. Ölçeğin her bir maddesi (1) çok sık, (2) sık, (3) bazen, (4) az, (5) hiç şeklinde seçeneklerle belirtilen kriterlere göre puanlanmaktadır. Cronbach Alpha katsayıları baba ilgi formu için 0,94 ve anne ilgi formu için 0,91 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları ise anne ilgisi ölçeğinde; kontrole yönelik ilgi 0,88, davranış geliştirmeye yönelik ilgi 0,87, okula yönelik ilgi 0,76 ve ilgileri geliştirmeye yönelik ilgi 0,77 olarak belirlenmiştir. Baba ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları ise; kontrole yönelik ilgi 0,89, davranış geliştirmeye yönelik ilgi 0,94, okula yönelik ilgi 0,85 olarak saptanmıştır (Sucuoğlu, Özkal, Yıldız-Demirtaş & Güzeller 2015).

Yapılan analiz sonuçlarına göre ölçek 4-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarına yönelik ilgi düzeylerini ölçebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada babalar ve büyükbabalar için ayrı ayrı veriler toplandığı için ölçeklerin güvenirlikleri baba ve büyükbaba verisi için ayrı ayrı hesaplanmıştır. Ölçeklerin güvenirliklerinin hesaplanmasında Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda tablolarda gösterilmiştir.

Babalara uygulanan ölçekler için elde edilen güvenirlik sonuçları Tablo 3' te gösterilmektedir.

Tablo 3

Babalara Uygulanan Ölçekler İçin Elde Edilen Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

Ölçekler	Güvenirlik Katsayısı
ÇYAİÖ Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi	,94
ÇYAİÖ Kontrole Yönelik İlgi	,90
ÇYAİÖ Okula Yönelik İlgi	,96
ÇYAİÖ Toplam	,97
BRAÖ Olumlu Algılar	,81
BRAÖ Olumsuz Algılar	,73
BRAÖ Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı	,66
BRAÖ Toplam	,63
PARI Aşırı Kontrol	,88
PARI Demokratik Tutum	,61
PARI Katı Disiplin	,82

Araştırma kapsamında kullanılan Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi Ölçeği faktör ve ölçek toplam puanlarına ilişkin hesaplanan güvenirlik katsayıları ,90 ile ,97 arasında değişmektedir. Kalaycı (2009), 0.80güvenirlik katsayısının ölçümlerin yüksek derece de güvenirlik açısından uygun olduğunu belirtmesine rağmen 0,60 ve üstündeki değerlerinde güvenirlik için yeterli olduğunu ifade etmiştir. Kalaycı'ya (2009) göre ölçeğin güvenirliğinin alfa (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenirliğini:

- $0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir.
- $0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçek güvenilirliği düşüktür.
- $0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir.
- $0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir.

Buna göre Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi Ölçeği faktör ve ölçek toplam puanlarına ilişkin güvenirliklerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ)' nin güvenirliği için hesaplanan faktör ve ölçek toplam puanlarına ilişkin cronbachα katsayıları şu şekildedir: Olumlu Algılar = ,81; Olumsuz Algılar =,73 ve Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı = ,66 ve BRAÖ Toplam = ,63' tür. Elde edilen güvenirlik katsayılarına göre Babalık Rolü Algı Ölçeği faktör ve BRAÖ toplam puanına göre güvenirliklerinin yeterli düzeyde olduğu görülmektedir.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)' nin güvenirliği için hesaplanan faktör ve ölçek toplam puanlarına ilişkin cronbachα katsayıları şu şekildedir: Aşırı Kontrol = ,88; Demokratik Tutum =,61 ve Katı Disiplin = ,82 şeklindedir. Buna göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)' nin faktörlerinin güvenirliklerini yeterli düzeyde oldukları görülmektedir.

Büyükbabalara uygulanan ölçekler için elde edilen güvenirlik sonuçları Tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4

Büyükbabalara Uygulanan Ölçekler İçin Elde Edilen Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

Ölçekler	Güvenirlik Katsayısı
BRAÖ Olumlu Algılar	,77
BRAÖ Olumsuz Algılar	,73
BRAÖ Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı	,73
BRAÖ Toplam	,70
PARI Aşırı Kontrol	,90
PARI Demokratik Tutum	,59
PARI Katı Disiplin	,85

Araştırma kapsamında büyükbabalara uygulanan ölçeklerde, Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ)' nin güvenirliği için hesaplanan faktör ve ölçek toplam puanlarına ilişkin cronbach α katsayıları şu şekildedir: Olumlu Algılar = ,77; Olumsuz Algılar =,73 ve Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı = ,73 ve BRAÖ Toplam = ,70' tir. Buna göre büyükbabalara uygulanan Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ) faktör ve ölçek toplam puanlarına ilişkin ölçek güvenirliğin yeterli düzeyde olduğu söylenebilir.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)' nin faktör ve ölçek toplam puanlarına ilişkin cronbachα katsayıları şu şekildedir: Aşırı Kontrol = ,90; Demokratik Tutum =,59 ve Katı Disiplin = ,85 şeklindedir. Buna göre Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)' nin, Aşırı Kontrol ve Katı Disiplin faktörlerinin güvenirliklerini yeterli düzeyde oldukları görülmektedir. PARI Ölçeği' nin Demokratik Tutum faktörünün Cronbach Alfa katsayısı yeterli düzeyin altında olduğu görülmektedir. Ancak geriye kalan

diğer tüm faktörlerin ,60'ın üzerindedir. Buna göre büyükbabalara uygulanan her iki ölçek içinde güvenirliklerinin yeterli düzeyde olduğu söylenebilir (Kalaycı, 2009).

Verilerin Toplanması

Araştırma da veri toplama araçları olarak ''Babalar İçin Kişisel Bilgi Formu'', ''Büyükbabalar İçin Kişisel Bilgi Formu'', ''Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği – PARI'', "Babalık Rolü Algı Ölçeği" ve ''Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği'' kullanılmıştır. Verilerin toplanması için öncelikle babalara ve büyükbabalara uygulanacak olan ''Babalık Rolü Algı Ölçeği'' ve ''Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)'' ve Çocuğa yönelik Anne Baba İlgisi Ölçeği'' için ölçek izinleri alınmıştır. Ölçek izinleri alındıktan sonra Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile iletişime geçilerek çalışma da yer alabilecek ana okulları ve ilköğretime bağlı ana sınıfları belirlenerek çalışmanın uygulanabilmesi için izinler alınmıştır. Okullara gidilerek önce okul müdürüne ardından ana sınıflarının öğretmenlerine araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Öğretmenlerin yardımı ile ailelerle bir toplantı düzenlenerek büyükbabası yaşayan velilere ulaşılmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden babalara araştırmanın amacı, gizlilik koşulları, tanıtıcı bilgi formu ve kullanılan ölçekler hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra "Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu" ile onamları alınmıştır. Araştırmaya gönüllü olarak katılan babalara ve büyükbabalara formlar; elden kâğıda basılı şekilde ya da online (çevrim içi) olarak ulaştırılmıştır.

Toplantıya katılamayan veya pandemi dolayısıyla toplantıya izin verilmeyen okullarda formlar öğretmen aracılığıyla babalara ve büyükbabalara dağıtılmış, kısa bir süre içerisinde formlar toplanmıştır. Araştırma kapsamında çok sayıda babaya ölçekler ulaştırılmış olsa da geriye dönmemesi, ölçütlere uymamaları, eksik ve yanlış doldurulan ölçeklerin çıkarılmasıyla, toplam 315 baba, 315 büyükbaba ile toplam 630 baba örneklem grubu oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler uygun istatistik programına girilmiştir. Babalara ve büyükbabalara ilişkin veriler iki ayrı veri dosyası oluşturulmuştur. Programa işlenen verilerde öncelikle hatalı veya kayıp veri olup olmadığı kontrol edilmiştir. Hatalı girilen verilerde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Ayrıca demografik bilgilerde ve ölçeklerin maddelerinde kayıp veriler çalışmaya dahil edilmemiştir. Baba verisi ve büyükbaba verisi içinde araştırmada kullanılan ölçekler için faktör ve toplam puanları hesaplanmıştır. Ardından uç değer tespiti için her bir ölçeğin faktör puanlarının z- puanları hesaplanmıştır. Ayrıca, uç değer tespiti için histogramlar ve kutu-çizgi grafiklerinden de yararlanılmıştır. Uç değer olmaması için puanların -3 ile +3 aralığında olması gerekmektedir. Buna göre, elde edilen her bir faktörün z puanın -3 ile +3 arasında olduğu görülmüştür. Böylece her iki veri setinde de uç değer olmadığı tespit edilmiştir. Histogramlar ve kutu-çizgi grafikleri de incelendiğinde uç değer olmadığı görülmüştür.

Verilerde normallik varsayımı için çarpıklık ve basıklık katsayıları incelenmiştir. Buna göre babalardan toplanan verilerde ölçeklerin faktör ve toplam puanlarının çarpıklık ve basıklık katsayıları -1 ile +1 aralığında yer almaktadır. Büyükbabalardan toplanan verilerde de ölçek faktör ve toplam puanlarının -1 ile +1 aralığında olduğu görülmüştür. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının -1 ile +1 aralığında olması nedeni ile her iki veri setinin de normal dağılım sergilediği yorumu yapılmıştır (Büyüköztürk, 2017). Veriler normal dağılım sergilediği için analizlerde parametrik istatistikler kullanılmıştır. Küçük gruplarla çalışmalar yapan araştırmacıların, grup sayılarının 30’ un veya 15’ in altında olmasına rağmen topladıkları verilerin dağılımlarının uygun olması durumunda parametrik istatistikleri kullandıkları görülmektedir (Köklü, Büyüköztürk & Bökeoğlu, 2007, s. 152-161).

Araştırma kapsamında birinci, altıncı ve on birinci, araştırma soruları için ölçeklerin faktör ve toplam puanlarının betimsel istatistikleri (ortalama, standart sapma, ortalama/madde sayısı, minimum, maksimum) hesaplanmıştır.

Araştırmada yer alan ikinci, dördüncü, yedinci, dokuzuncu ve on ikinci araştırma soruları kapsamında ölçek faktör ve toplam puanlarının normal dağılım sergilediği için parametrik testler kullanılmıştır. Buna göre iki grubun karşılaştırılmasında ilişkisiz örneklem t testi kullanılmıştır.

Araştırmada yer alan ikinci, üçüncü, yedinci, sekizinci ve on ikinci araştırma soruları kapsamında ölçek faktör ve toplam puanlarının normal dağılım sergilediği için parametrik testler kullanılmıştır. Buna göre iki grubun karşılaştırılmasında ilişkisiz örneklem t testi kullanılırken, ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. ANOVA' nın anlamlı bulunduğu durumlarda, hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunu belirlemek için Scheffe karşılaştırma testinden yararlanılmıştır.

Beşinci, onuncu, on üçüncü, on dördüncü, on beşinci ve on altıncı araştırma soruları kapsamında değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek için ölçek faktör ve toplam puanları arasında Pearson Korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Pearson korelasyon katsayısı yorumlanırken, eğer elde edilen korelasyon katsayısının değeri, 30'dan küçükse düşük düzeyde, ,30-,70 arasında ise orta düzeyde ve ,70' den büyükse yüksek düzeyde ilişki vardır yorumu yapılabilir (Çokluk, Şekercioğlu & Büyüköztürk, 2013).

Tablo 5

Araştırmada Verilerin Çözümlenmesi Sürecinde Hesaplanan İstatistikler:

Alt problemler	Hesaplanan istatistikler
1. Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları nasıldır?	Betimsel İstatistikler
2. Babaların çocuk yetiştirme tutumları demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Scheffe Karşılaştırma Testi İlişkisiz Örneklem t-Testi
3. Büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Scheffe Karşılaştırma Testi
4. Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?	İlişkisiz Örneklem T Testi
5. Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?	Pearson Korelasyon katsayısı
6. Babaların ve büyükbabaların babalık rol algıları nasıldır?	Betimsel İststistikler
7. Babaların babalık rol algısı demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Scheffe Karşılaştırma Testi İlişkisiz Örneklem t-Testi
8. Büyükbabaların babalık rol algısı demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Scheffe Karşılaştırma Testi
9. Babaların ve büyükbabaların babalık rol algıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?	İlişkisiz Örneklem t-Testi
10. Babaların babalık rolü algıları ile büyükbabaların babalık rolü algısı arasındaki anlamlı bir ilişki var mıdır?	Pearson Korelasyon Analizi
11. Babaların çocuklarına olan ilgisi nasıldır?	Betimsel İstatistikler
12. Babaların çocuklarına olan ilgisi demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?	Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Scheffe Karşılaştırma Testi İlişkisiz Örneklem t-Test
13. Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?	Pearson Korelasyon katsayısı
14. Büyükbabaların, çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?	Pearson Korelasyon katsayısı
15. Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?	Pearson Korelasyon katsayısı
16. Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?	Pearson Korelasyon katsayısı

Verilerin çözümlenmesinden elde edilen bulgular, tablolar şeklinde gösterilmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE TARTIŞMA

Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarını, babalık rol algılarını ve babaların çocuklarına olan ilgisini incelemek amacıyla yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular;

- Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin bulgular Tablo 6 – Tablo 17
- Babaların ve büyükbabaların babalık rol algılarına ilişkin bulgular Tablo 18- Tablo 29
- Babaların çocuklarına olan ilgisine ilişkin bulgular Tablo 30 – Tablo 35
- Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 36 – Tablo 37
- Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 38
- Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular Tablo 39 de verilmiştir.

Babaların ve Büyükbabaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarına İlişkin Bulgular ve Tartışma

"Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları nasıldır?" a ilişkin elde edilen bulgular ve tartışma:

Araştırma kapsamında çalışmaya katılan babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek için "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)" n deki aşırı kontrol, demokratik tutum ve katı disiplin alt boyut puanlarından aldıkları puanların betimsel istatistikleri hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6

Çalışmaya Katılan Babaların ve Büyükbabaların PARI Ölçeği Puanları Betimsel İstatistikleri

Faktörler	Grup	n	Min.	Max.	Ort.	Ort./Madde Say.	Std.S
Aşırı Kontrol (16 Madde)	Baba	315	19	64	43,02	2,69	10,07
	Büyükbaba	315	21	64	45,09	2,81	10,28
Demokratik Tutum (9 Madde)	Baba	315	14	36	27,24	3,02	4,07
	Büyükbaba	315	10	36	26,49	2,94	4,15
Katı Disiplin (16 Madde)	Baba	315	18	64	37,40	2,34	8,64
	Büyükbaba	315	21	64	39,84	2,49	9,54

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği' nin aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanların ortalaması ($\bar{x}$= 43,02) ve standart sapmasının (s.s=10,07) olduğu görülmektedir. Büyükbabaların PARI Ölçeği' nin aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanların ortalaması ise ($\bar{x}$= 45,09) ve standart sapması (s.s=10,28) olarak bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği' nin demokratik tutum faktöründen aldıkları puanların ortalaması ($\bar{x}$= 27,24) ve standart sapmasının (s.s=4,07) olduğu görülmektedir. Büyükbabaların PARI Ölçeği' nin demokratik tutum faktöründen aldıkları puanların ortalaması ise ($\bar{x}$= 26,49) ve standart sapması (s.s= 4,15) olarak bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği'nin katı disiplin faktöründen aldıkları puanların ortalaması ($\bar{x}$= 37,40) ve standart sapması (s.s= 8,64) olduğu görülmektedir. Büyükbabaların PARI Ölçeği' nin katı disiplin faktöründen aldıkları puanların ortalaması ise ($\bar{x}$= 39,84) ve standart sapması (s.s= 9,54) olarak bulunmuştur.

Çalışmaya katılan babaların ve büyükbabaların demokratik tutum, aşırı kontrol ve katı disiplin faktörlerine verdikleri yanıtlarına göre aldıkları puanların benzer düzeyde olduğu saptanmıştır. Ayrıca, ortalamaların madde sayısına bölünmesi ile oluşan ortalama değerlere bakıldığında, babaların en yüksek ortalamaya sahip faktörü "Demokratik Tutum" iken büyükbabaların da en yüksek ortalamaya sahip olduğu faktörü "Demokratik Tutum" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Babaların babalık davranışlarının oluşmasında ve şekillenmesinde o dönemin kültürü, anne-babalık rolüne ilişkin algılar, eğitim düzeyleri, yaşları, sosyokültürel durumları etkili olmaktadır. Bir diğer etkili olan unsur ise büyük ebeveynlerin kendi çocuklarına davranış şekilleri, onlar ile kurdukları iletişim ve etkileşimdir. Mechiling (1975), babaların babalık davranışlarının oluşmasında kendi babalarının nasıl baba oldukları, uyguladıkları babalık davranışları ve bu uyguladıkları davranışlara aldıkları geri dönütler ile dönemin babalık kültürünün etkili olduğu belirlenmiştir. Eğer aldığı geri dönüt olumsuz olursa, yeni bir davranış dener bu davranışlar ise gelenek görenekler,sosyal çevre ve başkalarını taklit ederek gerçekleşmektedir. White'ın (1994), babaların babalık tutum ve davranışlarında kendi babalarıyla olan ilişkilerini referans aldığı belirlenmesi bulguları desteklemektedir. Coşkun ve Baş (2015) ebeveynlerin çocuk yetiştirme anlayışları inceledikleri araştırmada, anne babaların çocuklarını yetiştirirken benimsedikleri tutumların kendi anne ve babalarının onları yetiştirirken sergiledikleri tutumlar ile benzer olduğu belirlenmiştir. Karaman (2019)'ın yapmış olduğu çalışmada ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının üst kuşak ebeveynlerinin etkili olduğunu, annelerin ebeveynlik tutumlarının hem annelerinin hem babalarının ebeveynlik tutumlarından etkilendiğini ve kombinasyonu şeklinde açığa çıktığını ifade etmiştir. Babaların ebeveynlik tutumlarının ise üst kuşakta yer alan büyükbabanın ebeveynlik tutumunu tekrarladığı sonucuna ulaşmıştır.

"Babaların çocuk yetiştirme tutumları demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" ilişkin elde edilen bulgular ve tartışma:

Çalışmaya katılan babaların "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)"nden aldıkları puanların demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için parametrik testler uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

Babaların PARI' dan aldıkları faktör puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 7'de gösterilmektedir.

Tablo 7

Araştırmaya Katılan Babaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Yaşlarına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Yaş	n	$\bar{x}$	s.s	F	p	Anlamlı Farklılık
Aşırı Kontrol	(1) 21-25 Yaş	12	39,25	7,39	1,41	,229	
	(2) 26-30 Yaş	46	45,04	10,97			
	(3) 31-35 Yaş	97	42,75	10,83			
	(4) 36-40 Yaş	84	43,96	9,87			
	(5) 41 Yaş ve üzeri	76	41,71	8,89			
Demokratik Tutum	(1) 21-25 Yaş	12	26,50	3,80	3,41	,009*	3>5
	(2) 26-30 Yaş	46	27,23	4,21			
	(3) 31-35 Yaş	97	28,18	3,84			
	(4) 36-40 Yaş	84	27,41	3,65			
	(5) 41 Yaş ve üzeri	76	25,96	4,49			
Katı Disiplin	(1) 21-25 Yaş	12	34,58	5,74	1,00	,403	
	(2) 26-30 Yaş	46	38,71	9,49			
	(3) 31-35 Yaş	97	38,11	9,28			
	(4) 36-40 Yaş	84	37,23	8,00			
	(5) 41 Yaş ve üzeri	76	36,40	8,27			

* $p \leq ,05$

Tablo 7'ye bakıldığında, babaların PARI aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanlar yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (F=1,41; p>,05). Buna göre, babaların aşırı kontrol faktöründe üzerinde yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Babaların PARI demokratik tutum faktörü yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=3,41; p≤,05). Demokratik tutum faktörü üzerinde yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 31-35 yaş babaların, 41 yaş ve üzerinde olan babalar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, 31-35 yaş aralığında olan babaların ortalaması ($\bar{x}$=28,62), 41 yaş ve üzerinde olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=26,25) daha yüksektir.

Babaların PARI katı disiplin faktöründen aldıkları puanlar yaşlarına ile anlamlı farklılık oluşturmamaktadır (F=1,00; p>,05). Katı disiplin faktörü üzerinde yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan babaların yaşlarına göre sonuçları incelendiğinde aşırı kontrol faktörünü ve katı disiplin faktörünün babanın yaşından etkilenmediği, demokratik tutum faktörünün ise 31-35 yaş aralığındaki babaların daha ileriki yaşlardaki babalara göre demokratik tutum puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evliliğin ilk yıllarında evliliğe alışma ve yeni bir hayata uyum sağlama, babalığa dair bilgi eksikliklerinin olması babaların çocuk yetiştirme tutumları üzerinde etkili olabilmektedir. Yaşları ilerledikçe tecrübe ve bilgileri artan babaların modern çağın bir getirisi olarak demokratik tutumlarının 31-35 yaş aralığındaki babalarda artması aile çocuk eğitimleri ile bilinçlenmelerinden de kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. İlerleyen yaşlarda ise çocuk sayısında meydana gelen artış, bütün çocuklara eşit tutumun ve sabrın uygulanamaması, babanın çalışma hayatındaki aktifliği demokratik tutumu üzerinde olumsuz yönde etkili olabileceği düşülmektedir.

Yapılan bazı çalışmalar da farklı sonuçlar elde edilmiştir. Garip (2010), genç yaştaki babaların daha çok otoriter tutum sergilediğini tespit etmiştir. Şendoğdu (2000), ileri yaştaki

babaların genç babalara göre daha fazla katı disiplin boyutunu benimsediklerine dikkat çekmektedir.

Alan yazın incelendiğinde yapılan bazı çalışmalarda babanın yaşının tutumlarını etkilemediğine dikkat çekmektedir (Özyürek, 2004). Pekkarakaş (2010), geleneksel ve modern ebeveyn tutumu arasındaki etkileşimde, babanın yaşı hiçbir alt boyuttaki tutumlarını etkilememiştir. Atalay Yalçın (2010), araştırmalarında babaların yaşının çocuk yetiştirme testinin alt boyutlarının hiçbirinde istatistiksel olarak anlamlı farka neden olmadığı bulgusuna ulaşmıştır.

Babaların PARI' dan aldıkları faktör puanlarının eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 8' de gösterilmektedir.

Tablo 8

Araştırmaya Katılan Babaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	s.s	F	p	Anlamlı Farklılık
Aşırı Kontrol	(1) İlkokul Mezunu	43	47,23	10,73	4,46	,004*	1>4
	(2) Ortaokul Mezunu	44	44,81	9,22			
	(3) Lise Mezunu	112	42,61	9,27			
	(4) Üniversite Mezunu	116	41,18	10,43			
Demokratik Tutum	(1) İlkokul Mezunu	43	27,48	4,30	,765	,514	
	(2) Ortaokul Mezunu	44	27,38	3,91			
	(3) Lise Mezunu	112	26,77	4,01			
	(4) Üniversite Mezunu	116	27,54	4,12			
Katı Disiplin	(1) İlkokul Mezunu	43	40,13	7,30	2,33	,074	
	(2) Ortaokul Mezunu	44	37,86	8,50			
	(3) Lise Mezunu	112	37,52	8,74			
	(4) Üniversite Mezunu	116	36,14	8,88			

* $p \leq ,05$

Tablo 8'e bakıldığında, babaların PARI aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanlar eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=4,46$; $p\leq,05$). Buna göre, babaların

aşırı kontrol faktöründe eğitim durumlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda ilkokul mezunu olan babalar ile üniversite mezunu babalar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, ortalama puanlara göre en yüksek ortalamaya ilkokul mezunu babaların ($\bar{x}$=47,23), sahip olduğu en düşük ortalamaya üniversite mezunu babaların ($\bar{x}$=41,18) sahip olduğu görülmektedir.

Babaların PARI demokratik tutum faktöründen aldıkları puanlar eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (F=,765; p>,05). Demokratik Tutum faktöründe eğitim durumlarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Babaların PARI katı disiplin faktöründen aldıkları puanlar eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (F=2,33; p>,05). Katı Disiplin faktöründe eğitim durumlarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan babaların eğitim durumlarına göre sonuçları incelendiğinde demokratik ve katı disiplin faktörü babanın eğitim durumundan etkilenmezken, aşırı kontrol faktörü babanın eğitim durumundan etkilenmektedir. İlkokul mezunu babaların üniversite mezunu babalara göre aşırı kontrollü ebeveyn tutumuna sahip olduğu görülmektedir. Eğitim ile birlikte bilgi, birikim ve tutumları da değişmektedir. Babaların eğitim durumu artıkça olaylara bakış açısı değişmekte ve farklı açılardan değerlendirebilme yetenekleri artmaktadır. Özyürek ve Şahin (2005) çalışmalarında, üniversite mezunu olan babaların aşırı koruyuculuk ve katı disiplin tutumlarının diğer eğitim kademelerinden mezun olan babalara göre daha düşük puan aldıkları belirlenmiştir. Durmuş (2006) araştırmasında babaların eğitim seviyeleri arttıkça aşırı kontrol ve katı disiplin tutumlarında azalma meydana geldiği, ilkokul ve altında eğitim durumuna sahip babaların ise lehine sonuçlanarak daha katı disiplinli ve aşırı kontrollü ebeveyn tutumu sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlardan farklı olarak eğitim durumu arttıkça aşırı kontrol çocuk yetiştirme tutumlarının arttığı sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur. Karabulut Demir (2007) araştırmasında babaların eğitim düzeyi arttıkça aşırı kontrol tutumlarının ve demokratik tutumlarının da arttığı

sonucuna ulaşmıştır. Garip (2010), eğitim seviyesi yükseldikçe demokratik tutumun doğru orantılı bir şekilde arttığı otoriter tutumun ise ters orantılı olduğu sonucu dikkat çekmektedir. Deniz (2020) ve Lipowska, Łada-Maśko ve Lipowski (2021) araştırmalarında, babaların eğitim düzeyinin çocuk yetiştirme tutumu üzerinde hiçbir önemi olmadığı sonucuna ulaşılması araştırma sonuçlarından farklılık göstermektedir Yapılan çalışmalarda eğitim durumundaki artış ile beraber demokratik tutumun da artması beklenmektedir. Ancak babaların geleneksel ve ataerkil yapısından kaynaklı olarak tek otorite figürü olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Günümüzdeki babaların çoğunlukla, geleneksel aile modellerinde büyümüş olmaları etkili olmaktadır (Cabrera vd., 2000 , Crespi & Ruspini 2015).

Babaların PARI' dan aldıkları faktör puanlarının sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9

Araştırmaya Katılan Babaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Çocuk Sayısı	n	$\bar{x}$	s.s	F	p	Anlamlı Farklılık
Aşırı Kontrol	(1) 1 Çocuk	52	42,09	9,83	,366	,694	
	(2) 2 Çocuk	143	42,95	10,23			
	(3) 3 Çocuk veya üzeri	120	43,51	10,03			
Demokratik Tutum	(1) 1 Çocuk	52	27,57	3,74	3,20	,042*	1>3
	(2) 2 Çocuk	143	27,73	4,05			
	(3) 3 Çocuk veya üzeri	120	26,50	4,16			
Katı Disiplin	(1) 1 Çocuk	52	37,26	8,92	,294	,746	
	(2) 2 Çocuk	143	37,08	8,25			
	(3) 3 Çocuk veya üzeri	120	37,89	9,00			

* $p \leq ,05$

Tablo 9'a bakıldığında, babaların PARI aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanlar sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (F=,694; p>,05). Aşırı Kontrol faktöründe çocuk sayısının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Babaların PARI demokratik tutum faktörü sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=3,20; p≤,05). Buna göre, babaların demokratik tutum faktörü üzerinde sahip oldukları çocuk sayısının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 2 çocuğa sahip olan babalar ile 3 çocuk veya üzerine sahip olan babalar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, 2 çocuğa sahip olan babaların ortalaması ($\bar{x}$=27,73), 3 çocuk veya üzerine sahip olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=26,50) daha yüksektir.

Babaların PARI katı disiplin faktöründen aldıkları puanlar sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (F=,294; p>,05). Çalışmaya göre, babaların katı disiplin faktöründe çocuk sayısının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan babaların sahip oldukları çocuk sayısına göre sonuçları incelendiğinde aşırı kontrol ve katı disiplin faktörünü babaların ebeveyn tutumlarını etkilememektedir. Diğer yandan çocuk sayısının demokratik ebeveyn tutumunu etkilediği çocuk sayısı arttıkça demokratik tutumun azaldığı, çocuk sayısı azaldıkça ebeveynlerin daha çok demokratik tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Özyürek ve Tezel Şahin (2005), çalışmalarında çocuk sayısı arttıkça babaların katı disiplin tutumlarının arttığı ve babaların demokratik tutumlarının azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Uygun ve Kozikoğlu (2020) çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin demokratik tutumlarının azaldığını bulmuşlardır. Kurt ve Özyürek (2021) araştırmalarında çocuk sayısında meydana gelen artışın babaların demokratik tutumlarını olumsuz etkilediğini ve üç ve üzeri çocuğa sahip olan babaların, bir ve iki çocuğa sahip olan babalara göre demokratik tutumlarının düşük olması sonucu araştırmamızın bulgularını desteklemektedir. Yıldızbaş (2019), araştırmasında anne babaların sahip oldukları çocuk

sayısının tutumları üzerinde etkili olduğu ve 4 çocuğa sahip olan anne ve babalara göre 2 çocuğa sahip anne babaların daha fazla demokratik tutum benimsediği görülmüştür.

Lawton, (1992), çocuk sayısının artması kardeşler arasında rekabetin artmasına ve aile bağlarının zayıflamasına yol açtığına dikkat çekmektedir. Babaların çalışma hayatının yoğunluğu, artan çocuk sayısı ile sorumluluğunda beraberinde artması onların demokratik tutumdan uzaklaşmasına sebep olabilmektedir. Ulu (2018), çocuk sayısının artmasıyla, babaların otoriter ebeveyn tutumunda da artış meydana gelmesinin üzerine dikkatleri çekmiştir. Araştırmanın sonucundan farklı olarak Çelik, Halmatov ve Sarıçam (2012) araştırmasında, çocuk sayısının ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Babaların PARI' dan aldıkları faktör puanlarının çocukların doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 10' da gösterilmektedir.

Tablo 10

Araştırmaya Katılan Babaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Çocukların Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Doğum Sırası	n	$\bar{x}$	s.s	F	p	Anlamlı Farklılık
Aşırı Kontrol	(1) Birinci Çocuk	141	43,01	10,58	,002	,999	
	(2) Ortanca Çocuk	97	42,98	9,82			
	(3) Son Çocuk	77	43,09	9,55			
Demokratik Tutum	(1) Birinci Çocuk	141	28,07	3,72	8,62	,000*	1>3 2>3
	(2) Ortanca Çocuk	97	27,23	3,92			
	(3) Son Çocuk	77	25,72	4,49			
Katı Disiplin	(1) Birinci Çocuk	141	37,55	8,87	,216	,806	
	(2) Ortanca Çocuk	97	36,95	8,30			
	(3) Son Çocuk	77	37,76	8,70			

*p ≤ ,05

Tablo 10'a bakıldığında, babaların PARI aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanlar çocuklarının doğum sırasına göre anlamlı farklılık göstermemektedir (F=,002; p>,05). Babaların aşırı kontrol faktöründe araştırmaya katılan çocukların doğum sırasının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Babaların PARI demokratik tutum faktörü araştırmaya katılan çocukların doğum sırası değişkeni ile anlamlı farklılık göstermektedir (F=8,62; p≤,05). Babaların demokratik tutum faktörü üzerinde çocukların doğum sırasının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda birinci sırada dünyaya gelen çocukların babaları ile son sırada dünyaya gelen çocukların babaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca Scheffe karşılaştırma testi sonucunda ortanca sırada dünyaya gelen çocukların babaları ile son sırada dünyaya gelen çocukların babaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ortalama puanlara göre; birinci sırada dünyaya gelen çocukların babaların ortalaması ($\bar{x}$=28,07), son sırada dünyaya gelen çocuğa sahip olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=25,72) daha yüksektir. Ayrıca, ortalama puanlara göre; ikinci sırada dünyaya gelen çocukların babaların ortalaması ($\bar{x}$=27,23), son sırada dünyaya gelen çocuğa sahip olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=25,72) daha yüksektir.

Babaların PARI katı disiplin faktöründen aldıkları puanlar çocuklarının doğum sırasına değişkeni ile anlamlı farklılık göstermemektedir (F=,216; p>,05). Babaların katı disiplin faktöründe araştırmaya katılan çocukların doğum sırasının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan babaların çocukların doğum sırasına göre ebeveyn tutumları incelendiğinde, aşırı kontrol ve katı disiplin faktörlerini etkilemediği sonucuna ulaşılırken, demokratik tutum faktörünün çocukların doğum sırasından etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalarda Şendoğdu'nun (2000) çocuğun doğum sırasının babaların tutumları üzerinde etkili olduğunu saptanmıştır. Babaların birinci ve ortanca çocuğa, son doğan çocuğa oranla daha yüksek demokratik tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Aydın Kılıç (2016), benzer sonuçlar elde etmiştir ve birinci sırada çocuğu

olan babaların, ilk kez baba olmanın verdiği heyecanla tutumlarının yüksek olmasının katılımı artırdığı sonucuna varmıştır. Babaların ilk çocuklarına karşı heyecanları, onları yetişkin olarak görmeleri, ilgi ve sevgiyi sınırsız vermeleri ortanca çocukta tutumlarının oturması demokratik tutumları üzerinde etkili olmaktadır. Son çocukta sorumlulukların artmasından kaynaklı olarak daha katı sert bir tutum benimsendiği düşünülmektedir. Özyürek (2004), babaların ebeveyn tutumlarının çocuğun doğum sırasından etkilendiği, sonuncu doğan çocuğa daha önceki doğan çocuklara oranla katı disiplin tutum sergilemesine dikkat çekmiştir. Ng, Mofrad ve Uba (2014) çalışmalarında, babaların ilk doğan çocuğa, son doğan çocuğa oranla daha fazla aşırı kontrol ebeveyn tutumu gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Babaların PARI' dan aldıkları faktör puanlarının araştırmaya katılan çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ilişkisiz örneklem t-testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 11' de gösterilmektedir.

Tablo 11

Araştırmaya Katılan Babaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Çocuk Cinsiyetine Göre İlişkisiz Örneklem t-Testi Sonuçları

Faktörler	Çocuk Cinsiyeti	n	$\bar{x}$	s.s	t	sd	p
Aşırı Kontrol	Kız	144	42,90	9,30	,187	313	,852
	Erkek	171	43,12	10,71			
Demokratik Tutum	Kız	144	27,08	4,04	,630	313	,529
	Erkek	171	27,37	4,11			
Katı Disiplin	Kız	144	37,47	8,34	,094	313	,925
	Erkek	171	37,38	8,90			

*p ≤ ,05

Tablo 11 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların PARI aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanlar [$t_{(313)}$ = ,187; p >,05], PARI demokratik tutum faktöründen aldıkları puanlar [$t_{(313)}$ = ,630; p>,05] ve PARI katı disiplin faktöründen aldıkları puanlar [$t_{(313)}$=,094; p>,05] araştırmaya katılan çocukların cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan babaların çocuk cinsiyetine göre ebeveyn tutumları incelendiğinde aşırı kontrol boyutu, demokratik tutum boyutu ve katı disiplin boyutunu etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Pekkarakaş (2010), Gökmen Korbek (2019), Özdemir (2019), Kurt ve Özyürek (2021) yaptıkları çalışmalarda bulguları destekler nitelikte sonuçlar elde etmiş olup, babaların çocuk yetiştirme tutumlarının çocuğun cinsiyetinden etkilenmediği saptanmıştır. Aynı şekilde İnci ve Deniz (2015) ve Uyanık Balat (2007) babaların çocuk yetiştirme tutum puanlarının çocuğun cinsiyetine göre etkilenip etkilenmediğini test etmiş ve anlamlı düzeyde farklılık göstermediği belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde babaların geleneksel ebeveyn tutumlarından uzak oldukları düşünülmektedir. Modern çağ ile babaların çocuğun hayatındaki öneminin anlaşılması üzerine birçok şekilde (televizyon, internet, konferans vb.) babaların bilgilendirilmesi, babanın çocuğun cinsiyetine bakmadan hayatına dahil olması üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

"Büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" ilişkin elde edilen bulgular ve tartışma:

Çalışmaya katılan büyükbabaların "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)''nden aldıkları puanların demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için parametrik testler uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

Büyükbabaların PARI' dan aldıkları faktör puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 12'de gösterilmektedir.

Tablo 12

Araştırmaya Katılan Büyükbabaların PARI Faktör Puanlarının Yaşlarına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Yaş	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Aşırı Kontrol	(1) 50 ve altı	16	39,38	5,48	2,804	0,017*	6 >1 3 >1
	(2) 51-55	33	44,64	10,57			
	(3) 56-60	72	46,51	9,01			
	(4) 61-65	56	42,09	10,55			
	(5) 66-70	68	45,74	10,63			
	(6) 71 ve üzeri	70	46,91	10,95			
Demokratik Tutum	(1) 50 ve altı	16	26,06	3,66	0,307	0,909	
	(2) 51-55	33	26,55	3,39			
	(3) 56-60	72	27,08	4,00			
	(4) 61-65	56	26,68	3,71			
	(5) 66-70	68	26,99	3,87			
	(6) 71 ve üzeri	70	26,56	4,31			
Katı Sıkı Disiplin	(1) 50 ve altı	16	36,94	4,77	1,782	0,116	
	(2) 51-55	33	41,03	10,01			
	(3) 56-60	72	41,21	10,39			
	(4) 61-65	56	37,04	9,85			
	(5) 66-70	68	40,04	8,77			
	(6) 71 ve üzeri	70	40,61	9,40			

Tablo 12'ye bakıldığında, büyükbabaların PARI aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür ($F=2,80$; $p \leq ,05$). Buna göre, büyükbabaların aşırı kontrolünün yaşlarına göre anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 71 yaş ve üzeri olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=46,91), 50 yaş ve altı olanların ortalamasından ($\bar{x}$=39,38) daha yüksektir. Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 56-60 yaş arası olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=46,51), 50 yaş ve altı olanların ortalamasından ($\bar{x}$=39,38) daha yüksektir.

Büyükbabaların PARI demokratik tutum faktöründen aldıkları puanların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=0,30; p>,05). Buna göre, büyükbabaların demokratik tutum da yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Büyükbabaların PARI katı sıkı disiplin faktöründen aldıkları puanların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=0,30; p>,05). Buna göre, büyükbabaların katı sıkı disiplinlerinde yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan büyükbabaların yaşlarına göre sonuçları incelendiğinde demokratik tutum faktörünün ve katı disiplin faktörünün büyükbabanın yaşından etkilenmediği, aşırı kontrol faktörünün ise 71 ve üzeri büyükbabaların ve 56-60 yaş arasındaki büyükbabaların 50 yaş altı büyükbabalara göre daha yüksek puan aldığı belirlenmektedir. İleri yaşa sahip büyükbabaların aşırı kontrol tutum sergilemesi, kuşak farkından ve ortak bir iletişim kurulamamasından kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Simons, Whitbeck, Conger, ve Wu, (1991), yaptıkları araştırma da büyük ebeveynlerin şimdiki nesille göre da fazla kontrolcü ve cezalandırıcı ebeveynlik yaptığı sonucuna ulaşmıştır. Canatan (2020) çalışmasında yaşlı ebeveynlerin genç ebeveynlere göre aşırı kontrollü çocuk yetiştirme tutumu benimsediği, genç ebeveynlerin ise daha demokratik tutum benimsemesi sonucuna dikkat çekmiştir. Büyükbabaların torunları ile geçirdikleri zamana ilişkin tutumlarında ise Cherlin Furstenberg (1985) tarafından yapılan araştırma da genç büyükbabaların torunlarına daha aktif ve bağlı olduklarını ancak 65 yaşın üzerindeki büyükbabaların daha mesafeli ve katı olma eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Büyükbabaların PARI' dan aldıkları faktör puanlarının eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 13'te gösterilmektedir.

Tablo 13

Araştırmaya Katılan Büyükbabaların PARI Faktör Puanlarının Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

		n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Aşırı Kontrol	(1) Okur Yazar Değil	35	47,00	12,16	7,003	0,002*	1 >6
	(2) Okur Yazar	19	40,84	10,55			
	(3) İlkokul Mezunu	150	46,63	9,81			
	(4) Ortaokul Mezunu	43	45,21	10,12			
	(5) Lise Mezunu	52	43,25	9,67			
	(6) Üniversite Mezunu ve üzeri	16	37,12	7,00			
Demokratik Tutum	(1) Okur Yazar Değil	35	26,23	3,87	0,765	0,576	
	(2) Okur Yazar	19	26,74	4,29			
	(3) İlkokul Mezunu	150	26,94	3,58			
	(4) Ortaokul Mezunu	43	26,98	4,35			
	(5) Lise Mezunu	52	26,12	4,01			
	(6) Üniversite Mezunu ve üzeri	16	27,88	4,73			
Katı Sıkı Disiplin	(1) Okur Yazar Değil	35	43,69	12,55	2,749	0,019*	1 >6
	(2) Okur Yazar	19	36,58	10,15			
	(3) İlkokul Mezunu	150	40,35	9,18			
	(4) Ortaokul Mezunu	43	39,65	8,45			
	(5) Lise Mezunu	52	38,67	9,17			
	(6) Üniversite Mezunu ve üzeri	16	34,94	4,73			

Tablo 13'e bakıldığında, büyükbabaların PARI aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanların eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=7,00; $p \leq ,05$). Buna göre, büyükbabaların aşırı kontrolünün eğitim durumlarına göre anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda okur yazar olmayan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=47,00), üniversite mezunu ve üzeri olanların ortalamasından ($\bar{x}$=37,12) daha yüksektir.

Büyükbabaların PARI demokratik tutum faktöründen aldıkları puanların eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=0,76; p> ,05). Buna göre,

büyükbabaların demokratik tutum da eğitim durumlarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Büyükbabaların PARI katı sıkı disiplin faktöründen aldıkları puanların eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=2,74; p ≤ ,05). Buna göre, büyükbabaların katı sıkı disiplininin eğitim durumlarına göre anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda okur yazar olmayan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=43,69), üniversite mezunu ve üzeri olanların ortalamasından ($\bar{x}$=34,94) daha yüksektir.

Araştırmaya katılan büyükbabaların eğitim durumlarına göre sonuçları incelendiğinde demokratik tutum faktörü büyükbabanın eğitim durumundan etkilenmezken, aşırı kontrol ve katı disiplin faktörü büyükbabanın eğitim durumundan etkilenmektedir. Okur yazar olmayan büyükbabaların üniversite ve üzeri dereceden mezun olan büyükbabalara göre aşırı kontrollü ve katı disiplinli ebeveyn tutumuna sahip olduğu görülmektedir. Eğitim öncelikle bireylerin tutumlarını, inançlarını ve değer yargılarını değiştirmektedir (Kurt, 2011). Yapılan araştırmalar incelendiğinde düşük gelirli ebeveynlerin eğitim düzeylerinin de düşük olduğu ve çocuk yetiştirirken uyguladıkları ebeveyn tutumlarının da daha çok disiplin edici ve ceza verici bir tutum olduğu dikkat çekmektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe hayat şartları ve sosyoekonomik durum da iyileşme olduğunda ebeveynlik tutumlarının da olumlu etkileneceği düşünülmektedir. Bornstein ve Zlotnik (2008) eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin demokratik tutum sergilediği, eğitim düzeyi azaldıkça otoriter tutum algılarının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Campbell ve Gilmore (2007), büyükbabaların eğitim düzeyi arttıkça uyguladıkları otoriter tutumun azaldığını saptamıştır. Hazer (2012) ergenler ile yaptığı çalışma da eğitim düzeyi azaldıkça büyükbabaların tutumları daha sert, ciddi ve katı olma eğilimi gösterdiği, lise ve üzeri eğitim düzeyindeki büyükbabaların daha düşük eğitim düzeyindeki büyükbabalara göre daha esprili bir tutum sergilediği sonucu da araştırmamızı destekler niteliktedir.

Büyükbabaların PARI' dan aldıkları faktör puanlarının sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 14' te gösterilmektedir.

Tablo 14

Araştırmaya Katılan Büyükbabaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Çocuk Sayısı	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Aşırı Kontrol	(1) 2 ve altı	35	42,20	9,46	7,349	<0,001*	3 >1 3 >2
	(2) 3	82	42,28	9,25			
	(3) 4 ve üzeri	198	46,76	10,50			
Demokratik Tutum	(1) 2 ve altı	35	27,03	3,22	0,315	0,730	
	(2) 3	82	26,98	4,28			
	(3) 4 ve üzeri	198	26,63	3,85			
Katı Disiplin	(1) 2 ve altı	35	37,77	9,22	5,450	0,005*	3 >1 3>2
	(2) 3	82	37,49	8,85			
	(3) 4 ve üzeri	198	41,19	9,66			

Tablo 14'e bakıldığında, büyükbabaların PARI aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanların kaç çocuk sahibi olduğuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=7,34; p ≤ ,05). Buna göre, büyükbabaların aşırı kontrolünün kaç çocuk sahibi olduğuna göre anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 4 ve üzeri çocuk sahibi olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=46,76), 2 ve altı çocuk sahibi olanların ortalamasından ($\bar{x}$=42,20) daha yüksektir. Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 4 ve üzeri çocuk sahibi olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=46,76), 3 çocuk sahibi olanların ortalamasından ($\bar{x}$=42,28) daha yüksektir.

Büyükbabaların PARI demokratik tutum ve eşitlik tanıma faktöründen aldıkları puanların kaç çocuk sahibi olduklarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=0,73; p> ,05). Buna göre, büyükbabaların demokratik tutum ve eşitlik tanımalarında kaç çocuk sahibi olduklarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Büyükbabaların PARI katı sıkı disiplin faktöründen aldıkları puanların kaç çocuk sahibi olduğuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=7,34; p ≤ ,05). Buna göre, büyükbabaların katı sıkı disiplininin kaç çocuk sahibi olduğuna göre anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 4 ve üzeri çocuk sahibi olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=41,19), 2 ve altı çocuk sahibi olanların ortalamasından ($\bar{x}$=27,77) daha yüksektir. Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 4 ve üzeri çocuk sahibi olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=41,19), 3 çocuk sahibi olanların ortalamasından ($\bar{x}$=37,49) daha yüksektir.

Araştırmaya katılan büyükbabaların sahip oldukları çocuk sayısına göre sonuçları incelendiğinde demokratik tutumları sahip oldukları çocuk sayısından etkilenmemektedir. Diğer yandan büyükbabaların sahip oldukları çocuk sayısı aşırı kontrol ve katı disiplin ebeveyn tutumları üzerinde etkili olmaktadır. Çocuk sayısı arttıkça aşırı kontrol ve katı disiplin ebeveyn tutumları artmaktadır. 4 ve üzeri çocuğa sahip olan büyükbabaların 3 ve 2 çocuğa sahip büyükbabalara göre daha kontrolcü ve katı disiplinli olduğu söylenilebilir. Geleneksel dönemde babanın otorite olması ve onların sert ve disiplin uygulamaları üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Çocuk sayısı arttıkça ihtiyaçların artması ve ebeveynlerin sabırlarında azalma meydana gelmesi tutumları üzerinde etkili olabilmektedir. Aydoğan Arslan (2017), çocuk sayısı arttıkça anne babaların otoriter tutumlarının arttığı ve Er Gazeloğlu (2000), üçten daha fazla çocuğa sahip olan ebeveynlerin otoriter tutum sergileme oranlarının yüksek olduğu, büyük ebeveynlerin tutumları ile babaların kendi tutumları arasında benzerlik olduğu sonucu araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir.

Büyükbabaların PARI' dan aldıkları faktör puanlarının çocukların doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 15' te gösterilmektedir.

Tablo 15

Araştırmaya Katılan Büyükbabaların PARI Ölçeği Faktör Puanların Çocukların Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Doğum Sırası	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Aşırı Kontrol	(1) Birinci çocuk	69	44,43	9,41	7,349	<0,001	3 >2
	(2) Ortanca Çocuk	85	44,38	10,60			
	(3) Son Çocuk	161	45,75	10,49			
Demokratik Tutum	(1) Birinci çocuk	69	27,12	3,68	0,315	0,730	
	(2) Ortanca Çocuk	85	26,59	3,65			
	(3) Son Çocuk	161	26,71	4,12			
Katı Disiplin	(1) Birinci çocuk	69	38,74	8,70	5,450	0,005	3 >1
	(2) Ortanca Çocuk	85	39,21	9,90			
	(3) Son Çocuk	161	40,66	9,68			

Tablo 15'e bakıldığında, büyükbabaların PARI aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanların çocuğunun doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=7,34; p ≤ ,05). Buna göre, büyükbabaların aşırı kontrolünün çocuğunun doğum sırasına göre anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda son sırada dünyaya gelen çocukların büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=45,75), orta sırada dünyaya gelen çocuğa sahip olan büyükbabaların ortalamasından ($\bar{x}$=44,38) daha yüksektir.

Büyükbabaların PARI demokratik tutum faktöründen aldıkları puanların çocuğunun doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=0,70; p > ,05). Buna göre, büyükbabaların demokratik tutumun da çocuğunun doğum sırasının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Büyükbabaların PARI aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanların çocuğunun doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=5,45; p ≤ ,05). Buna göre, büyükbabaların aşırı kontrolünün çocuğunun doğum sırasına göre anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan

Scheffe karşılaştırma testi sonucunda son sırada dünyaya gelen çocukların büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=40,66), birinci sırada dünyaya gelen çocuğa sahip olan büyükbabaların ortalamasından ($\bar{x}$=38,74) daha yüksektir.

Araştırmaya katılan büyükbabaların çocukların doğum sırasına göre ebeveyn tutumları incelendiğinde, demokratik tutum faktörünün etkilemediği sonucuna ulaşılırken, aşırı kontrol ve katı disiplin faktörlerinin çocukların doğum sırasından etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Büyükbabalar sonuncu doğan çocuğa; ilk doğan çocuğa göre daha fazla katı disiplin uyguladığı ve ortanca çocuğa göre daha fazla aşırı kontrole ilişkin tutum sergilendiği sonucuna ulaşılmıştır.

Son sırada dünyaya gelen çocuklara daha fazla korumacı ve disiplinli tutum sergilenmesinin sebebi büyük ebeveynlerin yaş, tecrübe ve ilgi isteklerinde değişim meydana gelmesi olabilir. Özyürek ve Tezel Şahin (2005), 3. veya daha sonraki sırada doğan çocuğun evdeki en küçük çocuk olmasından dolayı daha korumacı yetiştirilirken, artan çocuk sayısı ile ebeveynlerin sabır düzeyinin azalması katı disiplinin artmasına sebep olduğu sonucuna ulaşması çalışmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Tutum ve davranışların kuşaktan kuşağı aktarılabileceği düşünüldüğünde ebeveynlerin sergilediği tutumlar büyük ebeveynlerinden gözlemledikleri ya da maruz kaldıkları tutumlar olabilmektedir. Atalay Yalçın (2010), kalabalık ailede dünyaya gelen ebeveynlerin kendi çocuklarına daha kontrolcü bir tutum sergileme eğiliminde olduğu ve ilk sırada ve ikinci sırada dünyaya gelen anne ve babalara daha fazla kontrolcü ve katı disiplinli bir tutum uygulandığı sonucuna ulaşması çalışmamızdan farklı sonuç elde etmektedir. Büyükbabaların aile içinde otorite figürü olması ve babalarında kendisinden sonraki ailedeki otoriteyi devam ettirmesinden kaynaklı olarak daha sert ve disiplin içerine bir yetiştirme tutumu sergilemesi etkili olabilmektedir (Kılıçaslan, 2001).

"Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?" ilişkin elde edilen bulgular ve tartışma:

Çalışmaya katılan babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)" nin faktör ve toplam puanlarının normal dağılım sergilediği için parametrik testler kullanılmıştır. Buna göre babalar ve büyükbabaların aldıkları puanları arasında karşılaştırma yapmak için ilişkisiz örneklem t-testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 16'da gösterilmektedir.

Tablo 16

Araştırmaya Katılan Babaların ve Büyükbabaların PARI Ölçeğine Göre İlişkisiz Örneklem t-Testi Sonuçları

Faktörler	Grup	n	$\bar{x}$	s.s	T	sd	P
Aşırı Kontrol	Baba	315	43,02	10,07	2,54	628	,011*
	Büyükbaba	315	45,08	10,28			
Demokratik Tutum	Baba	315	27,24	4,07	2,29	628	,022*
	Büyükbaba	315	26,48	4,15			
Katı Disiplin	Baba	315	37,42	8,64	3,36	628	,001*
	Büyükbaba	315	39,84	9,54			

*$p \leq ,05$

Tablo 16 incelendiğinde, araştırmaya katılan büyükbabalar ile babalar arasında PARI Ölçeği aşırı kontrol faktöründen aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t_{(628)}$ = 2,54; $p \leq ,05$). Ortalama puanlar karşılaştırıldığında, büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$= 45,08), babaların ortalamasından ($\bar{x}$= 43,02) daha yüksektir.

Araştırmaya katılan büyükbabalar ile babalar arasında PARI Ölçeği demokratik tutum faktöründen aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t_{(628)}$ = 2,29; $p \leq ,05$). Ortalama puanlar karşılaştırıldığında, babaların ortalaması ($\bar{x}$= 27,24), büyükbabaların ortalamasından ($\bar{x}$= 26,48) daha yüksektir.

Araştırmaya katılan büyükbabalar ile babalar arasında PARI Ölçeği katı disiplin faktöründen aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t_{(628)}$ = 3,47; p ≤ ,05). Ortalama puanlar karşılaştırıldığında, büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$= 39,84), babaların ortalamasından ($\bar{x}$= 37,42) daha yüksektir.

Araştırma kapsamında alınan puanlar incelendiğinde babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve aşırı kontrol ve katı disiplin faktörlerinde büyükbabaların daha yüksek puan aldıkları, demokratik tutum faktöründe babaların daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Geleneksel aile yapısı genellikle geniş aile tipinde olmakta ve baba ile çocuk arasındaki ilişki ve iletişim doğrudan olmamaktadır. Bu etkileşimin ise ebeveynin otoritesi ile gerçekleştiği düşünülmektedir. Büyük ebeveynlerin aşırı kontrollü ve katı disiplinli tutum sergilemesi üzerinde geleneksel aile yapısının, kültürün ve gelenek göreneklerin etkilisi olduğu söylenebilir. Geçmişten günümüze ebeveyn tutum ve davranışlarında sosyokültürel yapı ile birlikte değişim meydana geldiği ve günümüzde modernleşme, değişen teknoloji vb. ile birlikte babaların çocuklarına daha demokratik tutum sergiledikleri sonucuna ulaşılabilir.

Jung ve Honig (2000) yaptıkları çalışma da babaların, büyükbabaların tutumlarına benzer tutum sergilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak büyükbabaların daha katı tutum benimsediği babaların ise daha demokratik tutum benimsedikleri tespit edilmiştir. Babaların tutumlarının şekillenmesinde sadece kendi ebeveynlerinin tutumlarının etkili olmadığı çevrenin de etkili olduğu ve babaların günümüzde daha kabul edici ve çocuklara esnek davrandığı araştırmanın sonuçlarındandır. Williams ve ark. (2013) yaptıkları çalışma da bulguyu destekler nitelikte olup geçmişte babalık tutumlarının otorite, disiplin ve ceza üzerine kurulu olduğunu ancak günümüzde bu tutumlarda bir değişimin meydana geldiği ve geleneksel otorite anlayışının yerini iletişim, ilgi ve ilişkiye bıraktığı sonucuna ulaşmışlardır. Canatan (2020) yaptığı çalışma da modern aile yapısına sahip olan babaların, geleneksel aile yapısına sahip olan büyükbabalara göre daha çok demokratik ebeveyn tutum benimsediği sonucuna ulaşmıştır.

"Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" a İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Tartışma:

Araştırma sorusu kapsamında, babaların çocuk yetiştirme tutumları ile büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için babaların PARI ölçek faktör ve toplam puanları ile büyükbabaların PARI ölçek faktör ve toplam puanları arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar Tablo 17'de gösterilmektedir.

Tablo 17

Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Büyükbabaların Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	Büyükbaba PARI Ölçeği		
Baba PARI Ölçeği	Aşırı Kontrol	Demokratik Tutum	Katı Disiplin
Aşırı Kontrol	,48**	,09	,45**
Demokratik Tutum	,18	,32**	,05
Katı Disiplin	,40**	,04	,45**

**p≤,01; *p≤,05

Tablo 17 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği aşırı kontrol faktörü ile büyükbabaların PARI Ölçeği aşırı kontrol faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,48; p≤ ,01) ve PARI katı disiplin faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,45; p≤,01) bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği demokratik tutum faktörü ile büyükbabaların PARI Ölçeği demokratik tutum faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,32; p≤,01) bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği katı disiplin faktörü ile büyükbabaların PARI Ölçeği aşırı kontrol faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,40; p≤,01) ve PARI katı disiplin faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,45; p≤,01) bulunmuştur.

Araştırma kapsamında alınan puanlar incelendiğinde babaların çocuk yetiştirme tutumları ile büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Babaların aşırı kontrol faktörüne ilişkin tutumlarının büyükbabaların aşırı kontrol ve katı disiplin tutumlarıyla ilişkili bulunmaktadır. Babanın demokratik tutumun, büyükbabanın demokratik tutumuyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca babaların katı disipline ilişkin tutum ve davranışlarında büyükbabaların aşırı kontrol ve katı disiplin tutumları ilişkilidir. Çocukluk döneminde ebeveynlerin davranış ve tutumlarından çocukların kolaylıkla etkilendiğini ve ebeveynlerini rol model aldığı bilinmektedir. Baba olduklarında ise çocuklarına nasıl davranması gerektiğini yine rol ve model aldıkları kendi babalarının davranış şekillerini öğrenmekte ve uygulamaktadır. Çocukluk döneminde olumlu baba çocuk ilişkisi olan bireylerin yetişkin olduklarında kendi çocuklarıyla ilişkilerinin olumlu olacağı düşünülmektedir. Goleman (1998)' e göre öfkeli babaların öfkeli çocukları olmaktadır. Karaman (2019), babaların demokratik tutumlarının kendi babalarının demokratik tutumlarından, babaların otoriter ebeveyn tutumlarının kendi babalarının otoriter ebeveyn tutumundan ve babaların koruyucu ebeveyn tutumlarının ise büyükbabanın koruyucu ebeveyn tutumundan etkilendiği sonucuna ulaşması bulguları destekler niteliktedir. Chen ve Kaplan (2004), babaların çocuk yetiştirme tutumlarının büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarına benzerlik gösterdiğini ve çocukluk döneminde olumsuz tutum ile yetişen çocukların baba olduklarında aynı tür olumsuz ebeveynlik tutumlarını gelecekteki çocuklarıyla da kullanmaya devam edeceklerini belirtmektedir. Aydoğan Aslan (2017) çalışmasında, baba ile büyükbabanın tutumları arasında sıkı bir ilişki olduğunu, büyükbabanın çocuk yetiştirirken aşırı baskıcı, sert ve cezalandırıcı bir tutum sergilemesi babanın da kendi çocuğunu yetiştirirken bu tutuma benzer bir tutum sergileyebileceğini saptamıştır. Lawall,Tram ve Kumar (2022), otoriter tutum ile yetişen babaların kendilerinin de çocuklarına otoriter tutum uyguladığı, hoşgörülü tutum ile yetişen babaların çocuklarına hoşgörülü davrandığı saptanırken, demokratik tutum ile yetişen babalar ile onların çocuklarını yetiştirme şekilleri arasında bir ilişki saptanamamıştır. Bu durum olumsuz tutumların modelleme yoluyla aktarılmasından kaynaklanabilmektedir. Yuvacı (2019)

yaptığı çalışmaya göre, babalar büyükbabaların davranış şekillerinden etkilenmekte ve kendi çocuklarına aynı davranışları uygulamaktadır. Gonzalez ve Barnett (2023) yaptıkları araştırma da kendi babalarıyla olumlu ilişki kuran babaların, kendi erkek çocuklarına karşı da daha olumlu tutum benimsedikleri ve çocuklarına daha bağlılıkları olduğu tespit edilmiştir.

Babaların ve Büyükbabaların Babalık Rol Algılarına İlişkin Bulgular ve Tartışma

"Babaların ve büyükbabaların, babalık rol algıları nasıldır?"a ilişkin elde edilen bulgular ve tartışma:

Çalışmaya katılan babaların ve büyükbabaların babalık rol algılarını belirlemek için "Babalık Rolü Algı Ölçeği" nden aldıkları puanların betimsel istatistikleri hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 18' de gösterilmektedir.

Tablo 18

Çalışmaya Katılan Babaların ve Büyükbabaların BRAÖ Puanları Betimsel İstatistikleri

Faktörler	Grup	n	Min.	Max.	Ort.	Ort./Madde Say.	Std.S
Olumlu Algılar (12 Madde)	Baba	315	29	60	50,13	4,18	5,29
	Büyükbaba	315	24	58	47,78	3,98	5,76
Olumsuz Algılar (10 Madde)	Baba	315	11	46	25,22	2,52	6,84
	Büyükbaba	315	11	50	26,87	2,68	6,89
Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı (3 Madde)	Baba	315	4	15	11,58	3,86	2,45
	Büyükbaba	315	3	15	10,69	3,56	2,71
BRAÖ (25 Madde)	Baba	315	63	121	86,93	3,47	8,25
	Büyükbaba	315	58	115	85,35	3,41	9,39

Tablo 18 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların BRAÖ' nin olumlu algılar faktöründen aldıkları puanların ortalaması ($\bar{x}$=50,13) ve standart sapmasının (s.s=5,29) olduğu görülmektedir. Büyükbabaların BRAÖ' nin olumlu algılar faktöründen aldıkları puanların ortalaması ise ($\bar{x}$= 47,78) ve standart sapması (s.s=5,76) olarak bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların BRAÖ'nin olumsuz algılar faktöründen aldıkları puanların ortalaması ($\bar{x}$=25,22) ve standart sapmasının (s.s=6,84) olduğu görülmektedir. Büyükbabaların BRAÖ'nin olumsuz algılar faktöründen aldıkları puanların ortalaması ise ($\bar{x}$= 26,87) ve standart sapması (s.s= 6,89) olarak bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların BRAÖ'nin çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründen aldıkları puanların ortalaması ($\bar{x}$= 11,58) ve standart sapması (s.s= 2,45) olduğu görülmektedir. Büyükbabaların BRAÖ'nin çocuk cinselliğinde babalık rolüne faktöründen aldıkları puanların ortalaması ise ($\bar{x}$=10,69) ve standart sapması (s.s= 2,71) olarak bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların BRAÖ' nin toplamından aldıkları puanların ortalaması ($\bar{x}$= 86,93) ve standart sapması (s.s= 8,25) olduğu görülmektedir. Büyükbabaların BRAÖ' nin toplamından aldıkları puanların ortalaması ise ($\bar{x}$= 85,35) ve standart sapması (s.s= 9,39) olarak bulunmuştur. Babaların ve büyükbabaların babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ve faktörlerine verdikleri yanıtlarına göre aldıkları puanların benzer düzeyde olduğu saptanmıştır. BRAÖ'nden alınabilecek en yüksek puan 125 olduğu için babaların ve büyükbabaların, babalık rolü algılarının iyi olduğu görülmektedir.

Ayrıca, ortalamaların madde sayısına bölünmesi ile oluşan ortalamalara bakıldığında, babaların en yüksek ortalamaya sahip faktörü "Olumlu Algılar" faktörüdür. Büyükbabaların en yüksek ortalamaya sahip olduğu faktör de "Olumlu Algılar" faktörüdür.

Geleneksel aile yapısına sahip ailelerde babaların tek otorite olduğu, kalabalık geniş ailelerde babanın görevinin para kazanmak annenin görevinin ise çocukların her türlü ihtiyaç ve bakımıyla ilgilenirken ev işlerini de yapması gerekmekteydi. Geçmişten günümüze aile hayatında meydana gelen değişimler ile birlikte geleneksel aile yapısının yerini modern ve çekirdek aileler almıştır. Kadınların iş hayatına dahil olması, kırsal bölgeden kente taşınmak gibi etkenler babaların babalık olgusuna yüklediği anlamı ve ailedeki üstlendiği görev ve rollerin farklılaşmasına sebep olmuştur. Temel nedeni toplumsal rollere ilişkin kadın ve

erkek algılarında meydana gelen değişimdir. Kadınların iş hayatına girmesiyle babaların ev işlerine ve çocukların hayatına katılımı artmıştır.

Yaşam koşullarında meydana gelen bu değişimin babaların çocuğu ile iletişim kurmasına ve babalığa dair olumlu algılar geliştirmesine sebep olduğu söylenebilir. Erol ve arkadaşları (2023), yaptıkları çalışma da babaların kendi babalarından öğrendikleri babalığa dair inançları çocuklarıyla kurduğu ilişkisine yansıttığı ve olumlu algıladığı rollerin modern babalığın gelişiminde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda babalık algısının olumlu yönde gelişim gösterildiği sonucuna ulaşılmıştır. Karabulut (2017) ergenlerin babalarıyla yaptığı çalışmasında, kendi babasının babalığa dair inançlarının olumlu olduğu ve çocuklarının hayatına katılımlarının yüksek olduğunu algılayan babaların, ebeveyn olduklarında kendi babalık rolüne ilişkin algılarının da olumlu olduğu söylenebilmektedir. Poulsen, Hazen ve Jacobvitz (2019) kendi babalarıyla olumlu ilişkileri olan babaların, çocuklarının hayatına daha duyarlı olduklarını ve çocuklarına daha kaliteli bakım sunduklarını belirlemiştir.

Kendi babaları ile arasındaki ilişkinin olumlu olduğu, karşılıklı paylaşımlarda bulunabildiği, aralarındaki sevgi ve ilgiyi hisseden babaların, kendi çocuklarına karşı da benzer rol ve tutumları yansıtacağı söylenebilir.

"Babaların babalık rol algısı demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" ilişkin elde edilen bulgular ve tartışma:

Çalışmaya katılan babaların "Babaların Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ)" nden aldıkları puanların demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için parametrik testler uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

Babaların BRAÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 19' da gösterilmektedir.

Tablo 19

Araştırmaya Katılan Babaların BRAÖ Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Yaşlarına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Yaş	n	$\bar{x}$	s.s	F	p	Anlamlı Farklılık
Olumlu Algılar	(1) 21-25 Yaş	12	48,25	3,86	3,13	,015*	3>1
	(2) 26-30 Yaş	46	48,63	6,18			
	(3) 31-35 Yaş	97	51,45	4,69			
	(4) 36-40 Yaş	84	50,22	4,99			
	(5) 41 Yaş ve üzeri	76	49,55	5,63			
Olumsuz Algılar	(1) 21-25 Yaş	12	23,16	3,83	,815	,516	
	(2) 26-30 Yaş	46	25,02	5,92			
	(3) 31-35 Yaş	97	24,67	7,63			
	(4) 36-40 Yaş	84	25,39	7,08			
	(5) 41 Yaş ve üzeri	76	26,17	6,36			
Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı	(1) 21-25 Yaş	12	11,75	1,21	1,22	,300	
	(2) 26-30 Yaş	46	11,47	3,00			
	(3) 31-35 Yaş	97	11,89	2,49			
	(4) 36-40 Yaş	84	11,67	2,41			
	(5) 41 Yaş ve üzeri	76	11,09	2,20			
BRAÖ Toplam	(1) 21-25 Yaş	12	83,16	2,85	1,65	,160	
	(2) 26-30 Yaş	46	85,13	7,77			
	(3) 31-35 Yaş	97	88,02	9,19			
	(4) 36-40 Yaş	84	87,29	8,96			
	(5) 41 Yaş ve üzeri	76	86,81	6,66			

* $p \leq ,05$

Tablo 19'a bakıldığında, babaların BRAÖ olumlu algılar faktörü yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=3,13; p≤,05). Buna göre, babaların BRAÖ olumlu algılar faktörü üzerinde yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 31-35 yaşındaki babalar ile 21-25 yaşında olanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, 31-35 yaşında olanların ortalaması ($\bar{x}$=51,45), 21-25 yaşında olanların ortalamasından ($\bar{x}$=48,25) daha yüksektir.

Babaların BRAÖ olumsuz algılar (F=,815; p>,05), BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı (F=1,22; p>,05) ve BRAÖ toplam puanları (F=1,65; p>,05) yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Araştırmanın bulgusu incelendiğinde 31-35 yaşında olanların, 21-25 yaşında olanlara göre daha olumlu bir babalık rolüne sahip olduğu söylenebilir. Genç yaşta baba olan erkeklerin evlilik hayatlarının ve iş şartlarının tam oturmaması, kariyerlerinin önünde çocuklarını engel olarak görmeleri, stres ve çatışmayı kontrol edememeleri gibi etmenlerin babalık rollerini gerçekleştirmelerinde zorlanmalarına sebep olduğu düşünülebilir. Yaşları ilerledikçe babaların olgunluk ve tecrübe kazanmaları, evlilik ve iş hayatındaki problemlerin çözülmesi babalık rollerine ilişkin algılarının olumlu yönde olmasına fırsat sağlayabilir. Gönül (2021) çalışmasında 31-34 yaş grubundaki babaların 25-30 yaş grubundaki babalara göre babalık rolü algılarının daha yüksek olduğu sonucu araştırmamızın bulgularını desteklemektedir. Gültekin Akduman ve Türkoğlu (2013), baba olma yaşı arttıkça babalık rolü algısının arttığını tespit etmesi araştırmamızın bulgusunu desteklemektedir.

Alan yazın incelendiğinde yapılan çalışmalarda babaların sahip oldukları babalık rolü algısının yaşlarından etkilenmediği sonucuna varılmıştır. Gül (2019), babanın yaşının babalık rolü algısı üzerinde bir etken olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Şalcı (2020), Deleş ve Kaytez (2020), Telli ve Özkan (2016)'da araştırmalarında babaların yaş faktörünün babalık rolü algılarını etkilemediği sonucuna ulaşmıştır

Babaların BRAÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 20' de gösterilmektedir.

Tablo 20

Araştırmaya Katılan Babaların BRAÖ Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	s.s	F	p	Anlamlı Farklılık	
Olumlu Algılar	(1) İlkokul Mezunu	43	49,41	6,31	2,48	,061		
	(2) Ortaokul Mezunu	44	51,04	5,10				
	(3) Lise Mezunu	112	49,27	5,02				
	(4) Üniversite Mezunu	116	50,87	5,10				
Olumsuz Algılar	(1) İlkokul Mezunu	43	28,06	6,34	8,13	,000*	1>4	2>4
	(2) Ortaokul Mezunu	44	27,36	7,08				
	(3) Lise Mezunu	112	25,45	6,90				
	(4) Üniversite Mezunu	116	23,12	6,24				
Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı	(1) İlkokul Mezunu	43	10,72	2,46	2,72	,045*		4>1
	(2) Ortaokul Mezunu	44	11,43	2,60				
	(3) Lise Mezunu	112	11,58	2,56				
	(4) Üniversite Mezunu	116	11,94	2,22				
BRAÖ Toplam	(1) İlkokul Mezunu	43	88,20	10,18	2,98	,032*		2>4
	(2) Ortaokul Mezunu	44	89,84	9,91				
	(3) Lise Mezunu	112	86,31	8,29				
	(4) Üniversite Mezunu	116	85,94	6,28				

* $p \leq ,05$

Tablo 20'ye bakıldığında, babaların BRAÖ olumlu algı faktöründen aldıkları puanlar eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (F=2,48; p>,05). Olumlu Algılar faktöründe eğitim durumlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır.

Babaların BRAÖ olumsuz algı faktöründen aldıkları puanlar eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=8,13; p≤,05). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda ilkokul mezunu olan babalar ile üniversite mezunu babalar arasında; ortaokul mezunu olan babalar ile üniversite mezunu babalar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, ortalama puanlardan en yüksek ortalamaya ilkokul mezunu babaların ($\bar{x}$=28,06), sahip olduğu en düşük ortalamaya üniversite mezunu babaların ($\bar{x}$=23,12) sahip olduğu görülmektedir.

Babaların BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründen aldıkları puanlar eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=2,72; p≤,05). BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründe eğitim durumlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda üniversite mezunu olan babalar ile ilkokul mezunu olan babalar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, üniversite mezunu babaların ortalaması ($\bar{x}$=11,94), ilkokul mezunu babaların ortalamasından ($\bar{x}$=10,72) daha yüksektir.

Babaların BRAÖ toplam puanları eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=2,98; p≤,05). Buna göre, babaların BRAÖ toplam puanları üzerinde eğitim durumlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda ortaokul mezunu olan babalar ile üniversite mezunu olan babalar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, ortaokul mezunu babaların ortalaması ($\bar{x}$=89,84), üniversite mezunu babaların ortalamasından ($\bar{x}$=85,94) daha yüksektir.

Yapılan araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde olumlu algılar faktörü, babanın eğitim durumunun babalık rolü algısını etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Olumsuz algı faktörü incelendiğinde ilkokul ve ortaokul mezunu babaların daha çok olumsuz algıya sahip olduğu, üniversite mezunu babaların ise daha az olumsuz algıya sahip olduğu belirlenmiştir. Çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktörüne bakıldığında üniversite mezunu babaların ilkokul mezunu babaların oranla daha yüksek çıkmaktadır. Elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda eğitim seviyesi arttıkça cinselliğe bakış açısının arttığı olumsuz bakış açısının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde babaların eğitim seviyesi arttıkça geleneksel rollerden uzaklaştığı, çocuğun hayatına daha fazla katılım gösterdiği ve babalık rollerine karşı daha ılımlı olduğu belirlenmiştir. Babaların eğitim düzeyi arttıkça bilgi, birikim ve olumlu tutumları da artacağı düşünülmektedir. Daha çağdaş ve demokratik tutumlar benimsemesi kendi babalığına dair rollerini, ilgi ve inançlarını da olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Kuruçırak (2010), babaların eğitim düzeyi arttıkça

babalık rolüne ilişkin olumsuz algılarının azaldığını, üniversite ve üzeri eğitime sahip olan babaların, diğer kademelerden mezun olan babalara oranla çocuk cinselliğindeki rollerine daha sıcak baktığı sonucuna ulaşılmıştır. Uğur (2020), eğitim durumu artıkça babalık rolü algısının da olumlu yönde değiştiği ilkokul mezunu babaların ortaokul, lise mezunu babalara göre babalık rolüne ilişin olumsuz bir algıya sahip olduğu, üniversite mezunu olanların ise diğer eğitim durumunda olan babalara göre babalık rolü algılarının olumlu olduğu bulunmuştur. Poyraz (2007) çalışmasında, öğrenim seviyesi arttıkça babalık rolüne ilişkin algılarının arttığı ve cinsiyet role ilişkin katı olan algıların daha esnek bir hale geldiği sonucuna ulaşmıştır. Eğitim durumu yükseldikçe babaların, geleneksellikten uzaklaştığı ve çocuğun hayatına daha fazla katılım gösterdiği ve babalık rolüne ilişkin algılarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Şahin, 2023). Bu çalışmalar araştırmamızın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Abidin, Austin ve Flens (2013), çalışmalarında babaların eğitim seviyesi azaldıkça, ebeveynlik rolündeki yetersizlik duygusu ve ebeveynlik stresi babalık rolünün olumsuz algılamasına neden olmaktadır. Araştırmamızın bulgularından farklı olarak Paulson, Dauber ve Leiferman (2011) ile Özkan (2021) çalışmalarında babaların eğitim düzeyinin babalık rolü algıları üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Babaların BRAÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 21' de gösterilmektedir.

Tablo 21

Araştırmaya Katılan Babaların BRAÖ Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Çocuk Sayısı	n	$\bar{x}$	s.s	F	p	Anlamlı Farklılık
Olumlu Algılar	(1) 1 Çocuk	52	49,11	5,85	3,85	,022	2>3
	(2) 2 Çocuk	143	51,02	4,48			
	(3) 3 Çocuk veya üzeri	120	49,51	5,78			
Olumsuz Algılar	(1) 1 Çocuk	52	25,13	5,57	5,76	,003*	3>2
	(2) 2 Çocuk	143	23,94	7,37			
	(3) 3 Çocuk veya üzeri	120	26,77	6,39			
Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı	(1) 1 Çocuk	52	11,80	2,01	2,21	,112	
	(2) 2 Çocuk	143	11,80	2,56			
	(3) 3 Çocuk veya üzeri	120	11,20	2,46			
BRAÖ Toplam	(1) 1 Çocuk	52	86,05	6,15	,603	,548	
	(2) 2 Çocuk	143	86,76	8,70			
	(3) 3 Çocuk veya üzeri	120	87,50	8,50			

* p ≤ ,05

Tablo 21'e bakıldığında, babaların BRAÖ olumlu algılar faktöründen aldıkları puanlar sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=3,85; p ≤,05). Olumlu Algılar faktöründe çocuk sayısının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 2 çocuk sahibi olan babalar ile 3 çocuk veya üzerine sahip olan babalar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, ortalama puanlara göre 2 çocuk sahibi olan babaların ortalaması ($\bar{x}$=51,02) 3 çocuk veya üzerine sahip olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=49,51) daha yüksektir.

Babaların BRAÖ olumsuz algılar faktöründen aldıkları puanlar sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=6,76; p ≤,05). Olumsuz Algılar faktöründe çocuk sayısının anlamlı etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 3 çocuk

veya üzerine sahip olan babalar ile 2 çocuk sahibi olan babalar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, ortalama puanlara göre, 3 çocuk veya üzerine sahip olan babaların ortalaması ($\bar{x}$=26,77), 2 çocuk sahibi olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=23,94) daha yüksektir.

Babaların BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı (F=2,21; p>,05) ve BRAÖ toplam puanları (F=,603; p>,05) sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Çocuk sayısının BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktörü ile BRAÖ toplam puanları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Yapılan çalışma da çocuk sayısının babalık rolü algısını etkilediği belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre çocuk sayısı ile babaların babalığa dair algıları ters orantılıdır. Çocuk sayısı artıkça babaların babalık rolüne ilişkin algıları olumsuz yönde etkilenmesini, babaların bütün çocuklara vakit ayırması, istek ve ihtiyaçlarını aynı anda karşılaması gerektiğinde kendini yetersiz hissedebilmesine sebep olabilmekte ve babalığa ilişkin doyumunu olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir. Poyraz (2007), az çocuğu olan babaların, babalık rolü algılarının daha olumlu olduğu çocuk sayısı arttıkça babalığa dair algısının da olumsuz yönde değiştiğini belirtmiştir. Güzel (2019), 3-4 çocuğu olan babaların babalık konusunda olumsuz algıları olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yapılan çalışmalar da çocuk sayısının artışın olmasının, babalığa ilişkin algıları olumsuz yönde etkilemesi bulgularını destekler niteliktedir (Kuruçırak, 2010). Türkoğlu ve Akduman (2016) çalışmalarında çocuk sayısının artmasının, babaların babalık rolü algısını düşürdüğü sonucuna ulaşmıştır. Şahin (2023), tek çocuğu olan babaların babalık rolü algılarının, üç ve daha fazla çocuğu olan babalardan daha yüksek olduğu sonucu araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir. Demir (2022), çalışmasında 3 ve üzeri çocuk sahibi babalarda babalık rolü algılarını anlamlı derecede düşük bulmuştur.

Babaların BRAÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının çocukların doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 22' de gösterilmektedir.

Tablo 22

Araştırmaya Katılan Babaların BRAÖ Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Çocukların Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Doğum Sırası	n	$\bar{x}$	s.s	F	p	Anlamlı Farklılık
Olumlu Algılar	(1) Birinci Çocuk	141	50,63	5,03	5,72	,004*	1>3 2>3
	(2) Ortanca Çocuk	97	50,78	4,62			
	(3) Son Çocuk	77	48,38	6,15			
Olumsuz Algılar	(1) Birinci Çocuk	141	24,50	6,85	3,00	,051	
	(2) Ortanca Çocuk	97	24,97	7,08			
	(3) Son Çocuk	77	26,83	6,30			
Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı	(1) Birinci Çocuk	141	11,91	2,22	6,44	,002*	1>3 2>3
	(2) Ortanca Çocuk	97	11,76	2,65			
	(3) Son Çocuk	77	10,72	2,43			
BRAÖ Toplam	(1) Birinci Çocuk	141	87,05	8,15	,814	,444	
	(2) Ortanca Çocuk	97	87,52	8,27			
	(3) Son Çocuk	77	85,94	8,40			

* $p \leq ,05$

Tablo 22'ye bakıldığında, babaların BRAÖ olumlu algılar faktöründen aldıkları puanlar çocukların doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=5,72; $p \leq ,05$). Olumlu Algılar faktöründe çocukların doğum sırasının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda birinci sırada dünyaya gelen çocukların babaları ile son sırada dünyaya gelen çocukların babaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca Scheffe karşılaştırma testi sonucunda ortanca sırada dünyaya gelen çocukların babaları ile son sırada dünyaya gelen çocukların babaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, ortalama puanlara göre en yüksek ortalamaya birinci sırada dünyaya gelen çocukların babaların

ortalaması ($\bar{x}$=50,63), en düşük ortalamaya son sırada dünyaya gelen çocuğa sahip olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=48,38) daha yüksektir.

Babaların BRAÖ olumsuz algılar faktöründen aldıkları puanlar çocukların doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (F=3,00; p>,05). Olumsuz Algılar faktöründe çocukların doğum sırasının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Babaların BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründen aldıkları puanlar çocukların doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=6,44; p ≤,05). Buna göre, babaların BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründe çocukların doğum sırasının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda birinci sırada dünyaya gelen çocukların babaları ile son sırada dünyaya gelen çocukların babaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca Scheffe karşılaştırma testi sonucunda ortanca sırada dünyaya gelen çocukların babaları ile son sırada dünyaya gelen çocukların babaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, ortalama puanlara göre en yüksek ortalamaya birinci sırada dünyaya gelen çocukların babaların ortalaması ($\bar{x}$=11,91), en düşük ortalamaya son sırada dünyaya gelen çocuğa sahip olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=10,72) daha yüksektir.

Babaların BRAÖ toplam puanları üzerinde çocuklarının doğum sırası anlamlı farklılık göstermemektedir (F=,814; p>,05). Buna göre, araştırmaya katılan çocukların doğum sırasının BRAÖ toplam puanları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Çocuğun doğum sırası ile babaların babalık rolü algıları incelendiğinde birinci çocukta babaların daha çok olumlu algılara sahip olduğu son çocukta olumlu algıların azaldığı dikkat çekmektedir. Birinci çocukta duyulan heyecandan dolayı babalık rolü algılarının yüksek çıktığı, son çocukta diğer çocukların bakım ve ihtiyaçları nedeniyle ilgi azalmış olabilir. Şahin ve Demiriz (2014), birinci çocuğu olan babaların, babalık rolü algılarının, ortanca ve son çocuğu olan babalara göre anlamlı derecede yüksek bulunması bulguları destekler niteliktedir. Şahin (2012), bir çocuğu olan babaların babalık rolü algılarının, ortanca ve son

çocuğu olan babalara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Doğan ve Özkardeş (2024) yaptıkları araştırma da birinci sırada doğan çocuğa sahip babaların babalık rolü algıları diğer sırada doğan çocuğa sahip babalara göre daha olumlu çıktığını tespit etmiştir.

Babaların BRAÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının araştırmaya katılan çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ilişkisiz örneklem t-testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 23'te gösterilmektedir.

Tablo 23

Araştırmaya Katılan Babaların BRAÖ Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Çocuk Cinsiyetine Göre İlişkisiz Örneklem t-Testi Sonuçları

Faktörler	Çocuk Cinsiyeti	n	$\bar{x}$	s.s	t	sd	P
Olumlu Algılar	Kız	144	50,23	5,54	,316	313	,752
	Erkek	171	50,04	5,08			
Olumsuz Algılar	Kız	144	24,93	6,80	,670	313	,504
	Erkek	171	25,45	6,88			
Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı	Kız	144	11,02	2,55	3,77	313	,000*
	Erkek	171	12,04	2,26			
BRAÖ Toplam	Kız	144	86,19	7,81	1,45	313	,147
	Erkek	171	87,54	8,57			

*$p \leq ,05$

Tablo 23 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların BRAÖ olumlu algılar faktöründen aldıkları puanlar [$t_{(313)} = ,752$; $p > ,05$], BRAÖ olumsuz algılar faktöründen aldıkları puanlar [$t_{(313)} = ,670$; $p > ,05$] ve BRAÖ toplam puanları [$t_{(313)} = 1,45$; $p > ,05$] araştırmaya katılan çocukların cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Araştırmaya katılan babaların BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründen aldıkları puanlar çocukların cinsiyetine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur [$t_{(313)} = 3,77$; $p \leq ,05$]. Çocukların puan ortalamalarına bakıldığında erkek çocukların puan ortalaması ($\bar{x}$= 12,04), kız çocukların puan ortalamasından ($\bar{x}$= 11,02), daha yüksek oluğu görülmektedir.

Araştırma da babaların babalık rolü faktörleri olan olumlu algılar, olumsuz algılar ve toplam puanları araştırmaya katılan çocukların cinsiyetine göre değişiklik göstermemektedir. Çocuk cinselliği faktörü incelendiğinde erkek çocuğu olanların, babalık rolü algılarının kız çocuğuna sahip olanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Geleneksel babalık rolü algısına sahip olmaları, kültür, gelenek ve göreneklerin etkisi, erkek çocuklarından soyun devam etmesi gibi unsurlar babaların katı cinsiyet ideolojine ilişkin görüşlerini artırdığı söylenebilir. Babaların eğitim seviyesinin yükselmesi ve değişen yaşam şartlarıyla birlikte çocuk cinselliğine bakış açıları da değişmektedir.

Güzel (2019), çalışmasında bulguları desteklemekte olup çocuk cinselliği erkek çocuğu olan babalarda babalık rolü algısı yüksekken diğer alt boyutlar çocuğun cinsiyetinden etkilenmemektedir. Poyraz (2007), erkek çocuğa sahip olanların babaların puanlarının daha yüksek olmasını toplumsal beklentilerden dolayı olabileceğini belirtmektedir. Bates (2009), babalar erkek çocuklarının soyun devamını sağlayacakları ve onların da bir gün baba olacaklarına inandıkları için onlara ilişkin algıları daha yüksek ve erkek çocuklarının ihtiyaçlarına daha duyarlı olduklarını belirtmiştir. Kuruçırak (2010), kız çocuğu olan babaların, babalık rolüne ilişkin algılarının daha olumlu olduğu, çocuk cinselliğine yönelik baba algıları incelendiğinde ise erkek çocuğu olanların babaların babalık rolü algılarını yüksek olduğu dikkati çekmektedir.

"Büyükbabaların babalık rol algısı demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?" ilişkin elde edilen bulgular ve tartışma:

Çalışmaya katılan büyükbabaların "Babaların Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ)" nden aldıkları puanların demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için parametrik testler uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

Büyükbabaların BRAÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 24'te gösterilmektedir.

Tablo 24

Araştırmaya Katılan Büyükbabaların BRAÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Yaşlarına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Yaş	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Olumlu Algılar	(1) 50 ve altı	16	49,06	4,58	0,772	0,571	
	(2) 51-55	33	47,39	6,36			
	(3) 56-60	72	46,76	6,39			
	(4) 61-65	56	48,07	5,57			
	(5) 66-70	68	48,13	4,73			
	(6) 71 ve üzeri	70	48,16	6,14			
Olumsuz Algılar	(1) 50 ve altı	16	35,75	5,20	2,730	0,020*	1>5 1>6
	(2) 51-55	33	34,48	6,71			
	(3) 56-60	72	33,58	6,97			
	(4) 61-65	56	34,66	5,70			
	(5) 66-70	68	31,40	7,29			
	(6) 71 ve üzeri	70	31,87	7,28			
Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı	(1) 50 ve altı	16	10,88	2,58	2,946	0,013*	2 >3
	(2) 51-55	33	11,52	2,54			
	(3) 56-60	72	9,69	3,13			
	(4) 61-65	56	11,02	2,42			
	(5) 66-70	68	10,94	2,39			
	(6) 71 ve üzeri	70	10,79	2,70			
Babalık Rolü Algı Ölçeği	(1) 50 ve altı	16	98,81	11,58	1,799	0,113	
	(2) 51-55	33	95,82	12,68			
	(3) 56-60	72	92,76	11,72			
	(4) 61-65	56	96,46	10,32			
	(5) 66-70	68	92,88	11,40			
	(6) 71 ve üzeri	70	92,47	11,42			

Tablo 24'e bakıldığında, büyükbabaların BRAÖ olumlu algılar faktöründen aldıkları puanların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=0,77; p> ,05). Buna göre, büyükbabaların olumlu algılarında yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Büyükbabaların BRAÖ olumsuz algılar faktöründen aldıkları puanların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=2,73; p ≤ ,05). Buna göre, büyükbabaların olumsuz algılarında yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 50 yaş ve altı olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=35,75), 66-70 yaş arası olanların ortalamasından ($\bar{x}$=31,40) daha yüksektir. Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 50 yaş ve altı olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=35,75), 71 yaş ve üzerinde olanların ortalamasından ($\bar{x}$=31,87) daha yüksektir.

Büyükbabaların BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründen aldıkları puanların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=2,73; p ≤ ,05). Buna göre, büyükbabaların çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algılarında yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 51-55 yaş arası olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=11,52), 56-60 yaş arası olanların ortalamasından ($\bar{x}$=9,69) daha yüksektir.

Büyükbabaların BRAÖ faktöründen aldıkları puanların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=1,79; p> ,05). Buna göre, büyükbabaların babalık rolü algılarında yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan büyükbabaların yaşlarına göre sonuçları incelendiğinde, babalık rolüne ilişkin olumlu algılar faktörü ve babalık rolü toplam puanlarının büyükbabanın yaşından etkilenmediği, babalık rolüne ilişkin olumsuz algıların ve çocuk cinselliği faktörünün büyükbabanın yaşından etkilendiği belirlenmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde 50 yaş ve altında olan büyükbabaların 66 yaş ve üzeri olan büyükbabalara göre babalık rolüne ilişkin olumsuz algı puanları yüksek çıkmıştır.

Yaşı genç olan büyükbabaların evin geçimini sağlamak zorunda olması ve yoğun çalışma şartlarından kaynaklanan babalığa karşı olumsuz algıya sahip olduğu düşünülebilir. Yaşı büyük olan büyükbabaların ise emekli olduğu daha çok evde vakit geçirmeye imkanlarının

olması babalık rolüne ilişkin olumsuz algılarının azalmasına sebep olduğu söylenebilir. Liberska ve ark. (2018) , genç yetişkinlikte baba olmanın birçok soruna neden olabileceğini ve babalığı da içerecek şekilde benlik kavramlarını yeniden tanımlama ihtiyacından kaynaklı doğrudan ve dolaylı olarak babanın ebeveynlik rollerini etkidiğini vurgulamaktadır. Özyeşer Cinel ve Tezel Şahin (2021a), yaptıkları araştırma da babaların ve büyükbabaların babalık rolleri arasında farklılıkların olduğu hatta büyükbabaların, babalar çocukken sahip olduğu babalık rol ve algısının torunları olduğundaki babalık rol ve algıları arasında değişimlerin olduğu soncuna ulaşmıştır. Büyükbabaların yaşları ilerledikçe babalar ve torunlar ile vakit geçirmesi, hayatlarına dahil olması, ilgi ve sevgiyi paylaşmaları babalığa karşı olumsuz tutumları azalttığı söylenebilir. Ayrıca erken yaşta baba olmanın genellikle daha düşük sosyoekonomik statü, daha düşük eğitim seviyesi ve daha yüksek okulu bırakma oranlarıyla ilişkili sorunları ve aynı zamanda babaların daha yüksek düzeyde stresle karşı karşıya kaldıklarını tespit edilmiştir (Sriyasak vd., 2015).

Çocuk cinselliğine ilişkin algıları ise 51-55 yaşındaki büyükbabaların aldıkları puan 56-60 yaştaki büyükbabaların puanlarından yüksek çıkmıştır. Büyükbabaların çocuk cinsiyetine ilişkin algıları toplumun kültürü ve gelenek göreneklerine bağlı olmalarıyla alakalı olduğu düşünülmektedir. Ataerkil aile yapısına sahip oldukları düşünüldüğünde erkek çocuğun daha çok kabul gördüğü ancak bunun zaman içerisinde değişen ekonomik ve sosyal yapıyla birlikte azaldığı düşünülmektedir. Özyeşer Cinel ve Tezel Şahin (2021b) yaptıkları çalışma da babaların çocuklarının cinsiyetinden etkilenmediği ancak büyükbabaların çocuklarının cinsiyetinden etkilendiği sonucu araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir. Temelinde kuşak farkının olduğu ve sosyal, kültürel ve aile yapısının değişiminin etkili olduğu düşülmektedir.

Büyükbabaların BRAÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 25' te gösterilmektedir.

Tablo 25

Araştırmaya Katılan Büyükbabaların BRAÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Eğitim Durumu	n	Ortalama	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Olumlu Algılar	(1) Okur Yazar Değil	35	48,57	5,75	4,100	<0,001*	3 >4
	(2) Okur Yazar	19	46,79	7,08			
	(3) İlkokul Mezunu	150	48,88	5,13			
	(4) Ortaokul Mezunu	43	45,58	6,99			
	(5) Lise Mezunu	52	45,87	5,41			
	(6) Üniversite Mezunu ve üzeri	16	49,13	4,51			
Olumsuz Algılar	(1) Okur Yazar Değil	35	29,80	6,33	4,106	<0,001*	6 >1
	(2) Okur Yazar	19	33,58	8,40			
	(3) İlkokul Mezunu	150	32,68	7,18			
	(4) Ortaokul Mezunu	43	34,40	6,06			
	(5) Lise Mezunu	52	33,88	5,82			
	(6) Üniversite Mezunu ve üzeri	16	38,19	5,21			
Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı	(1) Okur Yazar Değil	35	11,09	3,08	3,478	0,005*	6 >3
	(2) Okur Yazar	19	11,42	2,24			
	(3) İlkokul Mezunu	150	10,37	2,83			
	(4) Ortaokul Mezunu	43	9,88	2,95			
	(5) Lise Mezunu	52	11,23	1,81			
	(6) Üniversite Mezunu ve üzeri	16	12,44	1,86			
Babalık Rolü Algı Ölçeği	(1) Okur Yazar Değil	35	91,46	9,97	2,535	0,029*	6 >1
	(2) Okur Yazar	19	94,53	13,59			
	(3) İlkokul Mezunu	150	94,05	11,35			
	(4) Ortaokul Mezunu	43	92,70	12,82			
	(5) Lise Mezunu	52	93,71	10,18			
	(6) Üniversite Mezunu ve üzeri	16	103,12	11,31			

Tablo 25'e bakıldığında, büyükbabaların BRAÖ olumlu algılar faktöründen aldıkları puanların eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=4,10; p ≤

,05). Buna göre, büyükbabaların olumlu algılarında eğitim durumunun anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda ilkokul mezunu olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=48,88), ortaokul mezunu olanların ortalamasından ($\bar{x}$=45,58) daha yüksektir.

Büyükbabaların BRAÖ olumsuz algılar faktöründen aldıkları puanların eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=4,10; p ≤ ,05). Buna göre, büyükbabaların olumsuz algılarında eğitim durumunun anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda üniversite mezunu olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=38,19), okur yazar olmayanların ortalamasından ($\bar{x}$=29,80) daha yüksektir.

Büyükbabaların BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründen aldıkları puanların eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=3,47; p ≤ ,05). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda üniversite mezunu olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=12,44), ilkokul mezunu olanların ortalamasından ($\bar{x}$=10,37) daha yüksektir.

Büyükbabaların BRAÖ faktöründen aldıkları puanların eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=2,53; p ≤ ,05). Buna göre, büyükbabaların babalık rolü algılarında eğitim durumunun anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda üniversite mezunu olan büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=103,12), okur yazar olmayanların ortalamasından ($\bar{x}$=91,46) daha yüksektir.

Yapılan araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde ilkokul mezunu büyükbabaların ortaokul mezunu olan büyükbabalara göre olumlu algılar faktöründe aldıkları puan yüksek çıkmıştır. Üniversite ve üzeri eğitim kademesinden mezun olan büyükbabaların okur yazar olmayan büyükbabalara göre daha fazla olumsuz algıya sahip olduğu, üniversite ve üzeri eğitim kademesinden mezun olan büyükbabaların ilkokul mezunu olan büyükbabalara oranla çocuk cinselliğine ilişkin faktöründen daha yüksek puan aldığı ortaya çıkmıştır.

Babalık rolü algı ölçeğinin toplam puanına göre büyükbabaların eğitim düzeyi arttıkça daha fazla babalık rolü algısına sahip olmaktadır. Bulguların bu şekilde olması aslında 1950-1970 yılında babaların büyükbabaların o dönemin şartları altında değerlendirilmesi gerekmektedir. Günümüzdeki iş imkanları, maddi olanaklar, yaşam şartları ve kadın- erkek iş bölümü o dönemindeki kadar sert ve katı şekilde çizilmemektedir. Her ne kadar eğitim seviyesi yükselse de o dönemde sahip olunan geleneksel baba algısının değişimi kolay olmamaktadır. Kültür ve içerisinde bulunulan toplum göz önünde bulundurulduğunda ataerkil baskı büyükbabaların rolleri üzerinde de etkili olabileceği düşünülmektedir. 1950'li yıllardan itibaren kadınların iş hayatına girmesiyle babalığa ilişkin roller değişmeye başlamıştır (Zeybekoğlu, 2013). Her ne kadar kente göç eden çekirdek aileler de babalığa ilişkin roller değişmeye başlansa da kırsal alanda yaşayan geniş ailelerde bu kadar hızlı değişim olmadığı düşünülmektedir.

Bal (2014), büyükbabaların eğitim durumunun babalık rolleri üzerinde etkili olduğunu, kendi babası ortaokul ve üzerinde mezun olan babaların, ilkokul ve altı eğitim durumuna sahip babalara göre babalığa ilişkin algılarının olumlu olduğu kendilerini daha fazla yeterli hissettiklerini belirlemiştir. Karadayı (2001), babaların eğitim düzeyi arttıkça babalık rolüne ilişkin daha çağdaş görüşler sergiledikleri saptanmaktadır. Eğitim seviyesi yükseldikçe büyükbabaların olumsuz babalık algılarının artışını, Harris ve Morgan (1991) yaptığı çalışmada, eğitim seviyesi ile iş kalitesi de artan babaların yoğun çalışma hayatından kaynaklı işte daha fazla zaman geçirmesi gerektiğinden, çocuğun hayatına katılımları azalmaktadır bu durum ise babalık rolüne ilişkin algılarını olumsuz yönde etkilemekte olduğuna dikkat çekmektedir (Kuzucu, 2011). Demir (2022) yaptığı çalışmada, babaların babalık rolüne ilişkin olumsuz algıları, üniversite mezunu olan babalarda daha yüksek bulunması araştırmamızın bulgularını destekler niteliktedir.

Şahin (2023), babaların kendi babalarının eğitim düzeyinin babalık rolleri üzerinde etkili olduğunu babaların kendi babasının üniversite mezunu olması, ilköğretim mezunu olmasına göre daha olumlu bir babalık rol algısına sahip olması üzerinde etkili olduğunu saptamıştır.

Büyükbabaların BRAÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 26'da gösterilmektedir.

Tablo 26

Araştırmaya Katılan Büyükbabaların BRAÖ Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Çocuk Sayısı	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Olumlu Algılar	(1) 2 ve altı	35	47,09	6,64	1,303	0,273	
	(2) 3	82	47,11	5,18			
	(3) 4 ve üzeri	198	48,19	5,82			
Olumsuz Algılar	(1) 2 ve altı	35	34,69	8,02	4,332	0,014*	1 >3
	(2) 3	82	34,56	6,58			
	(3) 4 ve üzeri	198	32,26	6,69			
Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı	(1) 2 ve altı	35	10,54	2,69	0,468	0,627	
	(2) 3	82	10,94	2,78			
	(3) 4 ve üzeri	198	10,62	2,70			
Babalık Rolü Algı Ölçeği	(1) 2 ve altı	35	95,17	13,29	1,093	0,337	
	(2) 3	82	95,29	11,72			
	(3) 4 ve üzeri	198	93,27	11,09			

Tablo 26'ya bakıldığında, büyükbabaların BRAÖ olumlu algılar faktöründen aldıkları puanların kaç çocuk sahibi olduklarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=1,30; p> ,05). Buna göre, büyükbabaların olumlu algılarında kaç çocuk sahibi olduklarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Büyükbabaların BRAÖ olumsuz algılar faktöründen aldıkları puanların kaç çocuk sahibi olduğuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=4,33; p ≤ ,05). Buna göre, büyükbabaların olumsuz algılarında kaç çocuk sahibi olduklarına göre anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 2 ve daha az çocuk sahibi olan büyükbabaların

ortalaması ($\bar{x}$=34,69), 4 ve daha fazla çocuk sahibi olanların ortalamasından ($\bar{x}$=32,26) daha yüksektir.

Büyükbabaların BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründen aldıkları puanların kaç çocuk sahibi olduklarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=0,46; p> ,05). Buna göre, büyükbabaların çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algılarında kaç çocuk sahibi olduklarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Büyükbabaların BRAÖ faktöründen aldıkları puanların kaç çocuk sahibi olduklarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=1,09; p> ,05). Buna göre, büyükbabaların babalık rolü algılarında kaç çocuk sahibi olduklarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Yapılan çalışma da büyükbabaların sahip olduğu çocuk sayısının babalık rolü algısı üzerindeki etkisi incelendiğinde, olumlu algılar faktörü, çocuk cinselliği faktörü ve toplam babalık rolü algı puanları büyükbabanın sahip olduğu çocuk sayısından etkilenmezken, olumsuz algılar faktörünün etkilediği bulgulanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde, 2 ve altı çocuk sahibi olan büyükbabalar 4 ve üzeri çocuk sahibi olan büyükbabalara göre babalık rolüne ilişkin olumsuz algı puanları daha yüksek çıkmaktadır. Alan yazın incelendiğinde babalık rolüne ilişin algıların çocuk sayısı artıkça azaldığı görülürken büyükbabaların 2 ve altı çocuk sahibi olduklarında daha olumsuz bir babalık rolünü algılamalarında geleneksel ataerkil yapının ve erkek çocuğunun soyu devam ettireceği düşünüldüğünde az çocuğa sahip babanın babalık rolünü olumsuz algıladığı söylenebilir. Ishii-Kuntz Makino, Kato ve Tsuchıya (2004) çalışmalarında babaların çocuk sayısı arttıkça çocuk bakımı konusunda kendini daha yeterli hissettikleri ve çocuklarıyla daha olumlu ilişki kurdukları dolayısıyla babalığa ilişkin inanç ve rollerinin olumlu etkilendiğini tespit etmiştir. Araştırma sonucumuzun tersine, çocuk sayısı artıkça çocuğun bakımıyla ilgili sorumlulukların bir kısmı annenin bir kısmı da büyük kardeşlerin sorumluluğundadır. Bu durum babanın katılım düzeyini azaltabilmektedir (Ünlü, 2010). Dribe ve Stanfors (2009), annelerin çocukları olduğunda ev içindeki sorumluluklarının arttığını, babaların ise ev içi sorumluluklarının azaldığı ve daha fazla işlerine zaman ayırdıkları belirlenmiştir. Babaların

evi geçindiren ve para kazanan erkek rolüne yaklaşması çocuğun hayatına katılımını azalması, babalık rolü algısını olumsuz yönde etkilemektedir (Tin & Alptekin, 2022).

Büyükbabaların BRAÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının çocukların doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 27'de gösterilmektedir.

Tablo 27

Araştırmaya Katılan Büyükbabaların BRAÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Çocuğunun Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Doğum Sırası	n	$\bar{x}$	SS	F	p	Anlamlı Farklılık
Olumlu Algılar	(1) Birinci çocuk	69	47,13	5,64	1,303	0,273	
	(2) Ortanca Çocuk	85	46,67	6,38			
	(3) Son Çocuk	161	48,65	5,36			
Olumsuz Algılar	(1) Birinci çocuk	69	33,75	6,39	4,332	0,014*	2>3
	(2) Ortanca Çocuk	85	34,02	6,99			
	(3) Son Çocuk	161	32,39	7,01			
Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı	(1) Birinci çocuk	69	10,67	2,69	0,468	0,627	
	(2) Ortanca Çocuk	85	10,82	2,91			
	(3) Son Çocuk	161	10,63	2,64			
Babalık Rolü Algı Ölçeği	(1) Birinci çocuk	69	94,10	12,29	1,093	0,337	
	(2) Ortanca Çocuk	85	94,41	11,63			
	(3) Son Çocuk	161	93,76	11,18			

Tablo 27'ye bakıldığında, büyükbabaların BRAÖ olumlu algılar faktöründen aldıkları puanların çocuğunun doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=2,18; p> ,05). Buna göre, büyükbabaların olumlu algılarında çocuğunun doğum sırasının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Büyükbabaların BRAÖ olumsuz algılar faktöründen aldıkları puanların çocuğunun doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=4,33; p ≤ ,05). Buna göre, büyükbabaların olumsuz algılarının çocuğunun doğum sırasına göre anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan

Scheffe karşılaştırma testi sonucunda orta sırada dünyaya gelen çocukların büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$=34,02), son sırada dünyaya gelen çocuğa sahip olan büyükbabaların ortalamasından ($\bar{x}$=32,39) daha yüksektir.

Büyükbabaların BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründen aldıkları puanların çocuğunun doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=0,24; p> ,05). Buna göre, büyükbabaların çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algılarında çocuğunun doğum sırasının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Büyükbabaların BRAÖ faktöründen aldıkları puanların çocuğunun doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=0,49; p> ,05). Buna göre, büyükbabaların babalık rolü algılarında çocuğunun doğum sırasının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Yapılan çalışma da büyükbabaların çocuklarının doğum sırasının babalık rolü algısı üzerindeki etkisi incelendiğinde, olumlu algılar faktörü, çocuk cinselliği faktörü ve toplam babalık rolü algı puanları büyükbabanın çocukların doğum sırasından etkilenmezken, olumsuz algılar faktörünün etkilediği bulgulanmıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde ortanca çocuk son çocuğa göre olumsuz algılar faktöründen daha yüksek almıştır. Bunun sebebi ise ilk çocukta ebeveynlerin heyecanlı olması son çocukta ise tecrübelerinin artması (Arabacı & Ömeroğlu, 2013) ilk çocuklarına oranla ortanca çocuklarında daha çok çatışma yaşamaları (Aksoy & Tatlı, 2019) babalık rolü algılarını olumsuz yönde etkilediği düşünülebilir.

"Babaların ve büyükbabaların babalık rol algıları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?" ilişkin elde edilen bulgular ve tartışma:

Çalışmaya katılan babaların ve büyükbabaların babalık rol algıları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için "Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ)" nden aldıkları puanları arasında karşılaştırma yapmak için ilişkisiz örneklem t-testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 28'de gösterilmektedir.

Tablo 28

Araştırmaya Katılan Babaların ve Büyükbabaların BRAÖ Göre İlişkisiz Örneklem t-Testi Sonuçları

Faktörler	Grup	n	$\bar{x}$	s.s	t	sd	P
Olumlu Algılar	Baba	315	50,13	5,29	5,33	628	,000*
	Büyükbaba	315	47,78	5,76			
Olumsuz Algılar	Baba	315	25,21	6,84	3,02	628	,003*
	Büyükbaba	315	26,87	6,89			
Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı	Baba	315	11,57	2,45	4,29	628	,000*
	Büyükbaba	315	10,69	2,71			
BRAÖ Toplam	Baba	315	86,93	8,24	2,24	628	,025*
	Büyükbaba	315	85,34	9,39			

*p ≤ ,05

Tablo 28 incelendiğinde, araştırmaya katılan büyükbabalar ile babalar arasında BRAÖ olumlu algılar faktöründen aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t_{(628)}$ = 5,33; p ≤ ,05). Ortalama puanlar karşılaştırıldığında, babaların ortalaması ($\bar{x}$= 50,13), büyükbabaların ortalamasından ($\bar{x}$= 47,78) daha yüksektir.

Araştırmaya katılan büyükbabalar ile babalar arasında BRAÖ olumsuz algılar faktöründen aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t_{(628)}$ = 3,02; p ≤ ,05). Ortalama puanlara bakıldığında, büyükbabaların ortalaması ($\bar{x}$= 26,87), babaların ortalamasından ($\bar{x}$= 25,21) daha yüksektir.

Araştırmaya katılan büyükbabalar ile babalar arasında BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründen aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t_{(628)}$=4,29; p≤,05). Ortalama puanlara bakıldığında, babaların ortalaması ($\bar{x}$= 11,57), büyükbabaların ortalamasından ($\bar{x}$= 10,69) daha yüksektir.

Araştırmaya katılan büyükbabalar ile babalar arasında BRAÖ toplamından aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($t_{(628)}$ = 2,24; p ≤ ,05). Ortalama puanlara

bakıldığında, babaların ortalaması ($\bar{x}$=86,93), büyükbabaların ortalamasından ($\bar{x}$= 85,34) daha yüksektir.

Araştırma kapsamında alınan puanlar incelendiğinde babaların ve büyükbabaların babalık rol algıları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ve olumlu algılar, çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktörlerinde, BRAÖ Toplam puanlarında babaların daha yüksek puan aldıkları olumsuz algılar faktöründe ise büyükbabaların daha yüksek puan aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Erol vd. (2023), kültürün, ebeveyn tutumları üzerinde etkili olduğu hatta erkeklerin nasıl baba olmasını da belirleyen başlıca bir unsur olduğu sonucuna ulaşmıştır. Özyeşer Cinel ve Tezel Şahin (2021), geçmişten günümüze sosyoekonomik ve kültürel yapının zamanla değişmesi bununla birlikte gelenek ve göreneklere olan bağlılıkta meydana gelen azalmanın babaların babalık rolüne ilişkin bakışında değişim meydana getirdiği, modern hayat ile birlikte babalar büyükbabalara kıyasla çocuklarıyla daha olumlu ilişkiler kurdukları, hayatlarına daha çok katılım gösterdikleri, çocuklarına sevgi ve ilgiyi daha yoğun gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Gül (2019) çalışmasında, babalar babalık rollerini büyükbabaların babalık rolleriyle kıyasladıklarında çocuğu sevme gibi duygu içerikli konularda benzer olduklarını belirtirken, çocuğun bakımı gibi konularda günümüz babaların daha olumlu babalık rolüne sahip olduklarını belirtmişlerdir. Delibalta (2020) çalışmasında, babalar ile büyükbabalar arasında otoriter olma ve ilgi gösterme açısından farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Kabadayı (2001) yaptığı çalışma da ise, gençlerin babalarına göre kendi babalık rollerini daha çağdaş gördüğü sonucu saptanmıştır.

"Babaların babalık rolü algıları ile büyükbabaların babalık rolü algısı arasındaki anlamlı bir ilişki var mıdır?"a İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Tartışma:

Araştırma sorusu kapsamında, babaların babalık rolü algıları ile büyükbabaların babalık rolü algısı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek için babaların BRAÖ ve büyükbabaların BRAÖ faktörleri ve ölçek toplam puanları arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar Tablo 29'da gösterilmektedir.

Tablo 29

Babaların Babalık Rolü Algıları ile Büyükbabaların Babalık Rolü Algıları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	Büyükbaba BRAÖ			
Baba BRAÖ	Olumlu Algılar	Olumsuz Algılar	Çocuk Cinselliğinde BRİA	BRAÖ Toplam
Olumlu Algılar	,23**	-,03	,13*	,16*
Olumsuz Algılar	,05	,39**	-,02	,31**
Çocuk Cinselliğinde BRİA	,06	,03	,39**	,18**
BRAÖ Toplam	,20**	,32**	,18**	,41**

**p≤,01; *p≤,05

Tablo 29 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların BRAÖ olumlu algılar faktörü ile büyükbabaların BRAÖ olumlu algılar faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,23; p≤,01), büyükbabaların BRAÖ çocuk cinselliğinde BRİA faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,13; p≤,05), BRAÖ toplam puanında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,16; p≤,05) bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan babaların BRAÖ olumsuz algılar faktörü ile büyükbabaların BRAÖ olumsuz algılar faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,39; p≤,01), BRAÖ toplam puanında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,31; p≤,05) bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan babaların BRAÖ çocuk cinselliğinde BRİA faktörü ile büyükbabaların BRAÖ çocuk cinselliğinde BRİA faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,39; p≤,01) ve BRAÖ toplam puanında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,18; p≤,05) bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan babaların BRAÖ toplam puanları ile büyükbabaların BRAÖ olumlu algılar arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,20; p≤,01), BRAÖ olumsuz algılar faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,32; p≤,01), BRAÖ çocuk cinselliğinde BRİA faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir

ilişki (r=,18; p≤,01), ve BRAÖ toplam puanında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,41; p≤,01) bulunmaktadır.

Araştırma sorusu kapsamında, babaların babalık rolü algıları ile büyükbabaların babalık rolü algısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Babaların babalık rolüne ilişkin olumlu algı faktörü ile büyükbabaların babalık rolüne ilişkin olumlu algı faktörü arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Diğer bir ifadeyle büyükbabaların babalık rolüne ilişkin olumlu algıları artıkça babaların da olumlu algılarının arttığı görülmektedir. Büyükbabaların çocukların cinselliğine ilişkin tutumları ve babalık rolüne ilişkin tutumlarında artış meydana geldikçe babalarında babalık rolüne ilişkin olumlu algıları da artmaktadır.

Babaların babalık rolüne ilişkin olumsuz algı faktörü ile büyükbabaların babalık rolüne ilişkin olumsuz algı faktörü arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Kısaca büyükbabaların babalık rolüne ilişkin olumsuz algıları artıkça, babaların da babalık rolüne ilişkin olumsuz algılarının arttığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan babaların çocuk cinselliğinde faktörü ile büyükbabaların çocuk cinselliğinde faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu ve büyükbabaların cinselliğe bakış açısı artıkça babalarında artığı görülmektedir. Babalar ile büyük ebeveynlerin Çocuk cinselliğinde faktöründe meydana gelen artış babaların ve büyükbabaların toplam puanında pozitif yönde artırmaktadır.

Babaların kendi babalarıyla olan deneyimleri göz önüne alındığında ebeveyn olduklarında rol ve algıları ikiye ayrılmıştır. Bir grup baba kendi babalarından çocukluklarında görmedikleri ilgi, sevgi ve şefkati çocuklarına göstereceklerini belirtirken bir grup ise kendi babalarından öğrendikleri ebeveynlik tutumlarını benimseyip o doğrultu da otoriter tutumda bir babalık rolü benimsemektedir. Delibalta (2020), babaların büyükbabaları gözlemleyerek ve model alarak kendi duygu, düşünce, rol ve davranışlarını şekillendirdiklerini tespit etmiştir. Bu rollerin bazıları babaların beğendiği ve büyükbabadan referans aldıklarını oluştururken, bazıları ise babanın kendi babalık rol algısında tercih etmediği ancak

büyükbabada bulunan babalık rolü algılarıdır. Erol ve arkadaşları (2023), babalardan elde edilen görüşler doğrultusunda kendi babalarından öğrendikleri babalık rolünün olumlu ve olumsuz yanlarını ebeveyn olduklarında çocuklarıyla kurdukları ilişkilerinde ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Tepe ve Demir (2019) çalışmalarında, büyükbabaları ailesine ve çocuklarına karşı sorumluluğu olarak tanımlayan babaların yetişkinlikte bu sorumlulukları içselleştirilerek ve yeniden inşa ederek kendi babalık rollerine yansıttıklarını belirlemiştir.

Cicourel (1967), babaların ebeveynlik davranışlarını ve baba olmaya ilişkin kimlik ve rollerini kendi babalarından aldıklarını ancak kendi babalarının olumsuz bir model olduğunu belirtmektedir, bu sebeple babalarından daha çok çocuklarının hayatına katılım göstermekte ve ilgilenmektedirler (Aktaran Savran ve Kuşin, 1995). Bu çalışmanın ışığında büyükbabaların babalara göre olumsuz babalık rolü algıları olduğu düşünülmektedir. Eğitim, babalığın öneminin anlaşılması ve bu durumda değişimler meydana getirmektedir. Gül (2019), günümüzde babaların her ne kadar çocuklarının hayatlarına katılımları artsa da babalığa dair inançların da hala geçmişteki büyükbabalara ait babalık rolü algılarının izleri görüldüğünü belirtmektedir. Babaların büyükbabalarla kurdukları etkileşimin nasıl olduğu, hatıralarında nasıl yer aldığı kendi çocuğuyla olan ilişkisi üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Babanın kendi babasıyla olan ilişkisini olumlu hatırlaması, kendi ebeveynliği ve babalık rolüne ilişkin algılarının da olumlu olacağını açıklayabilmektedir. Şahin (2023), çocukluk döneminde babaların olumlu bir modele sahip olması yetişkin olduklarında kendi babalık rolü algılarını olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir.

Babaların Çocuklarına Olan İlgisine İlişkin Bulgular ve Tartışma

"Babaların çocuklarına olan ilgisi nasıldır?"a ilişkin elde edilen bulgular ve tartışma:

Çalışmaya katılan babaların çocuklarına olan ilgilerini incelemek için "Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgi Ölçeği (Baba Formu)" ndan aldıkları puanların betimsel istatistikleri hesaplanmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 30' da gösterilmektedir.

Tablo 30

Çalışmaya Katılan Babaların "Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgi Ölçeği" Puanları Betimsel İstatistikleri

Faktörler	n	Min	Max	Ort.	Ort./Madde sayısı	s.s
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi (16 Mad.)	315	23	80	65,86	4,12	11,79
Kontrole Yönelik İlgi (11 Mad.)	315	18	55	45,49	4,13	7,63
Okula Yönelik İlgi (13 Mad.)	315	13	65	41,07	3,16	12,90
ÇYAİÖ Toplam (40 Mad.)	315	58	200	152,47	3,81	29,50

Tablo 30 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgi Ölçeği' nin davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanların ortalaması ($\bar{x}$= 65,86) ve standart sapmasının (s.s=11,79) olduğu görülmektedir. Kontrole yönelik ilgi faktörünün puan ortalaması ($\bar{x}$= 45,49) ve standart sapması (s.s=7,63) olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan babaların okula yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanların ortalaması ($\bar{x}$= 41,07) ve standart sapması (s.s=12,90) olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan babaların Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgi Ölçeği' nden aldıkları puanların ortalaması ($\bar{x}$= 152,47) ve standart sapması (s.s=29,50) olarak bulunmuştur.

Araştırma da elde edilen bulgular ölçekten alınabilecek puanlar ile karşılaştırıldığında benzer değerleri yansıtmaktadır. Ayrıca, ortalamaların madde sayısına bölünmesi ile oluşan ortalamalara bakıldığında, en yüksek ortalamaya "Kontrole Yönelik İlgi" faktörünün sahip olduğu görülmektedir. Davranış geliştirmeye yönelik ilgi boyutunda da yüksek ortalamalar elde ederken, okula yönelik ilgi boyutundan ise orta düzeyde puan ortalaması elde edilmiştir. Bulgular incelendiğinde babaların daha çok çocuklarını kontrol etmeye ve onların davranışlarını değiştirmeye yönelik ilgi gösterdikleri düşünülmektedir. Ayrıca babaların çocuklarının okul ile ilgili konularda da azımsanmayacak şekilde orta düzeyde ilgilendikleri görülmektedir. Anne babaların küçük yaşlardan itibaren çocuklarının hayatına aktif katılımı ve onlara ilgi göstermesi ilerleyen süreçlerde çocukların davranışlarında ve akademik başarısında olumlu sonuçlar ortaya çıkmasını sağlamıştır (Sucuoğlu vd., 2015). Babanın

çocuğuyla iletişim kurması, ortak faaliyetlerde bulunması, onunla oyun oynaması, çocuğun ihtiyacı olduğu zamanda ulaşılabilir olması gelişimi açısından kritik öneme sahiptir (Bozok, 2017).

"Babaların çocuklarına olan ilgisi demografik bilgilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir ?" ilişkin elde edilen bulgular ve tartışma:

Çalışmaya katılan babaların "Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgi Ölçeği (ÇYAİÖ)" nden aldıkları puanların demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için parametrik testler uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda sırasıyla açıklanmıştır.

Babaların ÇYAİÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 31'de gösterilmektedir.

Tablo 31

Araştırmaya Katılan Babaların ÇYAİÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Yaşlarına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Yaş	n	$\bar{x}$	s.s	F	p	Anlamlı Farklılık
Davranış Geliştirmeye İlgi	(1) 21-25 Yaş	12	67,91	6,28	1,99	,096	
	(2) 26-30 Yaş	46	68,43	12,39			
	(3) 31-35 Yaş	97	67,18	11,10			
	(4) 36-40 Yaş	84	64,94	10,91			
	(5) 41 Yaş ve üzeri	76	63,30	13,42			
Kontrole Yönelik İlgi	(1) 21-25 Yaş	12	45,91	4,14	4,04	,003*	2>5 3>5
	(2) 26-30 Yaş	46	47,43	7,82			
	(3) 31-35 Yaş	97	47,04	7,25			
	(4) 36-40 Yaş	84	44,83	6,79			
	(5) 41 Yaş ve üzeri	76	43,02	8,60			
Okula Yönelik İlgi	(1) 21-25 Yaş	12	48,50	7,99	3,38	,010*	1>4
	(2) 26-30 Yaş	46	44,26	14,18			
	(3) 31-35 Yaş	97	42,42	13,08			
	(4) 36-40 Yaş	84	38,30	12,31			
	(5) 41 Yaş ve üzeri	76	39,30	12,28			
ÇYAİÖ Toplam	(1) 21-25 Yaş	12	162,33	14,25	3,17	,014*	1>5
	(2) 26-30 Yaş	46	160,13	31,74			
	(3) 31-35 Yaş	97	156,64	28,64			
	(4) 36-40 Yaş	84	148,08	26,92			
	(5) 41 Yaş ve üzeri	76	145,63	31,84			

* $p \leq ,05$

Tablo 31'e bakıldığında, babaların ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=1,99; p> ,05). Buna göre, babaların davranış geliştirmeye yönelik ilgilerinde yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Babaların ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=4,04; p ≤ ,05). Buna göre, babaların kontrole yönelik ilgilerinde yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 26-30 yaş aralığında olan babaların ortalaması ($\bar{x}$=47,43), 41 yaş ve üzerinde arasında olanların ortalamasından ($\bar{x}$=43,02) daha yüksektir. Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 31-35 yaş aralığında olan babaların ortalaması ($\bar{x}$=47,04), 41 yaş ve üzerinde arasında olanların ortalamasından ($\bar{x}$=43,02) daha yüksektir.

Babaların ÇYAİÖ okula yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=3,38; p ≤ ,05). Buna göre, babaların okula yönelik ilgilerinde yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 21-25 yaş aralığında olan babaların ortalaması ($\bar{x}$=48,50), 36-40 yaş aralığında olanların ortalamasından ($\bar{x}$=38,30) daha yüksektir.

Babaların ÇYAİÖ toplam puanların yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=3,17; p ≤ ,05). Buna göre, babaların ÇYAİÖ toplam puanlarında yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 21-25 yaş aralığında olan babaların ortalaması ($\bar{x}$=162,33), 41 yaş ve üzerinde arasında olanların ortalamasından ($\bar{x}$=145,63) daha yüksektir.

Çalışmada ki bulgular incelendiğinde babaların davranış geliştirmeye yönelik ilgilerinde yaşlarının anlamlı bir etkisi bulunmadığı gözlemlenmektedir. Babaların kontrole yönelik ilgilerinde 26-35 yaş aralığında olan babaların, 41 yaş ve üzerinde arasında olan babalara

oranla puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Babaların okula yönelik ilgilerinde21-25 yaş aralığında olan babaları puanları 36-40 yaş aralığında olan babalardan daha yüksektir. Babaların ÇYAİÖ toplam puanlarına göre ise 21-25 yaş aralığında olan babaların ortalaması 41 yaş ve üzerinde arasında olanların ortalamasından daha yüksek çıkmıştır. Bulgular ışığında genç babaların çocuklarına yönelik ilgilerinin orta yaştaki babalara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Genç yaştaki babaların heyecanlarının taze olması, daha çok sabırlarının olması, eğitim seviyelerinin genel olarak daha yüksek olması babalığa yönelik ilgilerini artırdığı düşünülmektedir. İlerleyen yıllarda çocuk sayısının artması ve bununla birlikte ilgilenilecek çocuk sayısının artması, yaş artıkça babaların sabır ve enerjilerinin azalması ilgilerini de azaltabileceği söylenebilir. Babaların yaşları ilerledikçe babalığa yönelik ilgilerinin azalmasının bir diğer sebebi de Aydın Kılıç (2016) çalışmasında Trabzon ilinde yaşayan babaların yaşları ilerledikçe ilgilerinin azaldığı ve babanın çocuğu ile aradaki yaş farkının da artmasıyla kuşak çatışmasını meydana getirdiğini belirtmiştir.

Yapılan bazı araştırmalar da ise babanın yaşı artıkça ilgi düzeyinin ve çocuğun hayatına katılımın arttığını sonucuna ulaşılmıştır. Karaaslan (2020) çalışmasında, ilerleyen yaşlarda babaların davranış geliştirmeye yönelik ilgilerinin arttığı bulgusunu elde ederken, konuyla ilgili literatür incelendiğinde Taşyürek Teker (2019), babanın çocuklarına yönelik ilgilerinde yaşın belirleyici bir unsur olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Eren (2022), babaların ilgi düzeylerinin yaşlarından bağımsız olduğunu, davranış geliştirme ve kontrole yönelik ilgilerinde orta yaşlarda daha çok önem verdikleri ilerleyen yaşlarda ise okula yönelik ilgilerinin daha yüksek olduğu sonuçları bulguları destekler niteliktedir.

Babaların ÇYAİÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 32'de gösterilmektedir.

Tablo 32

Araştırmaya Katılan Babaların ÇYAİÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	s.s	F	p	Anlamlı Farklılık
Davranış Geliştirmeye İlgi	(1) İlkokul Mezunu	43	62,74	12,15	3,30	,021*	4>1
	(2) Ortaokul Mezunu	44	64,56	13,23			
	(3) Lise Mezunu	112	64,91	12,37			
	(4) Üniversite Mezunu	116	68,41	10,03			
Kontrole Yönelik İlgi	(1) İlkokul Mezunu	43	44,62	8,26	1,65	,179	
	(2) Ortaokul Mezunu	44	45,20	8,52			
	(3) Lise Mezunu	112	44,67	7,69			
	(4) Üniversite Mezunu	116	46,72	6,87			
Okula Yönelik İlgi	(1) İlkokul Mezunu	43	37,81	12,93	4,42	,005*	4>2,1
	(2) Ortaokul Mezunu	44	37,70	13,40			
	(3) Lise Mezunu	112	40,41	13,68			
	(4) Üniversite Mezunu	116	44,19	11,26			
ÇYAİÖ Toplam	(1) İlkokul Mezunu	43	145,18	30,09	3,74	,011*	4>2,1
	(2) Ortaokul Mezunu	44	147,47	32,18			
	(3) Lise Mezunu	112	150,00	31,17			
	(4) Üniversite Mezunu	116	159,33	25,25			

* $p \leq ,05$

Tablo 32'ye bakıldığında, babaların ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanlar eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=3,30$; $p \leq ,05$). Buna göre, babaların davranış geliştirmeye yönelik ilgilerinde eğitim durumlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda üniversite mezunu olan babalar ile ilkokul mezunu babalar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, üniversite mezunu babaların ortalaması ($\bar{x}$=68,41), ilkokul mezunu olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=62,74) daha yüksektir.

Babaların ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanlar eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (F=1,65; p> ,05). Buna göre, babaların kontrole yönelik ilgilerinde eğitim durumlarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Babaların ÇYAİÖ okula yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanların eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=4,42; p ≤ ,05). Buna göre, babaların okula yönelik ilgilerinde eğitim durumlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda üniversite mezunu olan babalar ile ilkokul mezunu ve ortaokul mezunu babalar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Üniversite mezunu babaların "Okula Yönelik İlgi" faktör puan ortalaması ($\bar{x}$=44,19), ilkokul mezunu olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=37,81), ortaokul mezunu olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=37,70) daha yüksektir.

Babaların ÇYAİÖ' den aldıkları toplam puanların eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=3,74; p ≤ ,05). Buna göre, babaların ÇYAİÖ toplam puanlarında eğitim durumlarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda üniversite mezunu olan babalar ile ilkokul mezunu ve ortaokul mezunu babalar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Üniversite mezunu babaların ÇYAİÖ toplam puan ortalaması ($\bar{x}$=159,33), ilkokul mezunu olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=145,18), ortaokul mezunu olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=147,47) daha yüksektir.

Araştırmaya katılan babaların çocuğa yönelik ilgisi ile eğitim durumları arasındaki ilişki incelendiğinde, üniversite mezunu olan babaların ilkokul mezunu babalara göre davranış geliştirmeye yönelik ilgilerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırma da babaların kontrole yönelik ilgilerinde eğitim durumlarının bir etkisi bulunamamıştır. Babaların okula yönelik ilgilerinde eğitim durumlarının anlamlı bir etkisi bulunduğu, üniversite mezunu babalar, ilkokul mezunu ve ortaokul mezunu babalar arasında anlamlı farklılık bulunduğu, üniversite mezunu babaların okula yönelik ilgilerinin ilkokul mezunu olan babalardan ve

ortaokul mezunu olan babalar daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada toplam değerler incelendiğinde, üniversite mezunu olan babaların diğer eğitim kademelerinden mezun olan babalara oranlar çocuğa yönelik ilgilerinin yüksek çıktığı dikkat çekmiştir. Babanın eğitim seviyesi arttıkça çocuğun hayatına katılımı ile ilgili daha bilinçli olmaktadır. Baba ne kadar bilinçli olursa erken yaştan itibaren çocuklarıyla birebir ilgileneceği söylenebilir. Babanın çocuğu ile ilgilenmesi onun hayatına katılması, çocukla erken yaşlarda olumlu bir ilişki kurmasını sağlayacaktır. Çocuk ile olumlu ilişki kuran baba, çocuğun daha olumlu davranışlar sergilemesine, okuldaki başarısının artmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Vardar (2015) yaptığı çalışmada babanın eğitim düzeyi ile çocuğa yönelik ilgisinin doğru orantılı olduğunu ve eğitim düzeyi arttıkça babanın çocuğun hem sosyal alanda hem de davranışsal olarak olumlu yönde pekiştirdiği bu sayede çocuğun başarısının arttırdığını saptamıştır.

Bazı araştırmalar, araştırma sonucunu destekler nitelikte olup babaların öğrenim durumu yükseldikçe çocuğuna yönelik ilginin artığı sonucuna ulaşmaktadır. Güler (2021), üniversite mezunu olan babaların çocukla ilgilenme puanlarının ilkokul ve lise mezunu olan babalardan fazla olduğunu saptamıştır. Gracia (2014), tarafından İspanyol babalar ile yapılan bir çalışmada babaların eğitim düzeyi arttıkça babaların çocuklarına daha fazla fiziksel bakım verdiği ve çocuklarının hayatlarında katılımlarının arttığı kanıtlanmıştır. Uzun ve Baran (2019), babaların eğitim kademesi yükseldikçe, baba ile çocuk arasındaki iletişimin ve ilişkinin olumlu yönde ilerlediğini, baba ve çocuk arasındaki çatışmaların azaldığını belirtmiştir. Nkwake (2009) çalışmasında, erken dönemde çocuğun hayatına katılımının ve çocukla kurulan ilişkinin sağlıklı olasında babanın eğitim düzeyi ile ilişkili olduğunu belirtmektedir.

Karaaslan (2020), okur yazar babaların ön lisans ve lisans mezunu babalara göre okula yönelik ilgilerinin daha yüksek olduğunu bunu çalışma şartları ve deneyimlerden olabileceği sonucuna ulaşmaktadır. Taşyürek Teker (2019), çalışmasında ise hangi eğitim kademesinden mezun olurlarsa olsunlar, çocukların hayatına katılımlarını ve onlara gösterdikleri ilginin düzeyinde farklılık ortaya çıkarmadığını belirtmiştir

Babaların ÇYAİÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 33'te gösterilmektedir.

Tablo 33

Araştırmaya Katılan Babaların ÇYAİÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Çocuk Sayısı	n	$\overline{X}$	s.s	F	p	Anlamlı Farklılık
Davranış Geliştirmeye İlgi	(1) 1 Çocuk	52	68,30	9,62	2,52	,082	
	(2) 2 Çocuk	143	66,07	12,73			
	(3)3 Çocuk veya üzeri	120	64,02	11,63			
Kontrole Yönelik İlgi	(1) 1 Çocuk	52	46,17	7,23	4,55	,011*	2>3
	(2) 2 Çocuk	143	46,61	7,88			
	(3)3 Çocuk veya üzeri	120	43,87	7,25			
Okula Yönelik İlgi	(1) 1 Çocuk	52	44,00	11,67	4,45	,012*	1>3
	(2) 2 Çocuk	143	42,08	13,81			
	(3)3 Çocuk veya üzeri	120	38,41	11,70			
ÇYAİÖ Toplam	(1) 1 Çocuk	52	158,48	24,52	4,20	,016*	1>3
	(2) 2 Çocuk	143	154,77	31,82			
	(3)3 Çocuk veya üzeri	120	146,31	27,61			

* $p \leq ,05$

Tablo 33'e bakıldığında, babaların ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanlar sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($F=2,52$; $p > ,05$). Buna göre, babaların davranış geliştirmeye yönelik ilgilerinde sahip oldukları çocuk sayısının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Babaların ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanlar sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($F=4,55$; $p \leq ,05$). Buna göre, babaların kontrole yönelik ilgilerinde çocuk sayısının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 2 çocuk sahibi olan babalar ile 3 çocuk veya üzerinde çocuğa sahip olan

babalar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, ortalama puanlara göre 2 çocuk sahibi olan babaların ortalaması ($\bar{x}$=46,61) 3 çocuk veya üzerinde çocuğa sahip olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=43,87) daha yüksektir.

Babaların ÇYAİÖ okula yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanlar sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=4,45; p ≤,05). Babaların okula yönelik ilgilerinde çocuk sayısının anlamlı etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 1 çocuk sahibi olan babalar ile 3 çocuk veya üzerinde çocuğa sahip olan babalar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, 1 çocuk sahip olan babaların "Okula Yönelik İlgi" faktör puan ortalaması ($\bar{x}$=44,00), 3 çocuk veya üzerinde çocuğa sahip olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=38,41) daha yüksektir.

Babaların ÇYAİÖ' den aldıkları toplam puanların sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=4,20; p ≤ ,05). Buna göre, babaların ÇYAİÖ toplam puanlarında sahip oldukları çocuk sayısına göre anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda 1 çocuk sahip olan babaların puan ortalaması ($\bar{x}$=158,48), 3 çocuk veya üzerinde çocuğa sahip olan babaların ortalamasından ($\bar{x}$=146,31) daha yüksektir.

Araştırmaya katılan babaların çocuğa yönelik ilgisi ile sahip oldukları çocuk sayısı arasındaki ilişki incelendiğinde, çocuk sayısı babaların davranış geliştirmeye yönelik ilgilerini etkilemezken, 2 çocuk sahibi olan babalar 3 ve üzerinde çocuk sahibi olan babalara göre kontrole yönelik ilgileri yüksekken, bir çocuk sahibi olan babaların okula yönelik ilgileri ve toplam çocuğa yönelik ilgileri 3 ve üzeri çocuk sayısına sahip babalara oranla daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar dikkate alındığında çocuk sayısı arttıkça babaların ilgilerinde azalma meydana geldiği düşünülebilir. Çocuk sayısı artıkça babanın çocuklar ile iletişim kalitesi azalmakta, her çocuğa ayrılan süre ve bu sürenin kalitesinde de düşüş meydana gelmektedir. Çocuk sayısı artıkça onların birçok ihtiyacı olacaktır babaların

her bir çocuğun ihtiyacına yetemediği düşüncesi ilgisini de olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Kayma Güneş ve Gökler'in (2017) ailede çocuklara sunulan olanakların çocuk sayısı ile ters orantılı olduğu, çocuk sayısında meydana gelen artışın, çocuklara sunulan ekonomik, sosyal ve duygusal anlamda ilgi ve şefkatte azalma meydana geldiği aynı zamanda ebeveynlerin çocuklarına yönelik ilgilerinde de azalma olduğu sonucuna ulaşması araştırmamızı desteklemektedir. Çocuk sayısı arttıkça babaların ilgi düzeyinin azalttığı sonucuna ulaşan çalışmalar (Kadal, 2019; Taşyürek Teker, 2019) alan yazında yer almaktadır. Karaaslan (2020) yaptığı araştırma da üç ve üzeri çocuk sahibi anne babaların çocuklarına daha ilgili olduğu sonucu araştırmamız ile farklı sonuca ulaşsa da çocuk sayısı arttıkça her bir çocuk ile ilgilenilmesi ilginin paylaştırılmasına sebep olacağı ve bu sebeple azalacağı düşünülmektedir.

Babaların ÇYAİÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının çocukların doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ANOVA yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 34'te gösterilmektedir.

Tablo 34

Araştırmaya Katılan Babaların ÇYAİÖ Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Sahip Oldukları Çocukların Doğum Sırasına Göre ANOVA Sonuçları

Faktörler	Doğum Sırası	n	$\bar{x}$	s.s	F	p	Anlamlı Farklılık
Davranış Geliştirmeye İlgi	(1) Birinci Çocuk	141	67,98	10,87	6,45	,002*	1>3
	(2) Ortanca Çocuk	97	65,12	11,88			
	(3) Son Çocuk	77	62,09	12,90			
Kontrole Yönelik İlgi	(1) Birinci Çocuk	141	46,64	7,38	8,43	,001*	1>3 2>3
	(2) Ortanca Çocuk	97	46,22	7,12			
	(3) Son Çocuk	77	42,48	7,98			
Okula Yönelik İlgi	(1) Birinci Çocuk	141	42,25	13,13	2,16	,117	
	(2) Ortanca Çocuk	97	41,17	13,01			
	(3) Son Çocuk	77	38,49	11,85			
ÇYAİÖ Toplam	(1) Birinci Çocuk	141	156,88	28,69	5,65	,004*	1>3
	(2) Ortanca Çocuk	97	152,52	28,52			
	(3) Son Çocuk	77	143,06	30,23			

* $p \leq ,05$

Tablo 34'e bakıldığında, babaların ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanlar çocukların doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=6,45; p ≤,05). Buna göre, babaların davranış geliştirmeye yönelik ilgilerinde çocukların doğum sırasının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda birinci sırada dünyaya gelen çocukların babaları ile son sırada dünyaya gelen çocukların babaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, ortalama puanlara göre en yüksek ortalamaya birinci sırada dünyaya gelen çocukların babalarının ortalaması ($\bar{x}$=67,98), en düşük ortalamaya son sırada dünyaya gelen çocuğa sahip olan babalarının ortalamasından ($\bar{x}$=62,09) daha yüksektir.

Babaların ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanların çocukların doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=8,43; p ≤ ,05). Buna göre, babaların kontrole yönelik ilgilerinde çocukların doğum sırasının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda birinci sırada dünyaya gelen çocukların babaları ile son sırada dünyaya gelen çocukların babaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca Scheffe karşılaştırma testi sonucunda ortanca sırada dünyaya gelen çocukların babaları ile son sırada dünyaya gelen çocukların babaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca, ortalama puanlara göre en yüksek ortalamaya birinci sırada dünyaya gelen çocukların babalarının ortalaması ($\bar{x}$=46,64), en düşük ortalamaya son sırada dünyaya gelen çocuğa sahip olan babalarının ortalamasından ($\bar{x}$=42,48) daha yüksektir.

Babaların ÇYAİÖ okula yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanların çocukların doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermediği görülmüştür (F=2,16; p> ,05). Buna göre, babaların okula yönelik ilgilerinde çocukların doğum sıralarının anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Babaların ÇYAİÖ toplam puanların çocuklarının doğum sıralarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür (F=5,65; p ≤ ,05). Buna göre, babaların ÇYAİÖ toplam puanlarında

çocuklarının doğum sıralarının anlamlı bir etkisi bulunmaktadır. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe karşılaştırma testi sonucunda birinci sırada dünyaya gelen çocukların babaları ile son sırada dünyaya gelen çocukların babaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Birinci sırada doğan çocukların babalarının ortalaması ($\bar{x}$=156,88), son sırada dünyaya gelen çocuğa sahip olan babalarının ortalamasından ($\bar{x}$=143,06) daha yüksektir.

Çocuğun doğum sırası ile babaların çocuklara yönelik ilgileri incelendiğinde, babaların birinci çocuk ile daha çok ilgilendikleri, son sırada doğan çocukta ise ilgide azalma meydana geldiği görülmektedir. Davranışa yönelik, kontrole yönelik ve genel ilgilerinde bu değişim dikkat çekerken okula yönelik ilgilerinde çocuğun doğum sırası etkili olmamaktadır. Babaların ilk çocuklara ilgilerinin yüksek olması baba olmaya ilişkin heyecanlarının ve motivasyonlarının olması, babalığa ilişkin algılarının olumlu olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Son çocuğa doğru ilginin azalmasında ise diğer kardeşlerin varlığı, babanın heyecanında ve doyumunda yaş ile birlikte meydana gelen azalmadan kaynaklandığı söylenebilir.

Taşkıran (2023) yaptığı araştırmasında davranışa yönelik, kontrole yönelik ve genel baba ilgisinde benzer sonuçlar elde etmiştir. Babaların İlk sırada doğan çocuklara karşı gösterdikleri ilgi son çocuklara gösterdikleri ilgiden yüksek olduğunu belirlemiştir. Yapılan araştırmaların bazılarında ise babanın ilgisinin çocuğun doğum sırasından etkilenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Kadal (2019), doğum sırasının babaların çocuklarına yönelik ilgisi üzerinde bir etkisi olmadığı sonucunu elde etmiştir.

Babaların ÇYAİÖ' den aldıkları faktör ve toplam puanlarının araştırmaya katılan çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ilişkisiz örneklem t-testi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 35'te gösterilmektedir.

Tablo 35

Araştırmaya Katılan Babaların ÇYAİÖ *Ölçeği Faktör Puanları ile Ölçek Toplam Puanların Çocuk Cinsiyetine Göre İlişkisiz Örneklem t-Testi Sonuçları*

Faktörler	Çocuk Cinsiyeti	n	$\bar{x}$	s.s	t	sd	P
Davranış Geliştirmeye İlgi	Kız	144	65,97	11,90	,422	313	,674
	Erkek	171	65,40	11,94			
Kontrole Yönelik İlgi	Kız	144	45,61	8,02	,240	313	,810
	Erkek	171	45,40	7,30			
Okula Yönelik İlgi	Kız	144	41,25	13,31	,313	313	,755
	Erkek	171	40,79	12,46			
ÇYAİÖ Toplam	Kız	144	152,83	30,92	,369	313	,712
	Erkek	171	151,60	28,23			

*p ≤ ,05

Tablo 35 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanlar [$t_{(313)}$ = ,674; p >,05], ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanlar [$t_{(313)}$ = ,810; p > ,05] , ÇYAİÖ okula yönelik ilgi faktöründen aldıkları puanları [$t_{(313)}$ = ,755; p > ,05] ve ÇYAİÖ' den aldıkları ölçek toplam puanları [$t_{(313)}$ = ,712; p > ,05] araştırmaya katılan babaların çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Buna göre, babaların ÇYAİÖ davranış geliştirmeye ilgi, ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi, ÇYAİÖ okula yönelik ilgi ve ÇYAİÖ' den aldıkları ölçek toplam puanlar üzerinde çocuk cinsiyeti değişkeninin anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Babaların eğitim durumlarında meydana gelen artış ile birlikte daha bilinçli, modern ebeveynlik rol ve tutumlarına sahip geleneksellikten ve cinsiyet kalıp yargılarından uzak olmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Taşkıran (2023) çalışmasında babaların çocuklarına yönelik ilgisinin hiçbir alt boyutta çocukların cinsiyetinden etkilenmediği sonucuna ulaşmıştır. Monteiro vd. (2017) çocuk cinsiyetinin babaların katılım ve ilgileri üzerinde önemli bir etkisi olmadığını saptamıştır. Alan yazında yapılan diğer çalışmalarda Kadal (2019), Uzun ve Baran (2019), Karaaslan (2020), İnce (2022) çalışmamızın sonucu

ile benzer sonuçlar göstermektedir. Yağan Güder ve Ata (2018) çalışmalarında, babaların cinsiyet algıları incelediğinde erkek çocukları ile daha fazla ilgilendiklerini saptanması sonucu araştırmamızın bulgularıyla örtüşmemektedir.

Babaların ve Büyükbabaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Babalık Rolü Algıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ve Tartışma

"Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" a İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Tartışma:

Araştırma sorusu kapsamında, babaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için PARI ve BRAÖ faktörleri ve ölçek toplam puanları arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar Tablo 36'da gösterilmektedir.

Tablo 36

Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Babalık Rolü Algıları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	PARI Ölçeği		
BRAÖ Ölçeği	Aşırı Kontrol	Demokratik Tutum	Katı Disiplin
Olumlu Algılar	,15**	,50**	,08
Olumsuz Algılar	,36**	-,33**	,46**
Çocuk Cinselliğinde BRAÖ	,06	,29**	-,04
BRAÖ Toplam	,42**	,14*	,43**

**p≤,01; *p≤,05

Tablo 36 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği aşırı kontrol faktörü ile BRAÖ olumlu algılar faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,15; p≤,01), BRAÖ olumsuz algılar faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki

(r=,36; p≤,01) ve BRAÖ toplam puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,42; p≤,01) bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği demokratik tutum faktörü ile BRAÖ olumlu algılar faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,50; p≤,01), BRAÖ olumsuz algılar faktörü arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=-,33; p≤ ,01), BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktörü arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,29; p≤,01) ve BRAÖ toplam puanı arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,14; p≤,01) bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği katı disiplin faktörü ile BRAÖ olumsuz algılar faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,46; p≤,01) ve BRAÖ toplam puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,43; p≤,01) bulunmuştur.

Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasındaki ilişki incelendiğinde; aşırı kontrol ebeveyn tutumu arttıkça, babalık rolü algıları da artmaktadır. Babaların aşırı kontrol ebeveyn tutumu ile olumsuz babalık rolü algısı arasında ilişki vardır. Buna göre babaların aşırı kontrol ebeveyn tutumu artıkça babalığa ilişkin olumsuz algıları da artmaktadır diyebiliriz.

Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasındaki ilişki incelendiğinde demokratik ebeveyn tutumu arttığında, babaların olumlu babalık rolü algıları da artmaktadır. Babaların demokratik ebeveynlik tutumları ile olumsuz babalık rolü algıları arasında negatif yönlü ilişki ortaya çıkmıştır. Babanın demokratik tutumu artıkça babalık rolüne ilişkin olumsuz algıları azalmaktadır. Demokratik tutum artıkça çocuk cinselliğine olan algıları artarken, babaların demokratik ebeveynlik tutumu benimsemesi babalık rolü algılarını da olumlu yönde arttırmaktadır.

Babaların babalık rollerinin temelinde toplumsal cinsiyet rollerinin olduğu görülmektedir. Babanın toplumsal cinsiyet rolleri arttıkça çocuk yetiştirme annenin görevi olmakta, baba otorite gücü olduğu varsayılmaktadır. Babanın evde ailenin reisi rolünü sağlamak için benimsediği tutum ise baskı ve disiplin olduğu düşünülmektedir. Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasındaki ilişki incelendiğinde katı disiplin faktörü arttığında, babalık rolüne ilişkin olumsuz algılarında da artış meydana geleceği söylenebilmektedir. Ayrıca katı disiplinde meydana gelen artış genel babalık rolünün de artmasına sebep olmaktadır.

Babaların çocuk yetiştirirken katı sert ve disiplin tutumları uygulamalarında, babalığa ve erkekliğe ilişkin benimsediği rollerin etkili olduğu düşünülmektedir. Babanın Türk toplumunda otorite olarak görülmesi daha sert ve otoriter bir rol yüklenmesine sebep olmuştur (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2013; Vatandaş, 2007). Bu roller de babaların çocuk yetiştirme tutumlarını etkilemiştir. Beyazıt ve Mağden (2015) çalışmasında, erkeklerin demokratik cinsiyet rolüne benimsedikçe, babalık rolü algısının geliştiği ve katı otoriter tutumlara ilişkin görüşlerinin azaldığını saptamıştır. Babaların babalık rollerini algılayış biçimiyle çocuk yetiştirme tutumları arasında sıkı bir bağ olduğu düşünülmektedir. Babalar olumsuz babalık rolüne sahip olduğunda katı ve kontrole ilişkin tutum sergileme eğiliminde olduğu olumlu babalık rolüne sahip olduğunda ise daha çok demokratik tutuma sahip olduğu gözlemlenmektedir.

"Büyükbabaların, çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" a İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Tartışma:

Araştırma sorusu kapsamında, araştırmada yer alan büyükbabaların babalık rolü algıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için PARI ve BRAÖ faktörleri ve ölçek toplam puanları arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar Tablo 37'de gösterilmektedir.

Tablo 37

Büyükbabaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Babalık Rolü Algıları Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	PARI Ölçeği		
BRAÖ Ölçeği	Aşırı Kontrol	Demokratik Tutum	Katı Disiplin
Olumlu Algılar	,16**	,43**	,08
Olumsuz Algılar	,33**	-,25**	,38**
Çocuk Cinselliğinde BRİA	-,00	,27**	,00
BRAÖ Toplam	,34**	,16**	,33**

**p≤,01; *p≤,05

Tablo 37 incelendiğinde, araştırmaya katılan büyükbabaların PARI Ölçeği aşırı kontrol faktörü ile BRAÖ olumlu algılar faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,16; p≤,01), BRAÖ olumsuz algılar faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,33; p≤,01) ve BRAÖ toplam puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,34; p≤,01) bulunmuştur.

Araştırmaya katılan büyükbabaların PARI Ölçeği demokratik tutum faktörü ile BRAÖ olumlu algılar faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,43; p≤,01), BRAÖ olumsuz algılar faktörü arasında negatif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=-,25; p≤,01), BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,27; p≤,01) ve BRAÖ toplam puanı arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,16; p≤,05) bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği katı disiplin faktörü ile BRAÖ olumsuz algılar faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,38; p≤,01) ve BRAÖ

toplam puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,33; p≤,01) bulunmuştur.

Büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkiye ait aşırı kontrol faktörüne analizi sonuçları incelendiğinde olumlu algılar faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde, olumsuz algılar faktörü ile arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre, büyükbabaların aşırı kontrol ebeveyn tutumları arttıkça babalık rolüne ilişkin olumlu algıları da artmaktadır. Büyükbabaların aşırı kontrol ebeveyn tutumları arttıkça babalık rollerine ilişin genel algıları da artmaktadır.

Büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkiye ait demokratik tutum faktörüne analiz sonuçları incelendiğinde, büyük ebeveynin demokratik tutumunda artışın meydana gelmesi babaların olumlu algılara babalık rolünde de artış meydana getirebileceği söylenebilir. Büyükbabaların demokratik tutumları artıkça olumsuz babalık rolü algıları azalmaktadır. Demokratik tutuma sahip büyükbabaların çocuk cinselliğine ilişkin rol algıları da olumlu yönde ilerlemektedir. Çalışma da büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarında demokratik ebeveyn tutumu faktöründe meydana gelen artış, babalık rolü algılarında da artış sağlayacaktır.

Büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkiye ait katı disiplin faktörü ile olumsuz algılar faktörü incelendiğinde aralarında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki mevcuttur. Sonuç olarak katı disiplin ebeveynlik tutumunu artan büyükbabalarda, babalık rolüne ilişkin olumsuz algılarında da artışı meydana geleceği söylenebilmektedir.

Evans (1997) Türkiye'de düşük sosyoekonomik düzeyden gelen babalar üzerinde yaptığı araştırmada, babaların babalık rolüne ilişkin algılarında geleneksel tutum çerçevesinde yaklaştıkları tutumların babalığa ilişkin algılarında önemli bir etken olduğunu belirlemiştir (Aktaran Koçak, 2004). Geleneksel aileler genellikle geniş aile yapısına sahiptir. Bu ailelerde evdeki bütün bireylerin sorumluluğu ve görevi belirgindir (Günay & Bener, 2011). Geleneksel Türk toplumunda soy babadan gelmekte ve herkes ona itaat etmektedir. Türk

erkeğinin otorite ve katı disiplinli olması babanın geleneksel yetiştirilme tarzı ile babalık rolü algısını şekillendirmektedir (Şahin & Demiriz, 2014).

Kağıtçıbaşı (2014) geçmişten günümüze aile yapılarında meydana gelen değişim ile babaların tutumlarında da değişim meydana geldiğini vurgulamakta, babaların geçmişteki ‘‘otoriter ve mesafeli’’ tutumunun yerini günümüzde ‘‘katılımcı ve demokratik’’ tutuma bıraktığını belirmiştir. Büyükbabaların disiplinli ve sert olan babalık rolü algıları yerini çocuğun bakımı ve büyütülmesi sorumluluğunu eşi ile paylaşan babalık rolüne bırakmaktadır (Şahin & Demiriz, 2014). Leeson ve Ortega-Gaspar (2022) yaptıkları araştırmada, büyükbabaların torunları ile olan ilişkisinde geçmişteki sert ve disiplin içeren çocuk yetiştirme tutumlarından kaçınmakta ve torunlarına ebeveynlik rolü üstlenmekten ziyade bakım ve koruma sağladıkları tespit edilmiştir. Büyükbabaların geçmişteki olumsuz tutum ve davranışlarının yerini günümüzde ilgi ve iletişim aldığı saptanmıştır.

Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Çocuklarına Yönelik İlgileri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ve Tartışma

“Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” a İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Tartışma:

Araştırma sorusu kapsamında, babaların çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için PARI ve ÇYAİÖ faktörleri ve ölçek toplam puanları arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar Tablo 38’de gösterilmektedir.

Tablo 38

Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Çocuklarına Yönelik İlgileri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	PARI Ölçeği		
ÇYAİÖ	Aşırı Kontrol	Demokratik Tutum	Katı Disiplin
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi	,22**	,40 **	,19**
Kontrole Yönelik İlgi	,16**	,43**	,14*
Okula Yönelik İlgi	,12*	,22**	,16**
ÇYAİÖ Toplam	,18**	,37**	,18**

**p≤,01; *p≤,05

Tablo 38 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği aşırı kontrol faktörü ile ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik İlgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,22; p≤,01), ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,16; p≤,05), ÇYAİÖ okula yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,12; p≤,05) ve ÇYAİÖ toplam puanı arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,18; p≤,01) bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği demokratik tutum faktörü ile ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,40; p≤,01), ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r= ,43; p≤,01), ÇYAİÖ okula yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r= ,22; p≤,05) ve ÇYAİÖ toplam puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,37; p≤,01) bulunmuştur.

Araştırmaya katılan babaların PARI Ölçeği katı disiplin faktörü ile ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,19; p≤,01), ÇYAİÖ kontrole yönelik İlgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde

anlamlı bir ilişki (r= ,14; p≤,05), ÇYAİÖ okula yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r= ,16; p≤,01) ve ÇYAİÖ toplam puanı arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,18; p≤,01) bulunmuştur.

Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişkiye ait ebeveyn tutumlarından aşırı kontrol faktörü sonuçları incelendiğinde, davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü, kontrole yönelik ilgi faktörü, okula yönelik ilgi faktörü ve ÇYAİÖ toplam puan arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir. Buna göre, babaların aşırı kontrol ebeveyn tutumu arttıkça davranış geliştirmeye yönelik ilgisinin, kontrole yönelik ilgisinin, okula yönelik ilgisinin ve çocuğa yönelik ilgilerinin de artacağı söylenebilir.

Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişkiye ait ebeveyn tutumlarından demokratik tutum faktörü sonuçları incelendiğinde, davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü ile arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Demokratik ebeveyn tutumu arttıkça davranış geliştirmeye yönelik de artacağı söylenebilir. Ebeveyn tutumlarından demokratik tutum faktörü ile Kontrole Yönelik İlgi faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin çıkması, demokratik ebeveyn tutumunun arttıkça kontrole yönelik ilgisinin de artacağı söylenebilir. Çalışmaya katılan babaların demokratik tutum faktörü ile okula yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, buna göre demokratik ebeveyn tutumu arttıkça okula yönelik ilgilerinin de artacağı söylenebilir. Yapılan çalışma da demokratik tutum ile ÇYAİÖ toplam puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Demokratik ebeveyn tutumu arttıkça, çocuğa yönelik ilgileri de artmaktadır.

Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişkiye ait ebeveyn tutumlarından katı disiplin faktörü sonuçları incelendiğinde, davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü, kontrole yönelik ilgi faktörü, okula yönelik ilgi faktörü ve ÇYAİÖ

toplam puan arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir. Babaların, katı disiplin ebeveyn tutumu arttıkça davranış geliştirmeye yönelik ilgisinin, kontrole yönelik ilgisinin, okula yönelik ilgisinin ve çocuğa yönelik ilgilerinin de artacağı söylenebilir. Babaların geleneksel cinsiyetçi yaklaşımları azaldıkça çocukları ile daha fazla zaman geçirmekte ve hayatlarına daha fazla katılım göstermektedir. Babaların çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumları otoriter ve sert oldukça çocuklarına yönelik gösterdikleri ilgi de uzak ve mesafeli olmaktadırlar. Ancak babaların tutumları eşitlikçi ve demokratik oldukça çocuklarına ilgi ve sevgilerini daha belirgin bir şekilde gösterip hayatlarına katılımlarının artacağı düşünülmektedir.

Sımsıkı'nın (2011), çalışmasındaki babaların aşırı koruyucu ebeveyn tutuma sahip olmaları ile çocuğun hayatına katılımları, ilgi ve yakınlıklarının doğru orantılı bir şekilde arttığı sonucu bu çalışmadaki bulguları destekler niteliktedir. Karabulut ve Şendil (2018), demokratik ebeveyn tutumunu benimseyen babaların çocuklarının hayatına katılımları ve çocuklarıyla kurdukları ilgi ve yakınlığın arttığı sonucuna ulaşmaları bu çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Babanın çocuk yetiştirme tutumlarının çocuğun gelişimi üzerinde etkili olduğunun anlaşılmasıyla babanın daha çok demokratik bir tutumla yaklaştığı çocuğunun hayatına katılımı ilgi ve yakınlığını hissettirdiği, çocuk ile duygusal bağının arttığı söylenebilir. İlgiden ve sevgiden yoksun olan aile ortamında büyüyen çocukların davranış ve uyum bozuklukları sergiledikleri dikkat çekmiştir (Yavuzer, 2017). Laible, Carlo, Torquati ve Ontai (2004) yaptıkları çalışmalarında ilgili ve sıcak ebeveyn davranışlarını sergileyen ebeveynlerin, katı disiplin uygulayan ebeveynlerin çocuklarına göre daha fazla olumlu davranış gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Sımsıkı (2011), demokratik ebeveyn tutum düzeyi yüksek olan babaların, çocuğun hayatına katılımları, ilgi ve meşguliyetleri de arttığı sonucuna ulaşılması bulguları destekler niteliktedir. Yaptığı çalışmada ki bir diğer bulgu olan otoriter ebeveyn tutum düzeyi ile babanın çocuğa yönelik ilgi ve yakınlığı arasında negatif yönlü bir ilişki olması bu çalışmadaki bulgular ile farklılık oluşturmuştur.

Babaların Babalık Rolü Algıları ile Çocuklarına Yönelik İlgileri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular ve Tartışma

"Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" a İlişkin Elde Edilen Bulgular ve Tartışma:

Araştırma sorusu kapsamında, babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için BRAÖ ve ÇYAİÖ faktörleri ve ölçek toplam puanları arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Buna göre elde edilen sonuçlar Tablo 39'da gösterilmektedir.

Tablo 39

Babaların Babalık Rolü Algıları ile Çocuklarına Yönelik İlgileri Arasındaki İlişkiye Ait Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	BRAÖ			
ÇYAİÖ	Olumlu Algılar	Olumsuz Algılar	Çocuk Cinselliğinde BRİA	BRAÖ Toplam
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi	,43**	-,14 *	,22**	,22**
Kontrole Yönelik İlgi	,47**	-,18**	,25**	,23**
Okula Yönelik İlgi	,26**	-,05	,19**	,18**
ÇYAİÖ Toplam	,41**	-,13*	,24**	,22**

**p≤,01; *p≤,05

Tablo 39 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların BRAÖ olumlu algılar faktörü ile ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,43; p≤,01), ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,47; p≤,01), ÇYAİÖ okula yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,26; p≤,01) ve ÇYAİÖ toplam puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,41; p≤,01) bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan babaların BRAÖ olumsuz algılar faktörü ile ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü arasında negatif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=-,14 p≤,05), ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktörü arasında negatif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=-,18; p≤,01) ve ÇYAİÖ toplam puanı arasında negatif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=-,13; p≤,05) bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan babaların BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktörü ile ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,22; p≤,01), ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,25; p≤,05), ÇYAİÖ okula yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,19; p≤,01) ve ÇYAİÖ toplam puanı arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,24; p≤,01) bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan babaların BRAÖ toplam ile ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,22; p≤,01), ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,23; p≤,01), ÇYAİÖ okula yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,18; p≤,01) ve ÇYAİÖ toplam puanı arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki (r=,22; p≤,01) bulunmaktadır.

Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişkiye ait olumlu algılar faktörünün sonuçları incelendiğinde, davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki açığa çıkmıştır. Buna göre, olumlu babalık rolü algıları artan babaların, davranış geliştirmeye yönelik ilgileri de artmaktadır. Çalışmada, olumlu algılar faktörünün ile kontrole yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olması, olumlu babalık rolü arttıkça kontrole yönelik ilginin de artığı sonucuna ulaşılmıştır. Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik

ilgileri arasındaki ilişkiye ait olumlu algılar faktörünün sonuçları incelendiğinde, okula yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki bulgulanmıştır. Olumlu babalık rolü algıları artan babaların, okula yönelik ilgileri de artmaktadır. Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişkiye ait olumlu algılar faktörünün sonuçları incelendiğinde babalık rolü algısı olumlu yönde artıkça babanın çocuğu ile ilgisi de artmaktadır. Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişkiye ait olumsuz algılar faktörünün sonuçları incelendiğinde, davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü, kontrole yönelik ilgi faktörü ve okula yönelik ilgi faktörü arasında negatif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmada toplam puanlarında, babalık rolündeki olumsuz algılar artıkça, babanın çocuğuna yönelik ilgisi azaldığı fark edilmiştir. Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişkiye ait çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktörü faktörünün sonuçları incelendiğinde, davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü, kontrole yönelik ilgi faktörü ve okula yönelik ilgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmada toplam puanlara bakıldığında, çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algıları artıkça, babanın çocuğuna yönelik ilgisi artmaktadır. Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişki incelendiğinde babalık rolü algıları arttıkça, çocuğa yönelik ilgileri de artmaktadır.

İlgili alan yazında babanın çocuğuna yönelik ilgisi ile ilgili çalışmalar yetersiz kalmaktadır. Geçmişten günümüze babalık rollerinde değişimlerin meydana gelmesi ve kadınların iş hayatına dahil olması baba ile çocuk arasındaki ilişkinin varlığını ve önemini ortaya çıkarmıştır. Yeni modern ve ilgili babalığın ortaya çıkışıyla eşiyle daha çok paylaşımcı olan baba çocuğun bakımını da üstlenmiştir. Anne ile paylaşımcı, eşitlikçi ve demokratik olan babaların olumlu babalık rolü algıları da artmaktadır (AÇEV, 2017). Yapılan araştırmalarda, babanın çocuğuyla aktif zaman geçirmesi onunla ilgilenmesi ve paylaşımda bulunması babalık rolü babalık rolü algılarının da artmasını sağlamıştır (Aksoy & Tatlı, 2019). Deleş ve Kaytez (2020) çalışmasında babalık rolü algı düzeyleri yüksek olan babaların baba katılım düzeylerinin de yükseldiği ve çocuklarına ilgili oldukları saptanmıştır. Karayılmaz

(2020) çalışmasında babaların babalık rolüne ilişkin olumlu algıları arttıkça, çocuklarına olan ilgilerini arttığı ve bakımlarına katılımlarının da arttığını tespit etmesi araştırmanın bulgusunu desteklemektedir. Doğan ve Özkardeş (2024) yaptıkları çalışmada, babaların babalık rolü algısı ile katılım düzeyleri arasında bir ilişki olduğu ve babaların babalık rolü algıları olumlu yönde arttıkça çocuklarının bakımına daha fazla katılım gösterdikleri ve çocuklarıyla ilgilendikleri belirlenmiştir. Özyeşer Cinel ve Tezel Şahin (2021) çalışmalarında, babaların babalık rolüne ilişkin algılarının geleneksellikten uzaklaşıp modern hayatın şartlarına uygun hale döndüğünü, oluşan bu babalık rolünde babaların kendi babalarına göre çocuklarıyla daha fazla ilgilendikleri, onlara zaman ayırdıkları ve onların fikirlerinin olabileceğini kabul ettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Sosyokültürel değişimler ile birlikte babanın çocuğu ile daha fazla ilgilendiği ve babalıktan daha fazla doyum aldığı söylenebilir.

Babaların kendilerinin ve babalarının babalık rolleri arasında farklılık olduğunu belirtikleri, babaların büyükbabalara göre çocuklarıyla daha çok ilgilendikleri, onlara daha çok zaman ayırdıkları, sevgiyi daha yoğun yaşadıkları ve çocuklarının fikirlerine saygı duydukları sonucuna varılmıştır. Ortaya çıkan bu farklılığın nedeni olarak babalar; sosyoekonomik ve kültürel yapının değişmesi, yaşam standartlarının daha iyi olması, gelenek ve göreneklere bağlılığın azalmasından kaynaklı olduğunu belirtmektedirler. Genel olarak sosyo kültürel değişimin babalık rolü üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu değişimle beraber, annenin çalışma koşullarının çocuk ve baba ilişkisini güçlendirmesi, modern hayatın getirdiği babalık rollerinde, babaların daha çok sorumluluk almaya başlaması babalık rollerini belirgin hale getirmektedir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarını, babalık rol algılarını ve babaların çocuklarına olan ilgisini incelemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 yılında Kayseri'de ikamet eden 4-6 yaş aralığında çocuğu olan babalar ve onların yaşayan babalarından oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleminde belirli ölçütlere yer verildiği için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın ölçütleri; çocukların yaşı, büyükbabalarının sağ olma durumu ve gönüllülükleridir. Çalışılacak babalar belirlenirken veri zenginliğini sağlamak amacıyla ayrıca kartopu örnekleme yöntemi de kullanılmıştır. Araştırma kapsamında 315 baba ve 315 büyükbaba araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Araştırmada babaların ve çocukların demografik bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen ‘‘Babalar için Kişisel Bilgi Formu’’, babaların kendi babalarının demografik bilgilerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen ‘‘Büyükbabalar için Kişisel Bilgi Formu’’, babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarını belirlemek üzere ‘‘Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği – PARI’’, babalar ile büyükbabaların babalık rolü algısını belirlemek için “Babalık Rolü Algı Ölçeği” ve babaların çocuklarına yönelik ilgisini belirlemek amacıyla ‘‘Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği’’ kullanılmıştır.

Elde edilen veriler uygun istatistik programında, toplam puanlar da betimsel istatistikleri, ilişkisiz ölçümlerde t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile analiz edilmiş olup; anlamlı çıkan farklılıklarda hangi gruplar arasında anlamlı farklılığın olduğunu belirlemek için Scheffe karşılaştırma testi kullanılmıştır. Yapılan istatistiklerde anlamlılık düzeyi olarak 30'dan küçükse düşük düzeyde, ,30-,70 arasında ise orta düzeyde ve ,70' den büyükse yüksek düzeyde ilişki olduğu belirtilmiştir. Değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla ise Pearson Korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan istatistiklerde anlamlılık düzeyi olarak 0,05 seçilmiş ve $p>0,05$ olması durumunda ise anlamlı farklılığın olmadığı belirtilmiştir.

Sonuçlar

Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarını, babalık rol algılarını ve babaların çocuklarına olan ilgisini incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucunda, babalar ve büyükbabalar benzer bir bakış açısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Küçüklükten itibaren birçok davranışı ve tutumu ailemizden model alarak ve taklit ederek öğrendiğimiz düşünüldüğünde baba olmaya dair inançlarımızın, tutumlarımızın ve davranışlarımızın kendi annemize/ babamıza benzemesinin ve onlardan etkilenmesinin normal olduğu söylenebilir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin aldıkları puanların benzer düzeyde olduğu saptanmıştır. Babaların ve büyükbabaların en yüksek ortalamaya sahip olduğu faktörün "Demokratik Tutum" olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Babaların çocuk yetiştirme tutumları demografik bilgilerine göre detaylı olarak incelendiğinde, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI)"nin Aşırı Kontrol faktöründe, babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken ($p<0,05$); babanın yaşı, çocuk sayısı, çocuğun doğum sırası ve çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir. Demokratik Tutum faktörü

babanın yaşına, sahip olduğu çocuk sayısına ve çocukların doğum sırasına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği ($p<0,05$); babanın eğitim durumu ve çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir. Katı disiplin faktörü ise demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları demografik bilgilerine göre detaylı olarak incelendiğinde, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) Aşırı Kontrol faktöründe, yaş, eğitim durumu, çocuk sayısı, çocuğun doğum sırasına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği ($p<0,05$) belirlenmiştir. Demokratik Tutum faktörü büyükbabanın demografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Katı disiplin faktörü büyükbabanın eğitim durumu, çocuk sayısı ve çocuğun doğum sırasına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği ($p<0,05$); büyükbabanın yaşının ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında alınan puanlar incelendiğinde babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ($p<0,05$), aşırı kontrol ve katı disiplin faktörlerinde büyükbabaların babalara oranla yüksek puan aldıkları, demokratik tutum faktöründe babaların daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır.

Araştırma da babaların çocuk yetiştirme tutumları ile büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) sonucuna ulaşılmıştır. Babaların aşırı kontrol faktörüne ilişkin tutumları ile büyükbabaların aşırı kontrol ve katı disiplin faktöründeki tutumları arasındaki ilişki pozitif anlamlı, orta düzeyde olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Babanın demokratik tutumu ile büyükbabanın demokratik tutumu arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişkili olduğu ($p<0,05$) sonucuna ulaşılmıştır. Babaların katı disiplin faktörüne ilişkin tutumları ile büyükbabaların aşırı kontrol faktörü ve katı disiplin faktörlerindeki tutumları arasındaki ilişki pozitif anlamlı, orta düzeyde olduğu saptanmıştır ($p<0,05$).

Araştırma sonuçları incelendiğinde babaların ve büyükbabaların babalık rolü algı ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ve faktörlerine verdikleri yanıtlarına göre aldıkları puanların benzer

düzeyde olduğu saptanmıştır. Babaların ve büyükbabaların en yüksek ortalamaya sahip olduğu faktörün "Olumlu Algılar" olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Babaların babalık rolü algıları demografik bilgilerine göre detaylı olarak incelendiğinde, babaların Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ) Olumlu Algılar faktörü, babanın yaşı, çocuk sayısı çocuğun doğum sırası değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken ($p<0,05$); babanın eğitim durumu ve çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir. Olumsuz Algı faktörü, eğitim durumu ve çocuk sayısına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği ($p<0,05$); babanın yaşı, çocuğun doğum sırası ve çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir. Çocuk Cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründe, babanın eğitim durumu, çocuğun doğum sırası ve cinsiyeti değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken ($p<0,05$); babanın yaşı ve çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir. Ölçek toplam puanına göre ise, babanın eğitim durumu istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterirken ($p<0,05$); babanın yaşı, sahip olduğu çocuk sayısı, çocukların doğum sırası ve çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir.

Büyükbabaların babalık rolü algıları demografik bilgilerine göre detaylı olarak incelendiğinde, Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ) Olumlu Algılar faktörü, eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterirken ($p<0,05$); büyükbabanın yaşı, çocuk sayısı ve çocuğun doğum sırasına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir. Olumsuz Algılar faktörü, büyükbabanın yaşı, eğitim durumu, çocuk sayısı, çocuğun doğum sırasına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterdiği ($p<0,05$) belirlenmiştir. Çocuk Cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı faktöründe, büyükbabanın yaşı ve eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterirken ($p<0,05$); çocuk sayısı ve çocuğun doğum sırasına göre ise istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir. Büyükbabaların BRAÖ ölçek toplam puanlarına göre eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gösterirken ($p<0,05$); büyükbabanın yaşı, çocuk

sayısı ve çocuğun doğum sırasına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında alınan puanlar incelendiğinde babaların ve büyükbabaların babalık rol algıları arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu ($p<0,05$); Olumlu Algılar, Çocuk Cinselliğinde Babalık Rolüne İlişkin Algı faktöründe ve BRAÖ Toplam puanlarında babaların büyükbabalara oranla daha yüksek puan aldıkları, Olumsuz Algılar faktöründe ise büyükbabaların daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Araştırma da babaların babalık rolü algıları ile büyükbabaların babalık rolü algısı arasında benzer bir ilişki olduğu ($p<0,05$) görülmüştür. Babaların babalık rolüne ilişkin olumlu algı faktörü ile büyükbabaların babalık rolüne ilişkin olumlu algı faktörü, çocuk cinselliği faktörü ve BRAÖ toplam puanı arasında küçük düzeyde anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Babaların BRAÖ olumsuz algılar faktörü ile büyükbabaların BRAÖ olumsuz algılar faktörü ve BRAÖ toplam puanı arasında orta düzeyde anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmaktadır ($p<0,05$). Babaların BRAÖ çocuk cinselliği faktörü ile büyükbabaların BRAÖ çocuk cinselliği faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunurken, babaların BRAÖ çocuk cinselliği faktörü ile büyükbabaların BRAÖ toplam puanı arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır ($p<0,05$). Araştırmaya katılan babaların BRAÖ toplam puanları ile büyükbabaların BRAÖ olumlu algıları, BRAÖ çocuk cinselliği arasında küçük düzeyde anlamlı ve pozitif yönde bir ilişki, babaların BRAÖ toplam puanları ile büyükbabaların BRAÖ olumsuz algılar ve BRAÖ toplam puanında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Araştırma da elde edilen bulgular ölçekten alınabilecek puanlar ile karşılaştırıldığında benzer değerleri yansıtmaktadır. En yüksek ortalamaya "Kontrole Yönelik İlgi" faktörünün sahip olduğu görülmektedir. Davranış geliştirmeye yönelik ilgi boyutunda da yüksek ortalamalar elde ederken, okula yönelik ilgi boyutundan ise orta düzeyde puan ortalaması elde edilmiştir.

Babaların çocuklarına olan ilgisi demografik bilgilerine göre detaylı olarak incelendiğinde, Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgi Ölçeği (ÇYAİÖ) Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi faktöründe; babanın eğitim durumu ve çocuğun doğum sırası değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken ($p<0,05$); babanın yaşı, çocuk sayısı ve çocuk cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir. Kontrole Yönelik İlgi faktöründe; babanın yaşı, çocuk sayısı ve çocuğun doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık bulunurken ($p<0,05$); babanın eğitim durumu ve çocuk cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir. Okula Yönelik İlgi faktöründe; babanın yaşı, eğitim durumu ve çocuk sayısı değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olduğu bulunurken ($p<0,05$); çocuğun doğum sırasına ve cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir. ÇYAİÖ toplam puanları incelendiğinde ise babanın yaşı, eğitim durumu, çocuk sayısı ve çocuğun doğum sırasına göre anlamlı farklılık olduğu bulunurken ($p<0,05$); çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ($p>0,05$) belirlenmiştir.

Araştırma da babaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, PARI Ölçeği Aşırı Kontrol faktörü ile BRAÖ Olumlu Algılar faktörü arasında pozitif ve küçük düzeyde anlamlı bir ilişki, BRAÖ Olumsuz Algılar ve BRAÖ toplam puanı ile pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Babaların PARI Ölçeği Demokratik Tutum faktörü ile BRAÖ Olumlu Algılar faktörü arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı ilişki, BRAÖ Olumsuz Algılar ile negatif ve orta düzeyde anlamlı ilişki, BRAÖ Çocuk Cinselliği ve BRAÖ toplam puanı ile pozitif ve küçük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, PARI Ölçeği demokratik tutum faktörü ile BRAÖ olumlu algılar faktörü arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, BRAÖ olumsuz algılar faktörü arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki, BRAÖ çocuk cinselliği ve BRAÖ toplam puanı arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile babalık rolü algıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, PARI Ölçeği Katı Disiplin faktörü ile BRAÖ Olumsuz Algılar ve BRAÖ toplam faktörü arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmada büyükbabaların babalık rolü algıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu; büyükbabaların PARI Ölçeği Aşırı Kontrol faktörü ile BRAÖ Olumlu Algılar faktörü arasında pozitif ve küçük düzeyde anlamlı bir ilişki, BRAÖ Olumsuz Algılar faktörü ile BRAÖ toplam puanı arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Büyükbabaların PARI Ölçeği Demokratik Tutum faktörü ile BRAÖ Olumlu Algılar faktörü arasında pozitif ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki, BRAÖ Olumsuz Algıları ile negatif ve küçük düzeyde anlamlı bir ilişki, BRAÖ Çocuk Cinselliği ve BRAÖ toplam puanı arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Büyükbabaların PARI Ölçeği Katı Disiplin faktörü ile BRAÖ Olumsuz Algılar ve BRAÖ toplam puanı arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Araştırmada, babaların çocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu, PARI Ölçeği Aşırı Kontrol faktörü ile ÇYAİÖ ölçeğinin bütün alt faktörleri arasında anlamlı, pozitif ve küçük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. PARI Ölçeği Demokratik Tutum faktörü ile ÇYAİÖ Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi faktörü, Kontrole Yönelik İlgi faktörü ve ÇYAİÖ toplam puanı arasında anlamlı pozitif ve orta düzeyde bir ilişki bulunurken, ÇYAİÖ Okula Yönelik İlgi faktörü arasında pozitif yönde küçük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. PARI Ölçeği katı disiplin faktörü ile ÇYAİÖ ölçeğinin bütün alt faktörleri arasında anlamlı, pozitif ve küçük düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Araştırma kapsamında, babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu, BRAÖ olumlu algılar faktörü ile ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü, ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktörü ve ÇYAİÖ toplam puanı arasında pozitif, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki bulunurken, ÇYAİÖ okula yönelik ilgi faktörü arasında pozitif, anlamlı ve küçük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. BRAÖ olumsuz algılar faktörü ile ÇYAİÖ davranış geliştirmeye yönelik ilgi faktörü, ÇYAİÖ kontrole yönelik ilgi faktörü ve ÇYAİÖ toplam puanı arasında anlamlı negatif ve küçük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. BRAÖ çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algı

faktörü ile ÇYAİÖ ölçeğinin bütün alt faktörleri arasında anlamlı, pozitif ve küçük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır. BRAÖ toplam ile ÇYAİÖ ölçeğinin bütün alt faktörleri arasında anlamlı, pozitif ve küçük düzeyde bir ilişki bulunmaktadır.

Araştırmanın sonuçları çocuk yetiştirme tutumları açısından genel olarak değerlendirildiğinde, babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumlarının benzer düzeyde olduğu görülmüştür. Hem babaların hem de büyükbabaların eğitim düzeyi azaldıkça aşırı kontrolcü bir tutum benimsediği, hatta büyükbabaların katı disiplin tutumlarının da artığı belirlenmiştir. Çocuk sayısı arttıkça babaların demokratik tutumlarının olumsuz etkilenirken, büyükbabaların çocuk sayısı arttıkça aşırı kontrol ve katı disiplin ebeveyn tutumları artmaktadır. Çocuğun doğum sırası babaların demokratik tutumları üzerinde etkili olurken, sonuncu doğan çocukta demokratik tutumlarında azalma meydana gelmektedir. Büyükbabalarda ise sonuncu doğan çocuğa; diğer sırada doğan çocuklara oranla daha fazla aşırı kontrole ilişkin ve katı disiplin içeren tutum sergilendiği belirlenmiştir.

Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı farklılığın bulunduğu; büyükbabaların aşırı kontrol ve katı disiplin tutumlarında benimsediği, babaların ise demokratik tutumu benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu; babaların aşırı kontrol tutumlarının büyükbabaların aşırı kontrol ve katı disiplin tutumlarıyla ilişkili olduğu, babanın demokratik tutumlarının büyükbabanın demokratik tutumuyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Babaların katı disipline ilişkin tutum ve davranışlarında büyükbabaların aşırı kontrol ve katı disiplin tutumları ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın sonuçları babalık rolü algıları açısından genel olarak değerlendirildiğinde, babaların babalık rolü algıları ile büyükbabaların babalık rolü algısı arasında benzer bir ilişki olduğu; her ikisinin de olumlu algıya sahip oldukları hatta büyükbabaların babalık rolüne ilişkin olumlu algıları artıkça babaların da olumlu algılarının arttığı görülmektedir. Orta yaştaki babaların diğer yaştaki babalara göre daha olumlu bir babalık rolüne sahip olduğu

büyükbabaların ise yaş artıkça babalık rolüne ilişkin olumsuz algılarının azaldığı söylenebilir. Hem babaların hem de büyükbabaların çocuk cinselliğine bakış açısı eğitim seviyesi arttıkça artmakta olup doğru orantılıdır. Elde edilen sonuçlar göz önünde bulunduğunda eğitim seviyesi arttıkça cinselliğe bakış açısının arttığı olumsuz bakış açısının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca erkek çocuğuna sahip olan babaların, babalık rolü algılarının kız çocuğuna sahip babalara göre daha yüksek olduğu sonuçlar arasında yer almaktadır. Babaların ve büyükbabaların babalık rol algıları arasında anlamlı farklılığın bulunduğu ve babaların daha çok olumlu algılara, çocuk cinselliği ve genel babalık rolü algılarının daha yüksek olduğu büyükbabaların ise olumsuz algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Babaların babalık rolü algıları ile büyükbabaların babalık rolü algısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Babaların babalık rolüne ilişkin olumlu algıları ile büyükbabaların babalık rolüne ilişkin olumlu algıları arasında ilişki olduğu, diğer bir ifadeyle büyükbabaların babalık rolüne ilişkin olumlu algıları artıkça babaların da olumlu algılarının arttığı görülmektedir. Babaların babalık rolüne ilişkin olumsuz algıları ile büyükbabaların babalık rolüne ilişkin olumsuz algıları arasında ilişkinin var olduğu, büyükbabaların babalık rolüne ilişkin olumsuz algıları artıkça, babaların da babalık rolüne ilişkin olumsuz algılarının arttığı söylenebilir. Ayrıca büyükbabaların cinselliğe bakış açısı artıkça babalarında artığı görülmektedir. Babaların ve büyükbabaların genel algıları arasında da anlamlı ilişki mevcuttur.

Araştırmanın sonuçları babaların çocuklarına yönelik ilgileri açısından genel olarak değerlendirildiğinde, genç babaların çocuklarına yönelik ilgilerinin orta yaştaki babalara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üniversite mezunu olan babaların diğer eğitim kademelerinden mezun olan babalara oranlar çocuğa yönelik ilgilerinin yüksek çıktığı dikkat çekmiştir. Çocuk sayısı arttıkça babaların ilgilerinde azalma meydana geldiği düşünülebilir. Çocuğun doğum sırasına göre; babaların birinci çocuk ile daha çok ilgilendikleri, son sırada doğan çocukta ise ilginde azalma meydana geldiği görülmektedir. Ayrıca çocuğun cinsiyetinin, babanın çocuğuna yönelik ilgisi üzerinde etkili olmaması dikkat çeken sonuçlardandır. Babaların ve büyükbabaların çocuk yetiştirme tutumları ile

babalık rolü algıları arasındaki ilişki incelendiğinde; her ikisinin de aşırı kontrol ebeveyn tutumu arttıkça, olumsuz algıları ve babalık rolüne ilişkin genel algıları artmaktadır. Hem babaların hem de büyükbabaların demokratik ebeveyn tutumu arttığında, olumlu babalık rolü algıları ve çocuk cinselliğine olan algıları artarken, olumsuz algıları azalmaktadır. Babaların ve büyükbabaların demokratik ebeveynlik tutumu benimsemesi babalık rolü algılarında da artış sağlayacaktır. Hem babaların hem de büyükbabaların katı disiplin ebeveynlik tutumunu artışı, babalık rolüne ilişkin olumsuz algılarında da artışı meydana getirmektedir.

Babaların aşırı kontrol ebeveyn tutumu arttıkça davranış geliştirmeye yönelik ilgisinin, kontrole yönelik ilgisinin, okula yönelik ilgisinin ve çocuğa yönelik ilgilerinin de artacağı söylenebilir. Demokratik ebeveyn tutumu arttıkça, çocuğa yönelik ilgileri de artmaktadır. Babaların, katı disiplin ebeveyn tutumu arttıkça davranış geliştirmeye yönelik ilgisinin, kontrole yönelik ilgisinin, okula yönelik ilgisinin ve çocuğa yönelik ilgilerinin de artacağı söylenebilir.

Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişkiye ait olumlu algılar faktörünün sonuçları incelendiğinde babalık rolü algısı olumlu yönde artıkça babanın çocuğu ile ilgisi de artmaktadır. Babalık rolündeki olumsuz algılar artıkça, babanın çocuğuna yönelik ilgisi azaldığı fark edilmiştir. Çocuk cinselliğinde babalık rolüne ilişkin algıları artıkça, babanın çocuğuna yönelik ilgisi artmaktadır. Babaların babalık rolü algıları ile çocuklarına yönelik ilgileri arasındaki ilişki incelendiğinde babalık rolü algıları arttıkça, çocuğa yönelik ilgileri de artmaktadır.

Tüm bu sonuçlar dikkate alındığında babaların babalık rol ve algıları, ebeveyn tutumları ve çocuklarına yönelik ilginin kendi babalarından ve yetiştirilme tazından etkilendiği görülmüştür. Toplumun ataerkil yapıya sahip olması ve bunun çerçevesinde çocukların yetiştirilmesinde payı yadsınamaz. Modern hayat ile birlikte babanın daha çok evin içine dahil olması ve çocukla vakit geçirmesi babalık rolüne ilişkin algıların olumlu yönde ilerlemesine katkı sağlamıştır.

Öneriler

Araştırma sonucunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

- Bu çalışma Kayseri' de yaşayan ve belli ölçütleri sağlayan baba ve onların kendi babaları olan büyükbabalar ile yapılmıştır. Ülkemizde yer alan diğer bölgelerde de çalışmalar yapılıp genel bir kuşak incelemesi yapılabilir bu sayede farklılıklar ve benzerlikler incelenebilir.
- Çocuğun hayatında babanın önemi fark edilse de büyükbaba ile çalışmalar kısıtlı kalmıştır. Kuşak çatışması, ebeveynin çocukluk algısı, büyük ebeveyn ile ilgili çalışmalar yapılabilir.
- Babalar ve büyükbabaların babalığa dair inançları ve ebeveynlik tutumları arasındaki ilişki nitel çalışmalar ile derinlemesine incelenebilir.
- Eğitim düzeyi azaldıkça babaların babalığa yönelik olumsuz algılarının arttığı sonucuna ulaşıldığından, eğitim düzeyi düşük olan babalar belirlenerek eğitimler yapılabilir.
- Çocuk sayısı arttıkça olumsuz babalık rolü artmaktadır, bunun sebebi araştırılıp, babaların babalık rolüne ilişkin olumlu algılarını arttırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Babaların ve büyükbabaların algıladıkları ve uyguladıkları ebeveyn tutumları arasındaki ilişki ile ilgili bir çalışma yapılabilir.
- Üç kuşak ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiye bakılabilir.
- Babaların çocuk yetiştirme tutumları ve babalık rol algılarının gelecek nesillere aktarılması üzerine daha fazla farkındalık oluşturulmalı ve her yaştaki baba için eğitim programı geliştirilebilir.
- Kuşaklar arası çalışmalar, aile destek kuruluşları ve kamu politikaları ile destekleyici çalışmalara yer verilebilir.

- Babaların ve büyükbabaların tutum ve davranışlarını ölçebilecek tek bir ölçek oluşturulabilir. Kullandığımız ölçek anneler için yapılmış daha sonra babalar için revize edilmiş bir ölçektir. Güvenirlik ve geçerlilik açısından başka ölçekler ile de çalışmalar yapılabilir.
- Büyükbabalar ölçekleri doldururken birçok tutum ve davranışları hatırlamaları istendi ve geriye dönük veriler elde edilirken, geçmiş düşünceleri ve şu anki düşüncelerini sentezleyerek doldurdukları için bazı yanlışlıklar olabilir. Bu nedenle Kohort çalışması daha doğru sonuçlar vereceğinden, boylamsal çalışmalar ile kuşaklar arası tutum ve rollerin aktarımında kullanılabilir.
- Yapılacak farklı araştırmalar ile sadece babalardan ve büyükbabalardan değil annelerden ve büyük annelerden de fikir alınarak uygulanabilir. Bu sayede tutum ve roller arasında benzerlik olup olmadığı incelenebilir.
- Nesiller arası aktarım farklı disiplin alanlarıyla ilişkilendirilerek çalışmalar yapılabilir, psikoloji, sosyoloji gibi alanlarda da bakılabilir.
- Farklı kültürel ve sosyoekonomik düzeye sahip babalar ve büyükbabaların nesiller arasındaki aktarımları arasında karşılaştırmalar yapılabilir.
- Babaların çocukların hayatına daha fazla dahil olmaları için eğitim kurumlarında babalara yönelik aile katılımı çalışmaları yapılabilir.
- Bu araştırmanın verileri, Covid-19 pandemi sürecinde toplanmıştır. Benzer araştırma yapılarak pandemi sürecinden sonra anne babaların ilgisin de değişimler incelenebilir.

KAYNAKLAR

Ağır, M., Akbağ, M., Aydın, B., Tuzcuoğlu, S. & Yaycı, L. (2005). *Gelişim ve öğrenme.* Ankara: Nobel.

Akbay Postoğlu, B. (2020). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden beş yaş aralıklı sosyal uyumluluk ile anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Akça, R. P. (2012). Ana-babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. *Akademik Bakış Dergisi, 29*(1), 1-13.

Aksoy, A. B., & Tatlı, S. (2019). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların çocuklarıyla olan ilişkileri ile babalık rolü algıları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10*(1), 1-22.

Aktürk, M.F (2015). *Çocukları okul öncesi eğitime devam eden 5 yaş grubu ebeveynlerin anne-baba tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Albukrek, İ. (2002). *Anne, baba ve çocuk tarafından algılanan babanın çocuğuna karşı tutumu ile çocuğun benlik kavramı arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Alisinanoğlu, F., & Ulutaş, İ. (2003). Çocukların kaygı düzeyleri ile annelerinin kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 28*(128), 22-28.

Altay F., & Güre A. (2012). Okulöncesi kuruma (devlet-özel) devam eden çocukların sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışları ile annelerinin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12*(4), 2699-2718.

Anne Çocuk Eğitim Vakfı [AÇEV] (2017). *Türkiye'de babalığı anlamak serisi I: Türkiye'de ilgili babalık ve belirleyicileri ana raporu*. http://www.acev.org/kaynaklarimiz/arastirmalarimiz-ve-yayinlarimiz, sayfasından erişilmiştir.

Anne Çocuk Eğitim Vakfı [AÇEV] (2017). *Türkiye'de babalığı anlamak serisi ı: Türkiye'de ilgili babalık ve belirleyicileri ana raporu*. İstanbul: AÇEV.

Arabacı, N., & Ömeroğlu, E. (2013). 48-72 aylık çocuğa sahip anne-babaların çocukları ile iletişimlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* (30), 41-53.

Arı, M., Bayhan, P. & Artan, C. (1995). Farklı ana-baba tutumlarının 4–11 ya grubu çocuklarında görülen problem durumlarına etkisinin araştırılması. *10. YA-PA Okulöncesi Eitimi ve Yaygınlatırılması Semineri,* (s. 23-38). İstanbul: Nadir.

Arslan, E. (2018). *Algılanan ebeveyn tutumu, algılanan sosyal destek ve benlik saygısının ergenlerin akran zorba davranış eğilimi ile ilişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Arslan, R. (2022). Erken çocukluk döneminde baba katılımı konusunda yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, *7*(2), 1-12.

Atabey, D. (2017). Anasınıfına devam eden çocukların annelerinin anne tutumlarının incelenmesi (Çorum ili örneği), *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10*(1), 145-168

Atalay-Yalçın F. (2010). *Genç yetişkinlerin çocuk yetiştirme tutumları ile algıladıkları ana-baba davranışları arasındaki ilişki.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Atalay, D., & Özyürek, A. (2020) Ebeveyn tutumları ile ergenlerin arkadaşlık ilişkileri ve akran sapması arasındaki ilişki. *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergi. 12*(46), 294-302.

Aydoğan Arslan, S. (2017). *Büyümenin çağın örselenme yaşantısı ve bazı demografik özellikler ile çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Babaroğlu, A. (2014). *Çocuk psikolojisi ve ruh sağlığı*. (3. Baskı), Ankara: Vize.

Bakanay, E. A. (2007). Babanın çocuk hayatındaki yeri. *Anneyiz Biz Dergisi*, *6*, 32-38.

Bal, S. (2014). *İlk kez babalık deneyimi yaşayan erkeklerin bebek bakımına katılmaya ilişkin görüşleri ve bakıma katılma durumları.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Bayer, A. (2020). Modernleşme sürecinde aile: annelik ve babalık, *Tevilat, 1*(1), 35-60.

Baykul, Y., & Güzeller, C. O. (2014). *Sosyal bilimler için istatistik: SPSS uygulamalı* (2. Baskı). Ankara: Pegem.

Bayraktar, V., Güven, G., & Temel, F. Z. (2016). Okul öncesi kurumlarda görev yapan öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 24*(2), 755-770.

Beaton, J. M., & Doherty, W. J. (2007). Fathers' family of origin relationships and attitudes about father involvement from pregnancy through first year postpartum. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers, 5*(3), 22-32.

Bee, H. (2009). *Çocuk gelişimi psikolojisi.* (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kaknüs.

Belli, M., Akçay, N., & Yılmaz, HB (2021). Eskin günümüze değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine katkıları. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 8* (2), 366- 371.

Belli, M., Akcay, N., & Yılmaz, H. B. (2021). Geçmişten günümüze değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine katkıları. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, *8*(2), 366-371.

Beyazıt, U., & Mağden, D. (2015). Üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerde aşırı cinsiyet ideolojisi ve babalık rolü algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,8*(2), 207-229.

Boyacı, A. (2012). *Yapı ve süreçleri ile aile. Anne baba eğitimi.* Eskişehir. Eskişehir Anadolu Üniversitesi.

Bozok, M. (2017). *Türkiye'de babalığı anlamak serisi-I. Özel Araştırma Raporu*. https://acev.org/wp-content/uploads/2018/01/BabalikArastirmasiAnaRapor.16.10.17.web_.pdf, sayfasından erişilmiştir.

Bozok, M. (2018). Türkiye'de ataerkillik, kapitalizm ve erkeklik ilişkilerinde biçimlenen babalık. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri,10*(2), 31-42.

Bronstein, P. & Cowan, C.P. (1988). *Fatherhood today: Men's changing role in the family.* Canada: John Wiley & Sons.

Bronte-Tinkew, J., Carrano, J., & Guzman, L. (2006). Resident fathers' perceptions of their roles and links to involvement with infants. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers*, *4*(3).

Brown, G. L., Kogan, S. M. & Kim, J. (2018). From fathers to sons: the intergenerational transmission of parenting behavioramong African American young men. *Familyprocess*, *57*(1), 165–180.

Bükün, Z., & Parlar, H. (2021). Sosyo-kültürel yapı ve babalık doyumu (Diyarbakır ili örneği). *Humanistic Perspective, 3*(2), 450-476.

Büyüköztürk, S. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabi istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum.* Ankara: Pegem.

Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (27. Baskı). Ankara: Pegem.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Ç. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Ankara: Pegem.

Cabrera, N., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., & Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development, 71*(1), 127-136.

Campbell, J., & Gilmore, L. (2007). Intergenerational continuities and discontinuities in parenting styles. *Australian Journal of Psychology*, *59*(3), 140-150.

Canatan, K. (2020). Geleneksel ve modern ailelerde çocuk yetiştirme tutumları. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 8*(16), 151-165.

Canter, K. A. (2000). *Determining the effects on parental attitudes and parenting styles towards child rearing after participation in a rural parenting program*. Master of Science, West Virginia University Department of Family and Consumer Sciences, Virgina.

Castillo, J., Welch, G., & Sarver, C. (2011). Fathering: The relationship between fathers' residence, fathers' sociodemographic characteristics, and father involvement. *Maternal and Child Health Journal*, *15*, 1342-1349.

Cherlin, A., & Furstenberg, F. F. (1985). Styles and strategies of grandparenting. In V. Bengtson & J. F. Robertson (Eds.), *Grandparenthood* (pp 97–116). Beverly Hills, CA: Sage.

Cicourel, A. V. (1967). Doğurganlık, aile planlaması ve aile yaşamının sosyal organizasyonu: Bazı metodolojik konular 1. *Sosyal Sorunlar Dergisi, 23*(4), 57-81.

Cinel, N. Ö., & Şahin, F. T. (2021). Babaların kendilerinin ve babalarının babalık rollerine bakış açılarının incelenmesi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi, 7*(15), 107-129.

Choi, J., Kim, H. K., Capaldi, D. M., & Snodgrass, J. J. (2020). Long-term effects of father involvement in childhood on their son's physiological stress regulation system in adulthood. *Developmental psychobiology*, *63*(6), e22152.

Clausen, J. (1986). *Life course: A sociological perspective. Englewood Cliffs.* New York: Prentice Hall.

Craig, L., & Mullan, K. (2011). How mothers and fathers share childcare: A cross-national time-use comparison. *American Sociological Review*, *76*(6), 834-861.

Crespi, I., & Ruspini, E. (2015). Transition to fatherhood: New perspectives in the global context of changing men's identities. *International Review of Sociology*, *25*(3), 353-358.

Cooper, S. M., Ross, L., Dues, A., Golden, A. R., & Burnett, M. (2019). Intergenerational factors, fatherhood beliefs, and African American fathers' involvement: Building the case for a mediated pathway. *Journal of Family Issues*, *40*(15), 2047-2075.

Coşkun, Y., & Baş, A. (2015). Okul öncesi eğitime devam eden çocukların anne babalarının çocuk yetiştirmeye yönelik görüşlerinin karşılaştırılması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *12*(2), 195-210.

Cowan, C., & Cowan, P. (1992). *When partners become parents: The big life change for couples.* New York: Basic.

Cummings, E.M. Merrilees, C., & Ward-George, M. (2010). Fathers, marriages, and families revisitining and updating the framework. In M. Lamb (Ed.*), The role of the father in child development* (pp. 154-177). New Jersey: John Wiley & Sons.

Çağdaş A. (2015). *Anne-baba çocuk iletişimi.* Ankara: Eğiten.

Çatıkkaş, K.T. (2008). *Okul öncesi eğitime babaların katılım düzeyleri ile ilgili değişkenlerin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çeçeli, E. (2018). *48-60 ay arası çocuğa sahip ebeveynlerin anne babalarından algıladıkları tutumlar, anne babalarına bağlanma stilleri ile kendi anne babalık tutumları arasındaki ilişkiler.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Çelik, İ., Halmatov, M. & Sarıçam, H. (2012). Ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye yönelik tutumları: bir örnek çalışma. *Bulgar Bilim ve Eğitim Politikası Dergisi* , *6*(2), 45-52.

Çetin, E. (2006). Çocuk gelişiminde babanın rolü. *Rahle, 4*, 74-80.

Çınar S. (2010). *İlköğretim 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin ana baba tutumlarına ilişkin algılarının problem çözme ve saldırganlık düzeyleri üzerindeki etkisi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Çitil- Canbay, F. (2020). *Babalara verilen web tabanlı eğitimin doğum sonrası fonksiyonel durumlarına etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları.* Ankara: Pegem.

Daly, M. (1993). *Beyond God the father: Toward a philosophy of women's liberation*. New York: Beacon.

Degner, J., & Dalege, J. (2013). The apple does not fall far from the tree, or does it? A meta-analysis of parent–child similarity in intergroup attitudes. *Psychological bulletin*, *139*(6), 1270.

Deleş, B., & Kaytez, N. (2020). Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile baba katılım durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi,* (84), 101-116.

Delibalta, A. (2020). *Yetişkin erkeklerin babalık rolü algıları*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Demiriz, S., & Öğretir, A. D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi,1*(15),105-122.

Demirtaş, E. (2020). *Yoksul ailelerde anne baba tutumları ile çocuğun ruhsal uyum durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Deniz, B. (2020). *Ebeveynlerin çocukluk yaşantılarının aile uyumu, evlilik yaşamı ve çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Doğan, E., & Özkardeş, O. (2024). 3-6 Yaşında Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolü Algısı ile Baba Katılım Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 11*(1), 29-49.

Doherty, W.J., Kouneski, E.F. & Erickson, M. (1998). Responsible fathering: An overview and conceptual framework. *Journal of Marriage and Family, 60*(2), 277-292.

Draper H. (2007). Babalık dolandırıcılığı ve yanlış atfedilen babalık tazminatı. *Tıp Etiği Dergisi, 33*, 475-480.

Dribe, M., & Stanfors, M. (2009). Does parenthood strengthen a traditional household division of labor? Evidence from Sweden. *Journal of Marriage and Family, 71*(1), 33-45.

Durmuş, R. (2006). *3-6 yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Universitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Eiduson, B. T. & Alexander, J. W. (1978). The role of children in alternative family styles. *Journal of SocialIssues, 34*(2), 149-167.

Ekici, M. N., & Çalışandemir, F. (2021). Babaların çocuk sevme düzeyleri ile çocuklarıyla ilgilenme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, -(58), 711-732.

Elibol, F. (2007). *12–36 aylar arasında çocukları olan annelere verilen grup eğitiminin annelerin anne-babalık görevlerinde öz yeterliliklerine yönelik katkısının incelenmesi*. (Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Engle, P. L. (1997). The role of men in families: Achieving gender equity and suppor ting children. *Gender & Development, 5*(2), 31-40.

Eren, S. (2022). *Anne baba ilgisinin okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerisi üzerindeki etkisi.* (Doktora Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Ergin, A., & Özdilek, R. (2014). Değişen babalık rolü ve erkek sağlığına etkileri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, *11*(1), 3-8.

Erginoğlu, E. S. (2015). *Kardeş ilişkileri, anne-baba tutumları, davranış ve uyum problemlerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Erol, E. T. (2019). *Anne- baba tutumları ile 5-10 yaş grubu çocukların davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Erol. A., Canbeldek, M., & Işıkoğlu, N. (2023). Babaların çocuklarına yönelik algısı: İlk babalık deneyimleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, *23*(59), 357-387.

Erşahin, K. (2019). *Anne baba tutumları ile 5-7 yaş çocukların bilişsel işlemler performansı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Evans, C. (1997). *Türkiyeli babaların babalık rollerine yönelik tutum ve katılımları: Düşük sosyo-ekonomik ortamdan bir örneklem (Turkishfathers' attitudestoandinvolvement in theirfathering role: a lowsocio-economicsample*). (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.

Felman, R.S. (2005). *Development acrossthe life span* (3 th). New York: Pearson.

Flouri, E. (2006). Parental interest in children's education, children's self-esteem and locus of control, and later educational attainment: Twenty-six year follow-up of the 1970 British Birth Cohort. *British Journal of Educational Psychology, 76*(1), 41-55.

Flouri, E., & Buchanan, A. (2003). The role of father involvement in children's later mental health. *Journal of Adolescence*, *26*(1), 63-78.

Floyd, K., & Morman, M. T. (1998). The measurement of affectionate communication. *Communication Quarterly*, *46*(2), 144-162.

Forste, R., Bartkowski, J. P., & Jackson, R. A. (2009). " Just be there for them": perceptions of fathering among single, low-income men. *Fathering*, *7*(1), 49.

Garip, S. (2010). *5-6 Yaş döneminde, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuğu olan eşlerin çocuk yetiştirme stilleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Georgiou, S. N. (1999). Parental attributions as predictors of involvement and influences on child achievement. *British Journal of Educational Psychology,* 69(3), 409-429.

Gracia, P. (2014). Fathers' child care involvement and children's age in Spain: A time use study on differences by education and mothers' employment. *European Sociological Review, 30,* 137-150.

Goleman, D. (1998). *Duygusal zekâ*. İstanbul: Varlık.

Gonzalez, H., & Barnett, M. (2023). Grandfathers, Fathers, and Sons: Role of Intergenerational Relations on Parent Attitudes and Engagement of Mexican Origin Fathers. *Journal of Intergenerational Relationships*, 1–18.

Gökmen Korbek, E. (2019). *Okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveyn tutumları ile sosyal yetkinlik ve davranış durumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Gönül, G. (2021). *Hastanede 3-6 yaş çocuğu yatan babaların rol algısı ve aile merkezli bakım anlayışı*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Gözün-Kahraman, Ö & Yuvacı, M. (2018). Baba katılımı. A. B. Aksoy (Ed.), *Aile eğitimi ve katılımı içinde* (s. 197-222). Ankara: Hedef.

Gruchel, N., Kurock, R., Bonanati, S., & Buhl, H. M. (2022). Parental involvement and Children's internet uses-Relationship with parental role construction, self-efficacy, internet skills, and parental instruction. *Computers & Education, 182,* 104481.

Guzzo, K. B. (2011). New father's experiences with their own fathers and attitudes toward fathering. *Fathering, 9*(3), 268.

Gül, Ş. (2019).*3-6 arası çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin algılarının ve babalık rolünün yeterliliğine dair görüşlerinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Güler, P. (2021). *Anne baba davranışları ile çocuklarda gözlenen problem davranışlar arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Güler- Yıldız, T. (2021). *Aile eğitimi ve katılımı.* Ankara: Pegem.

Güler, T. (Edt.) (2010). *Anne baba eğitimi*. Ankara: Pegem.

Günay, G., & Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *153*(153).

Güneş, D. K., & Gökler, R. (2017). The family characteristics of juvenile delinquency in Turkey Türkiye'de suça sürüklenen çocukların aile özellikleri. *Journal of Human Sciences, 14*(4), 3742-3755.

Güney, E. (2017). *3-6 yaş arası çocuk annelerinin algıladıkları ebeveynlik biçimi, çocuk mizacı ve sergiledikleri ebeveynlik tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Güngörmüş Özkardeş, O. (2006). *Baba ve çocuk.* İstanbul: Morpa.

Güzel, H. (2019). *3-6 yaş çocuğu olan babaların ebeveynlik rolü algıları ile baba çocuk ilişkilerinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Güzel, H., & Tüfekçi, A. (2021). Okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların baba çocuk ilişkileri ve babalık rolü algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Gaziantep ili örneği. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, *11*(2), 463-489.

Harper, S. E. (2010). Exploring the role of Filipino fathers: Paternal behaviors and child outcomes. *Journal of family issues, 31*(1), 66-89.

Harris, K.M., & Morgan, S.P. (1991). Fathers, sons and daughters differential paternalin volvement in parenting, *Journal of Marriage and The Family*, 53, 531-544.

Hazer, O. (2012). Büyük ebeveynlerinin ergenler tarafından algılanan özelliklerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, *29*(1).

Holmes, E. K., and Huston, A. C. (2010). Understanding positive father-child interaction: Children's, fathers', and mothers' contributions. *Fathering: A Journal of Research, Theory, and Practice About Men As Fathers, 8*(2), 203-225.

Ishii Kuntz, M. (1994). Paternal involvement and perception toward fathers' roles: A comparison between Japan and the United States. *Journal of FamilyIssues. 15*(1), 30-48.

Ishii-Kuntz, M., Makino, K., Kato, K., & Tsuchıya M. (2004). Japanese fathers of preschoolers and their ınvolvement in child care. *Journal of Marriage and Family, 66*(3), 779-791.

İnan Kızıltepe, G., Uyanık, Ö., Özsüer, S. & Can Yaşar, M. (2013). 61-72 aylık çocukların demokratik tutum ve davranışlarının anne görüşlerine göre değerlendirilmesi. *TSA Dergisi, 17*(3), 227-244.

İnce, E. (2022). *Okul öncesi dönem çocukların ebeveynlerinin babasavar annelik düzeyleriyle anne-babanın çocuğa yönelik ilgisi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

İnci, M. A., & Deniz, Ü. (2015). Baba tutumları ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,* 1-9.

Jessee, V., & Adamsons, K. (2018). Father involvementand father-child relationship quality: an intergenerational perspective. *Parenting, Scienceandpractice, 18*(1), 28–44.

Jung, K., & Honig, A. S. (2000). Intergenerational comparisons of paternal Korean child rearing practices and attitudes. *Early Child Development and Care, 165*(1), 59-84.

Kadal, Z. A., (2019). *5-6 Yaş çocuklarında görülen davranış problemleri ile anne-baba ilgi düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2012). Kültür ve ana babalık: Kuram ve uygulama çıkarsamaları. *Ana babalık: Kuram ve araştırma* içinde, (ss. 61-79). Ankara: Pegem.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). Kültürleşme ve aile ilişkileri. *Türk Psikoloji Yazıları, 17*(34), 120-127.

Kakaliçoğlu, C. (2019). *Modern dönemde değişen toplumsal roller bağlamında babalık ve babalık deneyimleri.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS uygulamaları. Çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil.

Kalaylı, A., Akduman, G. G., & Özyürek, A. (2023). Investigation of factors affecting the child-rearing attitudes of mothers and fathers with CHAID analysis. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (14), 53-75.

Karaaslan, N., B., (2020). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların yeme davranışları ile anne-baba ilgi düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Karabeyeser, M. (2013). *Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumları ve stresli yaşam olaylarına göre psikolojik iyi oluşu*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Karabulut Demir, E. (2007). *Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ).*(Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Karabulut Demir, E., & Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları, 11*(21), 15-25.

Karabulut, H. (2017). *Ergenlerin saldırgan davranışları, baba katılımı ve baba katılımının yordayıcıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Karabulut, H., & Şendil, G. (2018). Okul öncesi dönemdeki baba katılımının ebeveyn tutumlarına göre incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, *2*(3), 143-154.

Karadayı, F. (2001). Gençlerin babalık rolüne ilişkin tutumları kendi babalarının davranışı ve sosyo demografik faktörlerle ilişkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 8*(8), 22-28.

Karaduman, M. A. & Çığ, O. (2019). Babaların çocuklarının hayatına katılımını etkileyen faktörler. S. Ünlü-Çetin (Ed.), *Erken çocukluk gelişimi ve eğitiminde baba katılımı* içinde (s. 47-71). Ankara: Nobel Akademik.

Karakaş, H. (2014). *Okul öncesi eğitime devam eden öğrenci babalarının aile katılımının derecesinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.

Karaman, S. (2019). *Üst kuşak ebeveynlik tutumlarının kişilerin ebeveynlik tutumlarını yordayıcı etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi.* (24.Baskı). Ankara: Nobel.

Karayılmaz, S. (2020). *Kırsal kesimden babaların babalık rolü algısı ile çocuk bakım uygulamalarına katılımları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü, İstanbul.

Kılıçaslan, A. (2001). *Aile fonksiyonlarının ve algılanan farklılaşmış anne-baba yaklaşımının kardeş ilişkileri üzerindeki etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Kılıç-Aydın, Z. N. (2016). *Ankara - Trabzon- Erzurum örnekleminde babanın çocuğun hayatına katılımı ve baba-çocuk ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Kırman, A., & Doğan, Ö. (2017). Anne-baba çocuk ilişkileri: bir meta-sentez çalışması. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal, 4*(1), 28-49.

Kline, T. J. (1999). The team player inventory: Reliability and validity of a measure of predisposition toward organizational team-working environments. *Journal for specialists in Group Work, 24*(1), 102-112.

Koçak, A. A. (2004). Baba destek programı değerlendirme raporu. https://acev.org/wp-content/uploads/2017/11/baba_destek_programi_-degerlendirme_raporu.pdf, sayfasından erişilmiştir.

Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. & Bökeoğlu, Ç. Ö. (2007). *Sosyal bilimler için istatistik.* Ankara: Pegem.

Kruper, J. C. & Uzgiris, I. C. (1987). “Fathers and mothers” speech to young infants. *Journal of Psycholinguistic Research, 16,* 597-614.

Kulaksızoğlu, A. (1985). *Ergen-aile çatışmaları ile annenin tutumları arasındaki ilişki ve ergenin sorunları.* Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kurt, A. G. D. T. (2011). Türkiye’de ailelerin eğitim ihtiyaçları. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 27*(27).

Kurt, M., & Özyürek, A. (2021). Babaların çocuk yetiştirme tutumları ile ilkokul 4. sınıfa devam eden çocuklarda öz kavramı. *Kesit Akademi Dergisi, 7*(29), 210-227.

Kurttekin, M. (2018). *2-4 yaş grubunda çocukları olan ailelerin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu (Diyarbakır örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Mersin.

Kuruçırak Ş. (2010). *4-12 Aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Kuzucu Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4*(35),79-91.

Küçük, Ş. (1987). *Thevalidity of theTurkish form of the PARI subscales II, III, IV*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Küçükali, R. (2018). Aile ve çevre ilişkisi. R. Küçükali (Ed.), *Çocuk ve aile* içinde (s.1-21). Ankara: Anı.

Kwok, S. Y., & Li, B. K. (2015). A mediation model of father involvement with preschool children in Hong Kong. *Social Indicators Research, 122,* 905-923.

Laible, D., Carlo, G., Torquati, J., & Ontai, L. (2004). Children's perceptions of family relationships as assessed in a doll story completion task: Links to parenting, social competence, and externalizing behavior. *Social Development, 13*(4), 551-569.

Lamb, M. E. (1979). Paternal influences and the father's role: A personal perspective. *American Psychologist, 34*(10), 938.

Lamb, M. E., Pleck, J. H., Charnov, E. L., & Levine, J. A. (1987). *A biosocial perspective on paternal behavior and involvement. Parenting across the life span: Biosocial dimensions.* New York: Routledge.

Lamb, M.E. (1997). *The role of the father in child development.* New York: John Wiley & Sons.

Lawall, A. R., Tram, J. M., & Kumar, N. (2022). The impact of parenting styles on subsequent parenting styles in sons. *The Family Journal*, *30*(3), 444-449.

Lawton, M. P. (1992). Generational interdependence: living arrangements and housing programmes. *Southern African Journal of Gerontology*, *1*(1), 1-4.

Le Compte, G., Le Compte, A., & Özer, S.A. (1978). Üç sosyo-ekonomik düzeyde, Ankaralı annelerin çocuk yetiştirme tutumları: Bir ölçek uyarlaması, *Psikoloji Dergisi, 1*(1), 5-9.

Leeson, G., & Ortega-Gaspar, M. (2022). The dynamics of grandfathers: A comparative analysis of Mexican and Spanish society. *Research on Ageing and Social Policy, 10*(2).

Linnenberg, K. D. (2012). “CinderFella” and first-shift fathers: the effect of work schedule on father ınvolvement. *Sociological Focus, 45*(3), 203-220.

Lipowska, M., Łada-Maśko, A. B., & Lipowski, M. (2021). Fathers’ coping strategies and children’s temperament as predictors of parental attitudes among polish fathers. *Men and Masculinities, 24*(1), 23-45.

Louis, P. T., & Kumar, N. (2015). Does father involvement influence the affect, language acquisition, social engagement and behavior in young autistic children? An early intervention study. *Journal of Special Education and Rehabilitation*, *16*(1-2), 105-124.

Manion, J. (1977). A study of fathers and infant caretaking. *Birth, 4*(4), 174-179.

McWayne, C., Downer, J. T., Campos, R., & Harris, R. D. (2013). Father involvement during early childhood and its association with children's early learning: A meta-analysis. *Early Education & Development*, *24*(6), 898-922.

Mechling, J. (1975). Advice to historians on advice to mothers. *Journal of Social History, 9*(1), 44-63.

Mercan, Z., & Tezel Şahin, F. (2017). Babalık rolü ve farklı kültürlerde babalık rolü algısı, *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, *2*(2), 1-10.

Mızrakçı, Ş. (1994). *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri kendi yetiştiriliş tarzları çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Ministerium, N. (2016). Zukunfts-Orıentıerte Väterpolıtık ın Nıeder-Sachsen.

Monteiro, L., Fernandes, M., Torres, N., & Santos, C. (2017). Father's involvement and parenting styles in Portuguese families. The role of education and working hours. *Análise Psicológica, 35*(4), 513-528.

Mutallimova, S. (2014). *Lise öğrencilerinde depresyon düzeyi ve anne- baba tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Mwoma, B. T. (2009). *Paternal involvement in children's education: An implication of children's performance at preschool in Gucha district Kenya.* Master Thesis, Kenyatta University Institute of Educational, Kenya.

Ng, W. L., Mofrad, S., & Uba, I. (2014). Effect of birth order on the differential parental treatment of children. *Asian Social Science, 10*(14), 132.

Nguyen, D. (2018). *Fatherhood: Motivations for Paternal Involvement*. Doctoral Dissertation, Lehigh University, Lehigh.

Nkwake, A. (2009). Maternal employment and fatherhood: what influences paternal involvement in child-care work in Uganda?. *Gender & Development, 17*(2), 255-267.

Nomaguchi, K., & Milkie, M. (2017). Sociological perspectives on parenting stress: How social structure and culture shape parental strain and the well-being of parents and children. In K. Deater-Deckard & R. Panneton (Eds.), *Parental stress and early child development* (pp. 47-73). Berlin: Springer.

Onur, H. & Koyuncu, B. (2004). *Hegemonik erkekliğin görünmeyen yüzü, Toplum ve Bilim.* İstanbul: Birikim

Öncü, T. (2022). *Evli bireylerde maneviyat ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

Öneren Şendil, Ç. (2019). Erken çocukluk eğitim kurumlarında baba katılımını etkileyen faktörler. S. Ünlü-Çetin (Ed.), *Erken çocukluk gelişimi ve eğitiminde baba katılımı* içinde (s. 111-135). Ankara: Nobel Akademik.

Öngider, N. (2013). Anne baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi, 5*(4), 420-440.

Özcebe, H., Küçük Biçer, B., Çetin, E., Yılmaz, M., & Zakirov, F. (2011). 0-10 yaş aralığında çocuğu olan babaların çocuk sağlığı ve bakımındaki rolleri. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 54*(2), 70-8.

Özdemir, K. (2019). *Okul öncesi dönemdeki 5 yaş çocuklarının davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özgüven, İ.E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: Pegem.

Özkan, H., Çelebioğlu, A., Üst, Z. D., & Kurudirek, F. (2016). Investigation of the parenting behaviors of fathers in the postpartum period. *Atatürk University Faculty of Health Sciences, 6*(3), 191-196.

Özkan, T. (2014). *Çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden babalara uygulanan baba katılım programının baba-çocuk ilişkisi üzerine etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Özmert, E. N. (2006). Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi-III: Aile. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi, 49*(3), 256-273.

Özpolat, Y. (2020). *3-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumlarının incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Özsoy- Yanbak, M. (2019). *Okul öncesi eğitime devam eden çocukların öz düzenleme becerileri ile baba çocuk ilişkisinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Özyürek, A. & Gürleyik, S. (2016). Anne babaların okul öncesi dönem çocukları ile etkileşimlerinde oyunun yeri, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1283- 1289.

Özyürek, A. (2004). *Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Özyürek, A., Güney, A., & Keser, H. (2023). Babaların okul öncesi çocuklarına karşı ilgi ve istismar düzeylerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi, 6*(11), 20-32.

Özyürek, A., & Tezel-Şahin, F. (2005). Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5 6 yaş grubu çocuğa sahip anne babaların çocuk yetiştirme tutumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *9*(3).

Özyürek, A., & Tezel-Şahin, F. (2010). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı.* İstanbul: Morpa.

Palkovitz, R. (1997). Reconstructing "involvement": Expanding conceptualizations of men's caring in contemporary families. In A. J. Hawkins & D. C. Dollahite (Eds.), *Generative fathering: Beyond deficit perspectives* (pp. 200–216). New York: Sage.

Palkovitz, R. (2002). Involved fathering and child development: Advancing our understanding of good fathering. In C. Tamis-LaMonda & N. Cabrerra (Eds.), *Handbook of father involvement* (pp. 119-140). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Pancsofar, N., & Vernon-Feagans, L. (2006). Mother and father language input to young children: Contributions to later language development. *Journal of Applied Developmental Psychology, 27(*6), 571–587.

Pekkarakaş, E. (2010). *3-6 yaş çocukların babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile eğitime katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Pleck, J. H. (2010). “Paternal involvement”. The role of the father in child development. In M. E. Lamb (Edt.). *The role of the father in child development* (pp 58-93). New York: Sage.

Pleck, J. H. (2012). Integrating father involvement in parenting research. *Parenting*, *12*(23), 243-253.

Polenick, C. A., DePasquale, N., Eggebeen, D. J., Zarit, S. H., & Fingerman, K. L. (2018). Relationship quality between older fathers and middle-aged children: Associations with both parties' subjective well-being. *The Journals of Gerontology: Series B*, *73*(7), 1203-1213.

Pontes, C.M, Osório, M.M., & Alexandrino, A.C. (2009). Building a place for the father as an ally for breast feeding. *Midwifery*, *25*(2), 195-202.

Poulsen, H. B., Hazen, N., & Jacobvitz, D. (2019). Parents' prenatal joint attachment representations and early caregiving: the indirect role of prenatal marital affect. *Attachment & Human Development*, *21*(6), 597-615.

Poyraz, M. (2007). *Babaların babalık rolünü algılamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Rahkar Farshi, M., Valizadeh, L., Zamanzadeh, V., Rssouli, M., Lopez, V., & Cleary, M. (2018). Perceptions of Iranian parents towards the paternal role in raising adolescent children. *Nursing & health sciences*, *20*(4), 479-485.

Riley, D. (2001). Child care connections. *Journal of Child Care Connections, 1*(10), 1-4.

Rudelli, N., Straccia, C., & Petitpierre, G. (2021). Fathers of children with autism spectrum disorder: Their perceptions of paternal role a predictor of caregiving satisfaction, self-efficacy and burden. *Research in Autism Spectrum Disorders, 83*, 101744.

Rutherford, M. D., & Przednowek, M. (2012). Fathers show modifications of infant-directed action similar to that of mothers. *Journal of Experimental Child Psychology*, *111*(3), 367-378.

Sağlam, M. (2017). Aile içi iletişim. *Çocuk ve iletişim* içinde (s. 305-335). Ankara: Vize.

Sak, R., Sak, İ. Ş., Atlı, S., & Şahin, B. K. (2015). Okul öncesi dönem: Anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(3), 972-991.

Savran, C., & Kuşin, İ. (1995). *Ana-babalar ile onların ana-babaları arasındaki çocuk yetiştirmeye yönelik tutum ilişkileri,* 10. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri'nde sunulmuş bildiri, İstanbul.

Sayar, K. (2010). *Baba olmak. Bilim ve teknik,* https://e-dergi.tubitak.gov.tr/edergi/yazi.pdf?dergiKodu=4&cilt=43&sayi=702&sayfa=92&yaziid=30299, sayfasından erişilmiştir.

Schaffer, C. E., & Digeronimo, T. F. (2009). *Anne ve babalar için çocuk psikolojisi* (M. M. Açan, Çev.). İstanbul: Yakamoz.

Schwarz, B., Trommsdorff, G., Kim, U., & Park, Y. (2006). Intergenerational support: psychological and cultural analyses of Korean and German women. *Current Sociology, 54*(2), 315-340.

Schmidt, L. A., Polak, C. P., & Spooner, A. L. (2005). Biological and environmental contributions to childhood shyness: A diathesis-stress model. *The essential handbook of social anxiety for clinicians*, 33-55.

Scoloveno, M. & Sherwen, L (1995). *Nursing care of the chilbearing family.* London: Appleton & Lange.

Seçer, Z., Çeliköz, N., & Yaşa, S. (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (18), *425-438.*

Seçkin, Ş., & Oral, G. (2020). *Bana hazır mısın baba? Baba çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi.

Semiz, S., (2022). *Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal davranışlarının baba katılımı ve baba ile ilgili değişkenler temelinde incelenmesi.* (Doktora Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Sezer, Y. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7*(1), 1-19.

Sımsıkı, H. (2011). *Baba katılımının ebeveyn tutumu, bağlanma stili ve çift uyumu açısından incelenmesi.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Simons, R. L., Whitbeck, L. B., Conger, R. D., & Wu, C. I. (1991). Intergenerational transmission of harsh parenting. *Developmental Psychology*, *27*(1), 159.

Singley, D. B., Cole, B. P., Hammer, J. H., Molloy, S., Rowell, A., & Isacco, A. (2018). Development and psychometric evaluation of the Paternal Involvement With Infants Scale. *Psychology of Men & Masculinity*, *19*(2), 167.

Sorakın Ballı, Y. (2019). *3-6 yaş çocuğu olan babalar için hazırlanan baba psiko-eğitim programının baba-çocuk etkileşimi üzerine etkisi.* Yayımlanmamış Doktora Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, KKTC.

Sucuoğlu, H., Özkal, N., Demirtaş, V. Y., & Güzeller, C. O. (2015). Çocuğa yönelik anne-baba ilgisi ölçeğinin geliştirme çalışması. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *15*(1), 242-263.

Sümer, N., & Kağitçibaşi, Ç. (2010). Culturally relevant parenting predictors of attachment security: Perspectives from Turkey. In P. Erdman & K.-M. Ng (Eds.), *Attachment: Expanding the cultural connections* (pp. 157–179). New York: Routledge.

Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E. & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutumu ve sonuçlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, *13*(25), 42-59.

Şahin, H. (2012). *Beş altı yaşında çocuğu olan babaların babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Şahin, H., & Demiriz, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *181*(181), 273-294.

Şahin, Ö. (2023). *Babaların kendi ebeveynlerine bağlanma stilleri ile babalık rolü algılarının incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Şalcı, O. (2020). *Baba destek eğitim programının babalık rolü algısına ve okul öncesi eğitim alan çocukların oyun becerilerinin gelişmesine etkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Şanlı, D., & Öztürk, C. (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi,8*(4),240-246.

Şendoğdu, M. C. (2000). *Anaokuluna devam eden 5–6 yaş çocuklarının anne-babalarını algılamaları ile anne babaların kendi tutumlarını algılamaları arasındaki ilişki.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Şenol, D., & Erdem, S. (2018). Babalık kültürü ve kimliği. *Toplum ve Kültür Araştırmaları Dergisi,* (2), 1-16.

Şenol, M. (2020). Küreselleşme bağlamında ailenin değişen rolü. Z. Kabasakal (Ed.), *Aileye ilişkin güncel derlemeler* içinde (s. 3-58). İstanbul: İksad.

Tamis-LeMonda C.S. & Cabrera, N. (2002). Multidisciplinary perspectives on father involvement: An introduction. In C.S. Tamis-LeMonda & N. Cabrera (Edt.), *Handbook of father involvement* (pp. 45-52). New Jersey: Lawrence Erlbaum.

Tan, E. T., & Goldberg, W. A. (2009). Parental school involvement in relation to children's grades and adaptation to school. *Journal of Applied Developmental Psychology, 30*(4), 442-453.

Taşkın, N. (2011). Çocukların gelişiminde katkıları unutulanlar: babalar. *Eğitim Bir Sen Dergisi, 20*, 43-47.

Taşkıran, S. (2023). *Okul öncesi dönemdeki çocukların anne baba ilgi düzeyleri ile duygusal zekâ becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Tauber, M. A. (1979). Sex differences in parent-child interaction styles during a free-play session. *Child Development, 50*, 981-988.

Teker, Y. T. (2019). *5-6 yaş grubu okul öncesi eğitim alan çocukların baba ilgi düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Telli, A.A, & Özkan, H. (2016). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, *6*(2), 127-34.

Tepe, E. E., & Demir, S. A. (2019). Babaların çocuk bakımına katılımında kendi annelerinin etkisi üzerine bir çalışma: Sakarya ili örneği. *"Eskigediz'de (Kütahya) Su Mimarisi: Köprüler, Çamaşırhaneler, Su*, 121.

Tezel Şahin, F., & Cevher Kalburan, N. (2009). Aile eğitim programları ve etkililiği: dünyada neler uygulanıyor?. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *25*, 1-10.

Tezel-Şahin, F. & Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına baba katılımının önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 18*(1), 39-48.

Tichenor, V., McQuillan, J., Greil, A. L., Contreras, R., & Shreffler, K. M. (2011). The importance of fatherhood to US married and cohabiting men. *Fathering, 9*(3), 232-251.

Tin, N. & Alptekin, D. (2022). Tarihsel süreçte babalık deneyimlerinin toplumsal cinsiyet analizi. *Sosyoloji Dergisi*, (43), 155-191.

Torche, F., & Rauf, T. (2021). The transition to fatherhood and the health of men. *Journal of Marriage and Family*, *83*(2), 446-465.

Trifan, T. A., Stattin, H., & Tilton-Weaver, L. (2014). Have authoritarian parenting practices and roles changed in the last 50 years?. *Journal of Marriage and Family, 76*(4), 744-761.

Tuzcuoğlu, N., Azkeskin, K. E., Küsmüs, G. İ., & Cengiz, Ö. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile benlik algıları arasındaki ilişkisinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, *3*, 607-623.

Türk Dil Kurumu [TDK]. (2021). *Güncel Türkçe Sözlük*. https://sozluk.gov.tr/, sayfasından erişilmiştir.

Türkoğlu, D., & Akduman, G. G. (2016). Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 7*(03), 224-241.

Uçar- Çabuk, F. (2017). *Ebeveyn çocuk iletişimi eğitim programı'nın anne baba çocuk ilişkisine ve iletişimine etkisi.* (Doktora Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Uğur, Ş. (2020).*0-8 yaş çocuğu olan babaların, babalık rolünün incelenmesi: siirt örneği.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Ulu, Y. (2018). *Okul öncesi 3-6 yaş grubu çocuklarının davranış problemleri ve anne-baba tutumlarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Umberson, D. & Karas Montez, J. (2010). Social relationships and heald: A flaspoint for health policy. *Journal of Healt and Social Behavioır, 51,* 54-66.

Ural, O., & Ramazan, O. (2007). *Türkiye'de okul öncesi eğitimin dünü ve bugünü. Türkiye'de okul öncesi eğitim ve ilköğretim sistemi temel sorunlar ve çözüm önerileri*. Ankara: Türk Eğitim Derneği.

Uyanık Balat, G. (2007). İlköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 32 (143), 89-99.*

Uyanık, Ö., Kaya, Ü. Ü., İnal Kızıltepe, G. & Can Yaşar, M. (2016). An investigation of the relationship between fathers and their children at preschool level. *Journal of Theoretical Educational Science, 9*(4), 515-531.

Uygun, N. & Kozikoğlu, İ. (2020). Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden tutumlarının incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9*(3), 1494- 1507.

Uzun, H. & Baran, G. (2019). Babaların okul öncesi dönemdeki çocuklarıyla ilişkisinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *15*(1), 47-60.

Ünal, F., & Kök, E.E. (2015). 0-6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin babalık rolüne ilişkin görüşleri, *International Journal of SocialSciencesandEducationResearch,1*(4), 1142-1153.

Ünlü, Ş. (2010). *Babamın çocuğu çocuğumun babası olmak: 0-8 yaş aralığında çocuğu olan babaların ve onların babalarının çocuk bakımına katılım patternlerinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Vapur, R. (2006). *4-6 yaş grubu çocuklarının anne-babaları ile büyük anne-büyükbabalarının çocuk yetiştirme tutumlarının sosyo ekonomik düzeylere göre incelenmesi.* Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Vardar, İ. (2015). *İlkokullarda anne ve baba ilgisinin çocukların başarısı üzerine etkisinin incelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, (35), 29-56.

White, N. R. (1994). About fathers: Masculinity and the social construction of fatherhood. *The Australian and New Zealand Journal of Sociology, 30*(2), 119-131.

Williams, J. C., Blair-Loy, M., & Berdahl, J. L. (2013). Cultural schemas, social class, and the flexibility stigma. *Journal of Social Issues, 69*(2), 209-234.

Wilson, K. R., & Prior, M. R. (2011). Father involvement and child well-being. *Journal of Paediatrics and Child Health, 47*(7), 405-407.

Winsler, A., Madigan, A. L., & Aquilino, S. A. (2005). Correspondence between maternal and paternal parenting styles in early childhood. *Early Childhood Research Quarterly, 20*(1), 1-12.

Yagan Güder, S., & Ata, S. (2018). Father Involvement, Gender Perception and Children's Gender Stereotypes. *Universal Journal of Educational Research, 6*(8), 1637-1646.

Yalçın, V. (2016). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Yamanoğlu, Ü. (2009). *Çocuk yetiştirmede aile modeli.* Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi, Newport International Universitesi, Newport.

Yan, J., Schoppe-Sullivan, S. J., & Kamp Dush, C. M. (2018). Maternal coparenting attitudes and toddler adjustment: moderated mediation through father's positive engagement. *Parenting, 18*(2), 67-85.

Yavuzer, H. (2017). *Çocuk psikolojisi,* (40. Baskı), İstanbul: Remzi.

Yıldız, Ö. (2019). *Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5-6 yaşında çocuğu olan babaların babalık rolü algıları ile empatik eğilimlerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). https://tez.yok.gov.tr sayfasından erişilmiştir.

Yıldızbaş, C. E. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının saldırganlık yönelimleri ile ebeveynlerinin anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.

Yılmaz, A. (2000). Anne-baba tutum ölçeği'nin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *Çocuk ve Ruh Sağlığı Dergisi, 7*(3), 160-172

Yılmazer, Y. (2007). *Anne baba tutumları ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul başarısı ve özerkliklerinin gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi,* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yörükoğlu, A. (2008). *Çocuk ruh sağlığı,* (29. Baskı). Ankara: Özgür.

Yuvacı, M. (2019). *Baba katılımı ile okul öncesi dönem çocuklarının sosyal yetkinlik ve davranış problemleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.

Yücedağ, Ş. (1994). *Ergenlik dönemi problemleri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişki.* Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Zembat, R. & Unutkan, Ö.P. (2001). *Okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeri.* İstanbul: YA – PA.

Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi, 3*(2), 297-328.

Zia, A., Malik, A. A., & Ali, S. M. (2015). Father and daughter relationship and its impact on daughter‟s self-esteem and academic achievement. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies, 4*(1), 311.

Ziv, Y., & Arbel, R. (2020). Parenting practices, aggressive response evaluation and decision, and social difficulties in kindergarten children: The role of fathers. *Aggressive behavior*, *47*(2), 148-160.

EKLER

EK-1. Etik İzin

Tarih ve Sayısı: 06.05.2021-E.86238

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu

Sayı : E-77082166-302.08.01-86238 06.05.2021
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 27.04.2021 tarihli ve 80287700-399- 81607 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Enstitünüz Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Fatma KÖSE'nin, Prof.Dr.Fatma TEZEL ŞAHİN'in** danışmanlığında yürüttüğü ***"Babaların ve Büyük Babaların Tutumları, Babalık Rol Algıları ve Babaların Çocuklarına Olan İlgisinin İncelenmesi"*** adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **04.05.2021** tarih ve **08** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Araştırma Kod No: 2021 - 527

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
ETİK KOMİSYONU KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ : 04.05.2021	**TOPLANTI SAYISI : 08**
ADI – SOYADI	**İMZA**
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA **BAŞKAN**	
Prof.Dr.Kemal ÖZTEMEL **BAŞKAN YRD.**	
Prof.Dr.C.Haluk BODUR	
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN	
Prof.Dr.Cevriye TEMEL GENCER	
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL	
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ	
Prof.Dr.Gülay BAYRAMOĞLU	
Prof.Dr.Makbule GEZMEN KARADAĞ	
Prof.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA	
Doç.Dr.İlyas OKUR	
Doç.Dr.Nihan KAFA	
Doç.Dr.Melek Gülşah ŞAHİN	

EK-2. MEB İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 18.06.2021-E.108838

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-47882400-602.04.01-26615938 17.06.2021
Konu : Fatma KÖSE'nin
Araştırma izni Hk.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

İlgi: 01.06.2021 Tarihli ve 97283 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Fatma KÖSE'nin, Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN'in danışmanlığında yürütmekte olduğu " Babaların ve büyük Babaların Tutumları, Babalık rol Algıları ve Babaların Çocuklarına olan ilgisinin incelenmesi" isimli tez çalışmasını ilimiz Müdürlüğümüze bağlı Melikgazi ve Kocasinan ilçelerindeki anaokul ve ilkokullarda tez çalışması yapabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin 15.06.2021 tarihli ve 26514845 sayılı Müdürlük onayı ile ıslak mühürlü ölçek örnekleri ekte sunulmuştur.

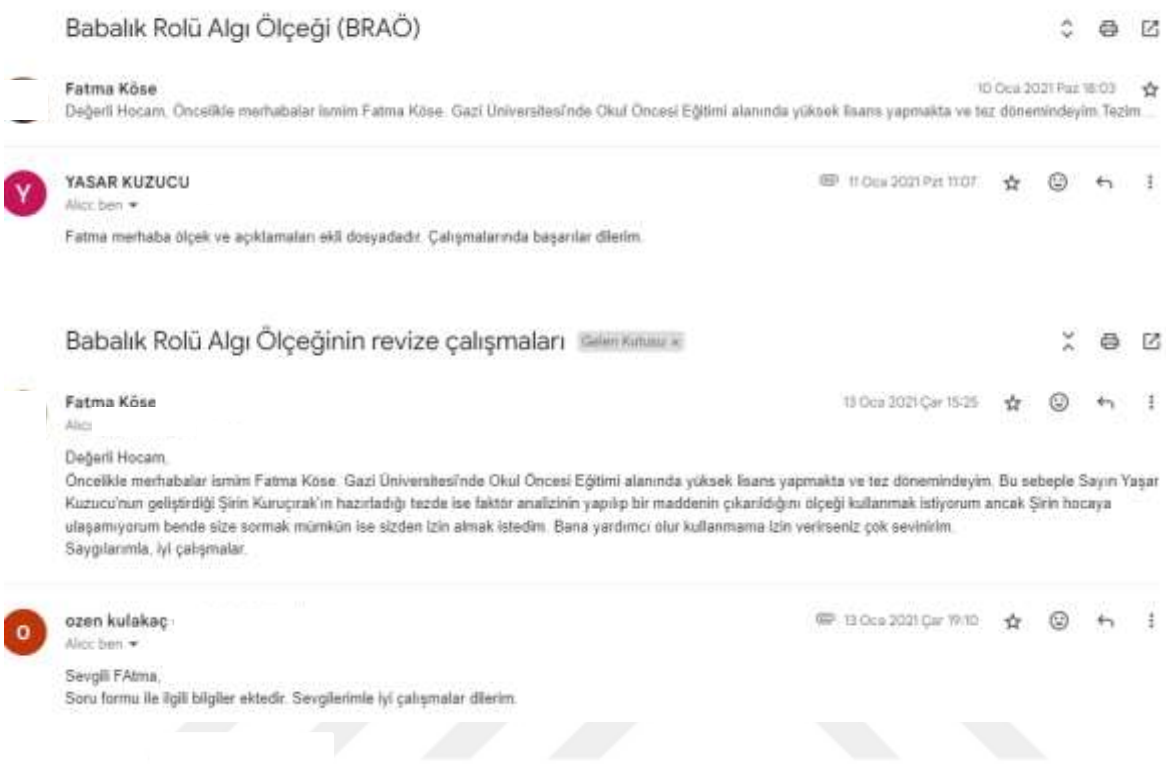
Söz konusu çalışmanın COVİD-19 salgını nedeniyle maske, mesafe ve temizlik kurallarına dikkat edilerek 2021 yılı Eylül ayında, eğitim faaliyetlerini aksatmadan, okul müdürlüğünün gözetiminde ve uygun göreceği zaman diliminde yapılması ve çalışmaya ait sonuç raporunun ise Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

İlyas YILMAZ
İl Milli Eğitim Müdür V.

Ek:
-Araştırma İzin Onayı (1 adet)
- Islak Mühürlü Ölçek Örnekleri (4 sayfa)
- Yazı ve Ekleri (80 Sayfa)

EK-3. Babalık Rolü Algı Ölçeği İzni

Babalık Rolü Algı Ölçeği (BRAÖ)

Fatma Köse 10 Oca 2021 Paz 18:03
Değerli Hocam. Öncelikle merhabalar ismim Fatma Köse. Gazi Üniversitesi'nde Okul Öncesi Eğitimi alanında yüksek lisans yapmakta ve tez dönemindeyim.Tezim...

YASAR KUZUCU 11 Oca 2021 Pzt 11:07
Alıcı: ben
Fatma merhaba ölçek ve açıklamaları ekli dosyadadır. Çalışmalarında başarılar dilerim.

Babalık Rolü Algı Ölçeğinin revize çalışmaları Gelen Kutusu ×

Fatma Köse 13 Oca 2021 Çar 15:25
Alıcı
Değerli Hocam.
Öncelikle merhabalar ismim Fatma Köse. Gazi Üniversitesi'nde Okul Öncesi Eğitimi alanında yüksek lisans yapmakta ve tez dönemindeyim. Bu sebeple Sayın Yaşar Kuzucu'nun geliştirdiği Şirin Kuruçırak'ın hazırladığı tezde ise faktör analizinin yapılıp bir maddenin çıkarıldığını ölçeği kullanmak istiyorum ancak Şirin hocaya ulaşamıyorum bende size sormak mümkün ise sizden izin almak istedim. Bana yardımcı olur kullanmama izin verirseniz çok sevinirim.
Saygılarımla, iyi çalışmalar.

ozen kulakaç 13 Oca 2021 Çar 19:10
Alıcı: ben
Sevgili FAtma,
Soru formu ile ilgili bilgiler ektedir. Sevgilerimle iyi çalışmalar dilerim.

EK-4. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği İzni

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) Gelen Kutusu ×

Fatma Köse 24 Şub 2021 Çar 00:59
Alıcı: serap.ozer

Değerli Hocam,
Öncelikle merhabalar ismim Fatma Köse. Gazi Üniversitesi'nde Okul Öncesi Eğitimi alanında yüksek lisans yapmakta ve tez dönemindeyim.
Tezimde çalışmalarını yaptığınız "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği"ni kullanmak istiyorum, benimle paylaşıp kullanmama izin verirseniz çok sevinirim.
Saygılarımla, iyi çalışmalar.

Nur Serap Özer 24 Şub 2021 Çar 11:59
Alıcı: ben

Sayın Köse,

tez çalışmanızda Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği'nı kullanabilirsiniz, iyi çalışmalar,

EK-5. Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgisi Ölçeği İzni

Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeği Gelen Kutusu ×

Fatma Köse <
Alıcı: Hale

22 Şub 2021 Pzt 16:11

Değerli Hocam,
Öncelikle merhabalar ismim Fatma Köse. Gazi Üniversitesi'nde Okul Öncesi Eğitimi alanında yüksek lisans yapmakta ve tez dönemindeyim.Tezimde çalışmalarını yaptığınız Çocuğa Yönelik Anne-Baba İlgisi Ölçeğini kullanmak istiyorum, benimle paylaşıp kullanmama izin verirseniz çok sevinirim.
Saygılarımla, iyi çalışmalar.

3

H

Hale Sucuoğlu
Alıcı: ben

13 Oca 2022 Per 22:54

Fatma Hocam merhaba,
Çalışmalarınızda ölçeğimizi kullanabilirsiniz. Çalışmalarınızda başarılar dilerim.

EK-6. Aydınlatılmış Veli Onam Formu

Sayın Katılımcımız

Katılacağınız bu çalışma, ''Babaların ve Büyük Babaların Tutumları, Babalık Rol Algıları ve Babaların Çocuklarına Olan İlgisinin İncelenmesi'' adıyla, Fatma Köse tarafından 01.06.2021 ile 30.12.2021 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi: Babaların ve büyük babaların çocuk yetiştirme tutumlarını, babalık rol algılarını ve babaların çocuklarına olan ilgisinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmanın Nedeni: O Bilimsel araştırma ●Tez çalışması

Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): MEB'e bağlı Kayseri ili ve ilçelerine bağlı kurumlar

Araştırma Uygulaması: ● Anket O Görüşme

O Gözlem O.....

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleşmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır.

Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz cevaplama işini yarıda bırakabilirsiniz.

Katılımı onaylamadan önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı : Fatma KÖSE

İletişim Bilgileri : e-mail:

Yukarıda bilgileri bulunan araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Katılımcı Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR…